

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Analýza finančního hospodaření vybrané obce

Bc. Gabriela Vávrová

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Gabriela Vávrová

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Analýza finančního hospodaření vybrané obce

Název anglicky

The analysis of financial management in selected municipalities

Cíle práce

Cílem diplomové práce je rozbor příjmů a výdajů města Světlá nad Sázavou v letech 2010-2019 a následné zhodnocení jeho finančního hospodaření. K dosažení cíle práce je nutné provést finanční analýzu a nalézt návrhy a opatření, která by vedla ke zlepšení hospodaření a dalšímu rozvoji obce.

Metodika

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické.

V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy týkající se obce, jejich příjmů, výdajů a zákonných předpisů hospodaření obce. Teoretická část obsahuje rešerše, které jsou získané studiem odborné literatury a internetových zdrojů.

Praktická část navazuje na část teoretickou. V úvodu jsou obsaženy základní obecné charakteristiky dané obce. Navazující část se zabývá analýzou hospodaření obce, analýzou příjmů a výdajů v letech 2010-2019, zadlužeností obce prostřednictvím dat získaných z účetních výkazů a dat získaných z OÚ Světlá nad Sázavou. Z výsledků horizontální a vertikální analýzy hospodaření obce vyplyne vyhodnocení vybraných ekonomických ukazatelů. Pro interpretaci výsledků bude zvolena metoda komparace s podobným městem Kraje Vysočina.

V závěru práce budou shrnuty a zhodnoceny výstupy provedených analýz. Z nich vyplyne, zda je hospodaření obce vyhovující nebo je-li možno navrhnout případná opatření vedoucí ke zlepšení.

Doporučený rozsah práce

50-80

Klíčová slova

Obec, rozpočet obce, příjmy obce, výdaje obce, finanční analýza, zadluženost

Doporučené zdroje informací

- KOUDELKA, Z. Průvodce územní samosprávou po 1.1.2003. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-403-.
- MARKOVÁ, Hana. Finance obcí, měst a krajů. Vyd. 1. Praha: Orac, 2000. 190 s. Příručky pro praxi a studium veřejné správy. ISBN 80-86199-23-1.
- NAHODIL, F. *Veřejné finance v České republice*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-162-5.
- PEKOVÁ, J. Finance územní samosprávy : teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.
- PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.
- PEKOVÁ, J. – PILNÝ, J. – JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.
- PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.
- RŮČKOVÁ, P. *Finanční analýza : metody, ukazatele, využití v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2019. ISBN 978-80-271-2028-4.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Josef Slaboch, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 30. 10. 2020

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 11. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 17. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza finančního hospodaření vybrané obce" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. 3. 2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Josefu Slabochovi, Ph.D., za jeho odbornou pomoc, čas a cenné rady, které mi pomohly při zpracování této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala Ing. Magdě Vaňkátové, sekretariát starosty Světlé nad Sázavou, za poskytnutí cenných podkladů a informací, které byly pro zpracování této práce nezbytné. Chtěla bych také poděkovat rodičům, kteří mě po celou dobu mého studia významně podporovali a bez kterých by tato práce nevznikla.

Analýza finančního hospodaření vybrané obce

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje analýze finančního hospodaření města Světlá nad Sázavou ve sledovaném období 2010 až 2019. Hlavním cílem práce je posoudit finanční hospodaření města prostřednictvím horizontální a vertikální analýzy příjmů a výdajů obce a vybraných poměrových ukazatelů finanční analýzy (konkrétně likvidity a zadluženosti).

Z výsledků horizontální analýzy vyplynulo, že nejvyšší dosažené příjmy získala obec v roce 2019, kdy se jednalo o příjmy kapitálové, v celkové výši 48 310 tis. Kč (prodej bytového domu a prodej pozemků). Nejvyšších hodnot dosáhla obec v běžných výdajích v roce 2019 (306 366 tis. Kč), kde výraznými položkami byly výdaje na platy a neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům. Vertikální analýzou byly prokázány jako nejdůležitější ve sledovaném období příjmy daňové. Pro obec bylo nejvýznamnější položkou výdajů odvětví služeb pro obyvatelstvo, které se podílely v průměru 51,89 %. Hlavním důvodem vysokých výdajů byly výdaje do vzdělání, tělovýchovy a zájmové činnosti.

Hospodaření obce bylo dále analyzováno vybranými poměrovými ukazateli, likviditou a zadlužeností. Likvidita nabývala ve všech sledovaných obdobích velmi dobrých hodnot (v roce 2017 byla hodnota 10,87). V případě zadluženosti dosahovala Světlá nad Sázavou nízkých hodnot. Průměrná hodnota dosahovala během sledovaného období 4,52 %. K největšímu zadlužení došlo v roce 2019, kdy byly použity finanční prostředky na dokončení sportovní haly.

V závěru práce byly porovnány v rámci likvidity a zadluženosti obec Světlá nad Sázavou a obec Chotěboř. Z porovnání ukazatelů likvidity vyšla lépe obec Světlá nad Sázavou, v porovnání ukazatelů zadluženosti byly obce téměř vyrovnané a ani jedna z nich neměla ve sledovaném období problém se splácením svých závazků.

Klíčová slova: obec, rozpočet obce, příjmy obce, výdaje obce, finanční analýza, zadluženost

Analysis of the financial management of the selected municipality

Abstract

This diploma thesis deals with the analysis of the financial management of the town of Světlá nad Sázavou in the reference period from 2010 to 2019. The main goal of this work is to assess the financial management of the town through horizontal and vertical analysis of income and expenditure of the municipality and selected ratios of the financial analysis (namely liquidity and indebtedness).

The results of the horizontal analysis showed that the highest level of income was obtained by the municipality in 2019, when it was a capital income, totalling 48.310 thousand CZK (residential sales and land sales). The highest values were reached by the municipality in current expenditures in 2019 (306.366 thousand CZK), where significant items were expenditures on salaries and non-investment transfers to public entities. The vertical analysis showed that tax revenues are the most important in the observed period. For the municipality, the most significant expenditure was for the public service sector, which were about 51,89 %. The main reason for the high expenditures was expenditure on education, physical education and leisure activities.

The management of the municipality was further analysed by selected ratios, liquidity and indebtedness. Liquidity gained very good values in all monitored periods (it was 10,87 in 2017). In the case of indebtedness, Světlá nad Sázavou reached low values. The average value reached 4,52% during the reporting period. The largest debt occurred in 2019, where funds were used to complete the sports hall.

At the end of the work, there were compared the municipality of Světlá nad Sázavou and the municipality of Chotěboř in terms of liquidity and indebtedness. Comparing the liquidity ratios, the municipality of Světlá nad Sázavou came out better, in comparison of indebtedness indicators, the municipalities were almost balanced and none of them had a problem with the repayment of their liabilities in the monitored period.

Keywords: municipality, municipality budget, incomes municipality, expenses municipality, financial analysis, debt ratio

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	19
3.1 Veřejný sektor	19
3.2 Veřejná správa.....	20
3.2.1 Státní správa.....	21
3.2.2 Samospráva	22
3.3 Územní samospráva	23
3.3.1 Kraj	24
3.3.2 Obec	30
3.4 Rozpočet obce	44
3.4.1 Rozpočtový výhled	47
3.4.2 Rozpočtový proces.....	48
3.4.3 Rozpočtové zásady	49
3.4.4 Rozpočtová skladba	50
3.5 Příjmy	51
3.5.1 Daňové příjmy	53
3.5.2 Nedaňové příjmy.....	55
3.5.3 Přijaté transfery	56
3.5.4 Kapitálové příjmy (úvěry a půjčky).....	57
3.6 Výdaje	58
Kontrola hospodaření obce.....	59
Zadluženost obcí.....	60
3.7 Finanční analýza.....	60
3.7.1 Zdroje informací pro finanční analýzu	62
3.7.2 Metody finanční analýzy	62
3.7.3 Absolutní ukazatele finanční analýzy	63
3.7.4 Poměrové ukazatele finanční analýzy.....	64
4 Praktická část	66
4.1 Světlá nad Sázavou	66
4.1.1 Historie obce	67
4.1.2 Obyvatelstvo obce.....	67
4.1.3 Občanská vybavenost	68

4.1.4	Výsledky voleb	69
4.1.5	Struktura obecního úřadu	70
4.2	Analýza hospodaření obce Světlá nad Sázavou	71
4.2.1	Horizontální analýza příjmů a výdajů	71
4.2.2	Vertikální analýza příjmů a výdajů	86
4.2.3	Porovnání příjmů a výdajů obce	90
4.3	Finanční analýza	93
4.3.1	Ukazatel likvidity	93
4.3.2	Ukazatel zadluženosti	96
4.4	Komparace s hospodařením obce Chotěboř	100
5	Závěr a doporučení	111
6	Seznam použitých zdrojů	117
7	Přílohy	122

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Schéma veřejné správy	21
Obrázek 2:	Schéma orgánů kraje	25
Obrázek 3:	Schéma orgánů obce	36
Obrázek 4:	Současný model kombinovaného fiskálního federalismu v ČR	44
Obrázek 5:	Schéma běžného a kapitálového rozpočtu územně samosprávného celku	47
Obrázek 6:	Fáze rozpočtového procesu	49
Obrázek 7:	Příjmy rozpočtu obce	52
Obrázek 8:	Schéma rozpočtového určení daní	55
Obrázek 9:	Výdaje rozpočtu obce	59

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Počet členů zastupitelstva kraje	26
Tabulka 2:	Počet členů zastupitelstva obce	37
Tabulka 3:	Vývoj počtu obyvatel v letech 2010-2019	68
Tabulka 4:	Výsledky komunálních voleb v roce 2018	69
Tabulka 5:	Výsledky komunálních voleb v roce 2014	70
Tabulka 6:	Absolutní ukazatele příjmů obce Světlá nad Sázavou v letech 2010-2019 (v tis. Kč)	71

Tabulka 7: Bazický index příjmů obce v letech 2010-2019 (v %)	72
Tabulka 8: Bazický index daňových příjmů v letech 2010-2019 (v %)	74
Tabulka 9: Řetězový index příjmů obce v letech 2010-2019 (v %)	77
Tabulka 10: Absolutní ukazatele výdajů obce Světlá nad Sázavou v letech 2010-2019 (v tis. Kč)	79
Tabulka 11: Bazický index výdajů obce v letech 2010-2019 (v %)	80
Tabulka 12: Bazický index výdajů podle odvětví v letech 2010-2019 (v %)	81
Tabulka 13: Řetězový index výdajů obce v letech 2010-2019 (v %)	84
Tabulka 14: Vertikální analýza příjmů ve sledovaném období 2010-2019 (v %)	87
Tabulka 15: Vertikální analýza výdajů ve sledovaném období 2010-2019 (v %)	89
Tabulka 16: Saldo příjmů a výdajů v období 2010-2019 (v tis. Kč)	90
Tabulka 17: Běžná likvidita v období 2010-2019	93
Tabulka 18: Pohotová likvidita v období 2010-2019	94
Tabulka 19: Peněžní likvidita v období 2010-2019	95
Tabulka 20: Vývoj míry zadluženosti v období 2010-2019 (v %)	97
Tabulka 21: Vývoj koeficientu samofinancování v období 2010-2019 (v %)	98
Tabulka 22: Vývoj míry finanční samostatnosti v období 2010-2019 (v %)	99
Tabulka 23: Vývoj zadluženosti na jednoho obyvatele v období 2010-2019 (v Kč)	100
Tabulka 24: Porovnání vývoje počtu obyvatel obcí Světlá nad Sázavou a Chotěboř v letech 2010–2019	101
Tabulka 25: Příjmy a výdaje vybraných obcí v období 2010-2019 (v tis. Kč)	102
Tabulka 26: Vybrané příjmy a výdaje zvolených obcí na jednoho obyvatele v období 2010-2019 (v tis. Kč)	104
Tabulka 27: Vývoj ukazatelů likvidity u vybraných obcí v letech 2010-2019	105
Tabulka 28: Vývoj ukazatelů zadluženosti u vybraných obcí v letech 2010-2019	107

Seznam grafů

Graf 1: Grafické zobrazení vertikální analýzy daňových příjmů ve sledovaném období 2010-2019 (v %)	87
Graf 2: Grafické zobrazení vertikální analýzy výdajů obce ve sledovaném období 2010-2019 (v %)	89
Graf 3: Saldo příjmů a výdajů obce v období 2010-2019 (v tis. Kč)	92

Graf 4: Vývoj zadluženosti obce Světlá nad Sázavou v období 2010-2019.....	97
Graf 5: Saldo příjmů a výdajů vybraných obcí v období 2010-2019 (v tis. Kč)	103
Graf 6: Vývoj zadluženosti vybraných obcí v období 2010-2019.....	108

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
OÚ	Obecní úřad
Např.	Například
ÚSC	Územně samosprávný celek
FO	Fyzická osoba
PO	Právnícká osoba
DD	Domov důchodců

1 Úvod

K zajištění správného chodu státu je zapotřebí spolupráce státu s nižšími územně samosprávnými celky. Česká republika je rozdělena do 14 krajů s 6 258 samostatnými obcemi. Kraje a obce jsou důležitými orgány, které se podílejí nejen na výkonu státní správy, ale především zajišťují vlastní činnosti v rámci samostatné působnosti. Ke správné činnosti a fungování těchto samosprávných celků musí být vytvořeny legislativní a ekonomické předpoklady. Ty pak umožňují jejich samostatné hospodaření. Mezi základní předpoklady patří vlastnictví majetku, možnost získávat vlastní finanční prostředky a sestavovat vlastní rozpočty. Tím je hospodaření územní samosprávy odděleno od státu.

Samospráva obce je tvořena volenými orgány, což je především zastupitelstvo, z jehož středu je volen starosta obce. V systému má nezastupitelné místo občan obce, který má možnost se aktivně podílet na řízení a rozvoji své obce. Hospodaření obce musí být v souladu s potřebami občanů a pod jejich kontrolou. K řádnému hospodaření obce slouží obecní rozpočty, které podchycují potřeby a možnosti obce a jejich obyvatel a musí být pod veřejnou kontrolou.

Zastupitelstvo je povinné rozhodovat vždy (za všech okolností) tak, aby byla obec schopná dostát svých závazků, nezadlužovala se a hospodárně naplňovala schválený rozpočet. Hlavní příjmovou složkou většiny obcí jsou daňové příjmy, dotace a příjmy z vlastních zdrojů (např. místní poplatky).

K ověření skutečnosti, jak obec hospodaří se svými finančními prostředky či majetkem, slouží kromě jiného finanční analýza jako zjištění skutečností, které ovlivnily plnění rozpočtu na příjmové i výdajové straně a vypracování opatření, přispívajících k zamezení negativních dopadů do ekonomiky obce.

K vypracování finanční analýzy hospodaření obce jsem si vybrala obec Světlá nad Sázavou. Pro tuto obec jsem se rozhodla proto, že v této obci žiji a zajímám se o její hospodaření a budoucnost. Relevantního výsledku bylo možné dosáhnout výběrem delšího časového úseku, já jsem si zvolila desetileté období od roku 2010 do roku 2019. Pro vypracování finanční analýzy byly zvoleny ukazatele likvidity a zadluženosti.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je rozbor příjmů a výdajů města Světlá nad Sázavou v letech 2010-2019 a následné zhodnocení jeho finančního hospodaření. K dosažení hlavního cíle práce je zapotřebí prostřednictvím finanční analýzy stanovit a splnit několik dílčích cílů. V první řadě budou vypočítány ukazatele horizontální a vertikální analýzy. Poté budou ve sledovaném období popsány příjmy a výdaje obce, zhodnoceny ukazatele likvidity a zadluženosti obce. Nakonec dojde na základě vybraných finančních ukazatelů ke komparaci obce Světlá nad Sázavou s obdobně velkou obcí Chotěboř. Po získání výsledků analýzy finančního hospodaření budou zhodnoceny a nalezeny případné návrhy a opatření, které povedou ke zlepšení hospodaření a dalšímu rozvoji obce.

2.2 Metodika

Diplomová práce se skládá ze dvou částí, a to z části teoretické a praktické. Zpracování teoretické části vychází z důkladné literární rešerše na základě analýzy a syntézy odborné literatury a publikací v listinné či elektronické podobě. Literární rešerše poskytne znalostní základ v oblasti dané problematiky, která se vztahuje k navazující praktické části práce.

V teoretické části je nejprve definován veřejný sektor a také rozdělení veřejné správy na státní správu a samosprávu. V další podkapitole je definován pojem územní samosprávy včetně obce, kraje a jejich orgánů a působností. Následuje podkapitola obsahující obecné informace o rozpočtu obce (rozpočtová skladba, rozpočtový výhled, rozpočtový proces atd.). Dále jsou popsány příjmy a výdaje, které jsou podstatnou součástí hospodaření obce. Jsou zde také zmíněny změny v rozpočtovém určení daní, ke kterým došlo během sledovaného období 2010-2019. Poslední podkapitola teoretické části práce se zabývá finanční analýzou, která je teoretickým východiskem pro následující praktickou část práce.

V úvodu praktické části jsou obsaženy základní obecné charakteristiky dané obce. Navazující část se zabývá analýzou hospodaření obce, analýzou příjmů a výdajů v letech 2010-2019, likviditou a zadlužeností obce prostřednictvím dat získaných z účetních

výkazů, dat získaných z OÚ Světlá nad Sázavou či z on-line portálu Ministerstva financí (monitor.statnipokladna.cz).

Po popsání základních charakteristik města, výsledků voleb a občanské vybavenosti následuje vlastní finanční analýza hospodaření obce Světlá nad Sázavou ve sledovaném období 2010-2019.

Horizontální analýza (analýza trendů) porovnává změny v průběhu času, které se zaznamenávají buď absolutně (v procentech) nebo prostřednictvím řetězových či bazických indexů. Výpočet horizontální analýzy byl v práci proveden prostřednictvím následujících vzorců č. 1, 2 a 3.

Bazické indexy srovnávají hodnoty daného roku s rokem, který je zvolen jako základní (t).

- Vzorec č. 1 – **procentuální změna** – oproti základnímu (bazickému) roku, kterým byl v této práci zvolen rok 2010

$$\text{procentní změna} = \frac{\text{absolutní změna} * 100}{\text{ukazatel } t}$$

V případě indexu řetězového se porovnávají hodnoty daného roku s rokem předchozím¹.

- Vzorec č. 2 – **absolutní změna** – rozdíl hodnot dvou po sobě jdoucích období

$$\text{absolutní změna} = \text{ukazatel}_t - \text{ukazatel}_{t-1}$$

- Vzorec č. 3 – **procentuální změna** – poměr absolutní hodnoty k předešlému období

$$\text{procentní změna} = \frac{\text{absolutní změna} * 100}{\text{ukazatel}_{t-1}}$$

Vertikální analýza (procentní) vyjadřuje procentní podíl jednotlivých položek příjmů/výdajů na příjmech/výdajích celkových, vyjadřující 100 %. Výpočet vertikální analýzy byl v práci uskutečněn prostřednictvím vzorce č. 4.

¹ MRKVIČKA, Josef a Pavel KOLÁŘ. *Finanční analýza*. 2., přeprac. vyd. 2006, s.54-55.

- Vzorec č.4 - výpočet vertikální analýzy

$$\text{podíl položky } P_i = \frac{B_i}{\sum B_i} * 100$$

Kde: P_i je podíl i -té položky v %

B_i je velikost i -té položky

$\sum B_i$ je souhrn položek

i je pořadové číslo položky v intervalu 0– n (n = počet položek)

Získané výsledky horizontální a vertikální analýzy hospodaření obce jsou vyhodnoceny (okomentovány) a následuje posouzení vývoje příjmů a výdajů obce v rámci sledovaného období. Výše příjmů a výdajů v jednotlivých letech byla získávána z rozpočtu obce k 31.12. daného roku. Po analýze příjmů a výdajů je provedena analýza vybraných finančních ukazatelů. Jsou vybrány poměrové ukazatele likvidity a zadluženosti. K získání výsledku byla použita data z rozvah obce z jednotlivých let sledovaného období.

Nejprve byly dle vzorců č. 5, 6 a 7² vypočítány jednotlivé **ukazatele likvidity**. Likvidita představuje schopnost podniku zaplatit včas své závazky. Dělí se na běžnou, pohotovou a peněžní (hotovostní) likviditu.

- Vzorec č.5 – výpočet **běžné likvidity** (likvidita III. stupně), hodnoty by se měly pohybovat v intervalu 1,5 a více. Běžná likvidita udává schopnost obce uspokojit své věřitele (zaplacením krátkodobých závazků) v případě, že by všechna oběžná aktiva přeměnila na peníze.

$$\text{běžná likvidita} = \frac{\text{oběžná aktiva (B.)}}{\text{krátkodobé závazky (D.III.)}}$$

- Vzorec č.6 – výpočet **pohotové likvidity** (likvidita II. stupně), hodnoty by se měly pohybovat v rozmezí 1-1,5. Pohotová likvidita vyjadřuje schopnost obce splatit krátkodobé závazky pouze s použitím finančního majetku či krátkodobých pohledávek. Výpočet vychází z běžné likvidity, od které je odečtena položka zásob (jedná se o nejméně likvidní položky).

$$\text{pohotová likvidita} = \frac{\text{oběžná aktiva (B.)} - \text{zásoby (B.I.)}}{\text{krátkodobé závazky (D.III.)}}$$

² U těchto vzorců je v závorce uvedeno konkrétní umístění položky v rozvaze.

- Vzorec č.7 – výpočet **peněžní (hotovostní) likvidity** (likvidita I. stupně), hodnoty by se měly pohybovat v intervalu 0,2-0,5. Peněžní likvidita vyjadřuje schopnost obce, zaplatit své závazky okamžitě (např. prostřednictvím běžných účtů či krátkodobých cenných papírů). Na základě údajů z této likvidity monitoruje Ministerstvo financí to, jak obce hospodaří.

$$\text{peněžní likvidita} = \frac{\text{krátkodobý finanční majetek (B.III.)}}{\text{krátkodobé závazky (D.III.)}}$$

Po ukazateli likvidity byl druhým poměrovým ukazatelem zvolen **ukazatel zadluženosti**. Zadluženost podniku vzniká okamžikem, kdy jsou na financování aktiv použity cizí zdroje. Základními ukazateli zadluženosti jsou v práci použity: ukazatel úvěrového rizika, koeficient samofinancování, míra finanční samostatnosti a zadluženost na jednoho obyvatele. K výpočtu těchto ukazatelů byly použity následující vzorce č. 8, 9, 10 a 11³.

- Vzorec č. 8 – výpočet **ukazatele úvěrového rizika** formuluje míru cizího kapitálu (zdrojů) na celkových zdrojích (aktivech). S růstem hodnoty ukazatele roste také riziko věřitelů ve spojení s neschopností obce dostát svých závazků⁴. Dle Knápkové a spol.⁵ by se tato hodnota měla pohybovat mezi 30 a 60 %.

$$\text{ukazatel úvěrového rizika} = \frac{\text{cizí kapitál (D.)}}{\text{celková aktiva}} * 100$$

- Vzorec č. 9 – výpočet **koeficientu samostatnosti** vyjadřuje míru vlastního kapitálu na celkových zdrojích (aktivech), přičemž je i doplňkovým ukazatelem k ukazateli věřitelského rizika. Jejich součet se rovná 1 (tedy 100 %).

$$\text{koeficient samofinancování} = \frac{\text{vlastní kapitál (C.)}}{\text{celková aktiva}} * 100$$

³ U těchto vzorců je v závorce uvedeno konkrétní umístění položky v rozvaze.

⁴ RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s.132-133

⁵ KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s.88.

- Vzorec č. 10 – výpočet **míry finanční samostatnosti** formuluje počet jednotek vlastního kapitálu, kterého je třeba na pokrytí jedné jednotky cizího kapitálu (zdrojů).

$$\text{míra finanční samostatnosti} = \frac{\text{vlastní kapitál (C.)}}{\text{cizí zdroje (D.)}} * 100$$

- Vzorec č. 11 – výpočet **zadluženosti na jednoho obyvatele** vyjadřuje částku připadající na hlavu každého občana dané obce, kterou by každý občan musel zaplatit, aby byl splacen celkový dluh obce.

$$\text{zadluženost na 1 obyvatele} = \frac{\text{cizí kapitál (D.)}}{\text{počet obyvatel obce}}$$

Sekundární data, potřebná k jednotlivým výpočtům, byla čerpána především z Monitoru státní pokladny v portálu Ministerstva financí. Komentáře k jednotlivým výsledkům finančních ukazatelů vycházely z informací nabytých ze závěrečných účtů města Světlá nad Sázavou. Výsledky byly zpracovány pomocí MS Excel do tabulek a případně pro lepší znázornění i do grafů.

Po interpretaci výsledků vybraných finančních ukazatelů je v poslední praktické části práce zvolena metoda komparace s hospodařením velikostně obdobné obce v kraji Vysočina, a to s obcí Chotěboř. Obě obce mají podobný počet obyvatel a jsou obcemi III. stupně, tedy obcemi s rozšířenou působností. Rozlohou je obec Chotěboř o 1 405 ha větší než Světlá nad Sázavou. Obce byly během sledovaného období posuzovány ve vývoji v počtu obyvatel, byly porovnány jejich příjmy a výdaje, v jejichž rámci byly detailněji zkoumány rozdíly mezi obcemi u vybraných příjmů a výdajů na jednoho obyvatele (konkrétně se jednalo o příjmy daňové a přijaté transfery a výdaje na služby pro obyvatelstvo). Vybrané příjmy a výdaje tvořily podstatnou část příjmů/výdajů obou obcí. Z porovnání vyplynuly rozdíly v tom, která z obcí během sledovaného období získala více transferů na občana obce nebo která z obcí vynaložila více nákladů na služby pro obyvatelstvo. Podkladová data pro porovnání obcí v příjmech a výdajích či pro výpočet ukazatelů likvidity a zadluženosti byla čerpána z Monitoru státní pokladny Ministerstva financí.

Pro výpočet vybraných příjmů a výdajů obce byly použity následující vzorce č. 12, 13 a 14:

- Vzorec č. 12 – výpočet **daňových příjmů na jednoho obyvatele** vyjadřuje velikost příjmů vzhledem k velikosti obce (počet obyvatel).

$$\text{Daňové příjmy/obyvatele} = \frac{\text{daňové příjmy}}{\text{počet obyvatel}}$$

- Vzorec č. 13 – výpočet **přijatých transferů na jednoho obyvatele** formuluje skutečnost, jak jsou obce způsobilé k získávání dotací.

$$\text{Přijaté transfery/obyvatele} = \frac{\text{přijaté transfery}}{\text{počet obyvatel}}$$

- Vzorec č. 14 – výpočet **výdajů na služby pro obyvatelstvo na jednoho obyvatele** vyjadřuje množství peněz, které město vynaložilo každý rok sledovaného období na služby pro obyvatelstvo, aby uspokojilo potřeby svých občanů.

$$\text{služby pro obyvatelstvo/obyvatele} = \frac{\text{výdaje na služby pro obyvatelstvo}}{\text{počet obyvatel}}$$

Pro porovnání výsledků vypočítaných ukazatelů likvidity byly použity vzorce č. 5, 6 a 7 a pro ukazatele zadluženosti vzorce č. 8, 9, 10 a 11.

V závěru práce jsou shrnuty a zhodnoceny zásadní výstupy provedených analýz. Z nich vyplývá, zda je hospodaření obce Světlá nad Sázavou vyhovující nebo je-li možno navrhnout případná opatření vedoucí ke zlepšení jeho stavu.

3 Teoretická východiska

3.1 Veřejný sektor

Veřejný sektor je ta část národního hospodářství, která je financována z veřejných rozpočtů, je řízena a spravována veřejnou správou, rozhoduje se o ní veřejnou volbou (politickým hlasováním) a podléhá veřejné kontrole (subjekty, které mají mezi sebou socioekonomické vztahy a vazby). Jedná se o subsystem, který se dělí na státní správu a samosprávu (soužití veřejného a soukromého sektoru se označuje za smíšenou ekonomiku⁶).

Znaky veřejného sektoru:

- jedná se o sektor neprivatní (netržní),
- zajišťuje produkci veřejných statků,
- hlavním kritériem úspěšnosti je užitek (nikoliv zisk).

Důvody existence veřejného sektoru:

- tržní selhání (kolektivní statky, monopoly, externality, asymetrie informací, nekompletní trhy), příčinami může být⁷:
 - nedokonalá konkurence,
 - vznik monopolu,
 - existence veřejných statků,
 - vznik externalit, se kterými si trh neporadí,
 - potřeba zvyšování kvality lidského potenciálu,
 - asymetrie informací,
 - potřeba zmírnit nerovnosti mezi subjekty (polarizace bohatství a chudoby),
 - nedostatečné využití zdrojů a lidského potenciálu,
- vztah občana k veřejnému statku,
- vládní selhání (vztah efektivnosti a rovnosti, problematický předpoklad důsledků státních zásahů).

⁶ NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. 2009, s. 12.

⁷ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. 2008, s. 20-22.

Nahodil⁸ člení veřejný sektor dle kritéria potřeb do šesti odvětví:

- odvětví společenských potřeb (justice, armáda, veřejná správa, policie),
- odvětví rozvoje člověka (školství, kultura, sport, zdravotnictví, sociální služby),
- odvětví poznání a informací (věda a výzkum, informace a masmédiá),
- odvětví technické infrastruktury (doprava, energetika, spoje, vodní a odpadové hospodářství),
- odvětví privátních statků podporovaných z veřejných rozpočtů (bydlení, zemědělství),
- odvětví existenčních jistot (zaměstnanost, sociální zabezpečení, životní prostředí).

Základní funkce veřejného sektoru dle Nahodila⁹ jsou následující:

- zajistit nezbytný objem veřejných statků pro obyvatelstvo,
- efektivně alokovat finance z veřejných rozpočtů,
- vzděláním a zvyšováním klasifikace přispět pomoci ekonomickému růstu,
- stanovit podmínky pro zlepšení života obyvatel,
- získat větší spravedlnosti při redistribuci příjmů.

3.2 Veřejná správa

Každý stát sám rozhoduje a zajišťuje výkon své moci. Moc vykonává na celostátní úrovni, nebo ji rozděluje do více správních obvodů, ve kterých se vytváří veřejnoprávní korporace nebo zde existují státní orgány. Orgány do veřejnoprávních korporací volí (formují) sami občané, kteří žijí na území daného kraje či obce¹⁰. Veřejná správa je veřejná moc, která je vykonávána mimo moci soudní a zákonodárné a je realizována ve třech základních podobách, a to jako státní moc, samospráva či veřejnoprávní korporace, kterými jsou obce a kraje¹¹.

Věcná působnost obce je uskutečňována ve dvou formách, jako samospráva, kterou vykonává obec samostatně či v přenesené působnosti (přenesená státní správa)¹². Jedná se o vztahy uvnitř veřejné správy, které řídí určitý subjekt veřejného sektoru v mezích svých

⁸ NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. 2009, s. 13-14.

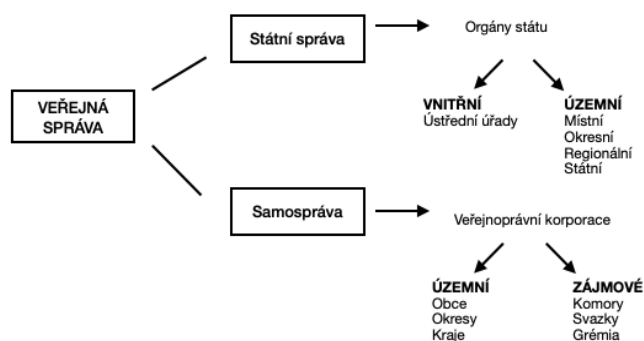
⁹ NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. 2009, s. 15.

¹⁰ KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 11.

¹¹ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 11.

¹² BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 65.

kompetencí¹³. Toto rozdělení veřejné správy (na samostatnou a přenesenou působnost) je důležité hlavně z hlediska subjektu rozhodování¹⁴. Rozdělení veřejné správy ukazuje následující schéma č. 1:

Obrázek 1: Schéma veřejné správy

Zdroj¹⁵

3.2.1 Státní správa

Káňa¹⁶ uvádí, že „státní správa je definována jako veřejná správa uskutečňovaná státem“. Je nenahraditelnou součástí a základem veřejné správy, vykonává státní moc a má své kompetence. Typickým znakem státní správy je sjednocená úprava výkonů pro celou republiku stanovená zákonem¹⁷. Výkon státní správy je prováděn prostřednictvím ústředních orgánů, regionálními (krajskými) a místními institucemi. Jejím cílem je zajištění chodu státního aparátu a systému. Státní správa je nenahraditelná a má kompetence výkonné (vykonávání státních činností), kontrolní (státní dozor), nařizovací (vydává nařízení) a zákonodárné (tvorba právních norem). Člení se na¹⁸:

- územní státní správu – dále se dělí na správu místní, okresní, regionální a státní,
- vnitřní státní správu – tu uskutečňují instituce působící pod Ministerstvem vnitra a samosprávné instituce (územní úřady vyšších územních celků, úřady s rozšířenou a

¹³ KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 27.

¹⁴ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 2017, s. 167.

¹⁵ Vlastní zpracování dle BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s.12 a KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol 3.*, aktualiz. vyd..2010, s. 15.

¹⁶ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol 3.*, aktualiz. vyd. 2010, s.16.

¹⁷ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 24.

¹⁸ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol 3.*, aktualiz. vyd. 2010, s. 22.

přenesenou působností), které vykonávají v přenesené působnosti státní správu (služby v zájmu občanů).

3.2.2 Samospráva

Samospráva může existovat jen v demokratickém státě. Základními znaky samosprávy jsou¹⁹:

- činnost nebo území, na kterém působí,
- osoby podřazené samosprávě,
- existence samosprávy jako právnické osoby veřejného práva se soustavou samosprávných orgánů,
- vlastní hospodaření a rozpočet.

Dle čl. 99 Ústavy č. 1/1993 Sb.²⁰ se územní samospráva dělí na:

- obce – základní územní samosprávné celky,
- kraje – vyšší územně samosprávné celky (Praha + 13 samosprávných krajů).

Samospráva vytváří vnitřní a vnější vztahy. Vnitřní vztahy vznikly prostřednictvím správního řádu a členů samosprávy. Vnější vztahy jsou vztahy, které se snaží chránit zájmy svých občanů před vnějším prostředím a řídí se vyhláškami, zákony a předpisy. Samospráva může jednat svým jménem na vlastní zodpovědnost a rozhodovat samostatně o své činnosti²¹.

Samospráva se dále dělí na samosprávu územní, kde jde především o zastupování zájmů určitého území a zájmovou, kde jde o zastupování zájmů osob (např. profesní komory)²².

Zájmová samospráva

Zájmová samospráva shromažďuje občany se stejnými či podobnými zálibami. Členové této samosprávy jsou voleni na volební období. Má vlastní stanovy, pravomoci, sídlo. Je evidována na Ministerstvu vnitra a dále se dělí na profesní a zájmové sdružení²³.

¹⁹ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 12.

²⁰ Zákon č. 1/1993 ze dne 16. prosince 1992 Ústava České republiky

²¹ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 46.

²² PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 11.

3.3 Územní samospráva

Územní samosprávou rozumíme právo obce vykonávat okruh svých záležitostí samostatně a nezávisle na státu, které uskutečňuje prostřednictvím svých zvolených orgánů²⁴. „Územní celky jsou vytvořeny z potřeb veřejného a společenského zájmu a z principu řídit vlastní záležitosti občanů.“²⁵. Jedná se o část veřejné správy, která je uskutečňována (realizována) prostřednictvím územně administrativních jednotek, na které se stát člení²⁶.

Územní samosprávu charakterizuje²⁷:

- geograficky ohraničený územní celek,
- občané dané obce,
- samostatná působnost obce.

Územní samospráva se částečně podílí na výkonu veřejné moci, která jí byla svěřena státem, nemůže s ní být tedy v rozporu. Bez ní nelze mluvit o svobodném (demokratickém) systému vládnutí²⁸. Samospráva funguje na principu subsidiarity (decentralizace). Princip decentralizace převádí odpovědnost a pravomoc rozhodnout ve veřejných věcech ze státu na nižší subjekt (ÚSC) a má tak zajistit jejich přijímání a realizaci na co nejnižším stupni správy, tedy co nejbližše občanům. Stát se tím nevzdává svých pravomocí, pouze je přesouvá na nižší územní celky, nad kterými poté vykonává dohled²⁹. Pokud toto není obec schopna zajistit, přebírá tuto povinnost vyšší územní celek (region či stát). V České republice funguje smíšený systém veřejné správy, to znamená, že obce vykonávají samostatnou a současně i přenesenou působnost³⁰.

²³ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 46.

²⁴ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011, s. 20.

²⁵ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 47.

²⁶ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 12.

²⁷ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011, s. 20.

²⁸ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 11-12.

²⁹ HORZINKOVÁ, Eva a NOVOTNÝ, Vladimír. 2010. *Základy organizace veřejné správy v ČR*, s. 22-23 a PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011, s. 20.

³⁰ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011, s. 22.

Vyšší územní samospráva se dělí na čtrnáct vyšších územních samosprávných celků (krajů), které mají vlastní krajská města s úřady. Samospráva obcí se decentralizovala spolu se vznikem ČR v roce 1993, o deset let později zanikly okresní úřady a veškerá působnost těchto okresů připadla na tyto územní celky v čele s obecními úřady³¹.

3.3.1 Kraj

Kraj je vyšší územní celek a veřejnoprávní korporace. Je typický svým územím, krajským městem, znakem či vlajkou kraje, pečeti a občany. Činnost kraje je uskutečňována dle zákona č. 129/2000 Sb.³² a zákona č. 131/2000 Sb.³³

Dle Koudelky³⁴ je kraj „územní společenství občanů, náleží mu právo na samosprávu“ a také uvádí charakteristické znaky kraje, kterými podle něj jsou:

- území kraje (součástí je každá obec či vojenský újezd),
- obyvatelstvo,
- soustava orgánů, prostřednictvím kterých kraj jedná,
- právní subjektivita (je právnickou osobou),
- vlastní hospodaření kraje (kraj má vlastní majetek a rozpočet).

Občanem kraje je stejně jako u obce občan České republiky (dále jen ČR) a má na území kraje hlášen trvalý pobyt. Občanem dále může být i cizinec, v případě že zde má hlášen trvalý pobyt či je jím osoba, která na území kraje vlastní svoji nemovitost. Občan má právo volit a být volen ve volbách do zastupitelstva kraje. Může se účastnit zasedání zastupitelstva a podávat různé návrhy a připomínky a hlasovat v krajském referendu. Má také právo nahlížet do závěrečného účtu a rozpočtu kraje³⁵.

PŮSOBNOST KRAJE

Samostatná působnost

Souhrn samostatné působnosti kraje je uveden v zákonech. Při výkonu samostatné působnosti kraje je nutná spolupráce s obcemi, protože se kraj nesmí vměšovat do jejich

³¹ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 48.

³² Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

³³ Zákon č. 131/2000 Sb., o Hlavním městě Praze

³⁴ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 2007, s. 249.

³⁵ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 59.

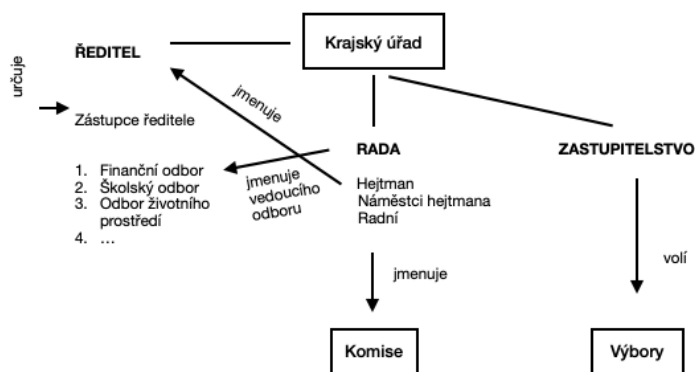
samostatné působnosti. Kraj se při výkonu této působnosti nemusí řídit vnitřními akty, mají pro něj pouze doporučovací charakter³⁶. Do samostatné působnosti kraje spadá např. program rozvoje kraje, dopravní infrastruktura v kraji, rozpočet, hospodaření kraje, sestavování závěrečného účtu, peněžní fondy, vydávání obecně závazných vyhlášek, ukládání pokut, řešení stížností a petic, redakce Věštníku právních předpisů kraje, odpadové hospodářství, zřizování středních či speciálních škol, provádění záchranných a likvidačních prací apod.

Přenesená působnost

Při výkonu přenesené působnosti se kraj řídí směrnicemi, zákony, právním řádem. Výkon této působnosti je povinností kraje a musí být náležitě zabezpečen, jelikož občané mají právo na dobře fungující veřejnou správu, a to obzvláště, pokud jsou v ní realizována jejich práva³⁷. Do přenesené působnosti kraje spadá např. památková péče, pěstounská péče, vedení evidence odpadů, prevence havárií, ochrana přírody a ovzduší, kontrola výkonu státní správy u obcí, rozhodování o oddělení části obce atd.

ORGÁNY KRAJE

Kraj navenek jedná prostřednictvím zvolených orgánů kraje, jimiž jsou zastupitelstvo a rada kraje, výbory, komise, hejtman kraje a krajský úřad. Orgány kraje a jejich funkce ukazuje schéma č. 2.

Obrázek 2: Schéma orgánů kraje

Zdroj³⁸

³⁶ KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 85.

³⁷ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 2007, s. 277.

³⁸ Vlastní zpracování dle KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 134.

Zastupitelstvo kraje

Zastupitelstvo kraje vykonává záležitosti, které náleží zejména do samostatné působnosti kraje. Přenesenou působnost může zastupitelstvo kraje vykonávat pouze v případech stanovených zákonem. Je vnímáno jako orgán, který je nadřazen všem ostatním.

- Schůze zastupitelstva jsou veřejné a program se zveřejňuje dopředu a pořizuje se ze schůze záznam,
- schází se dle potřeby, minimálně však jednou za tři měsíce a zasedání zastupitelstva svolává a řídí hejtman kraje,
- je voleno na čtyři roky,
- počet členů zastupitelstva vychází z počtu obyvatel daného kraje (min. 45, max. 65 členů, u Prahy je max. počet členů 70),

Počet obyvatel obce	Počet členů zastupitelstva
Do 600 000	45
601 000 - 900 000	55
nad 900 000 obyvatel	65 (Praha 70)

Tabulka 1: Počet členů zastupitelstva kraje

Zdroj³⁹

- při zasedání se zastupitelstvo usnává za přítomnosti nadpoloviční většiny všech členů,
- do působnosti kraje náleží:
 - vydává obecně závazné vyhlášky,
 - prezentuje návrhy zákonů Poslanecké sněmovně,
 - řídí rozvoj kraje,
 - schvaluje rozpočet a závěrečný účet kraje,
 - zakládá (ruší) krajské příspěvkové organizace,
 - zakládá peněžní fondy,
 - uděluje dotace obcím a vykonává dohled nad jejich využitím,
 - vymezuje výši odměn neuvolněným členům zastupitelstva apod.

³⁹ Vlastní zpracování dle KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 100.

Mandát zastupitele vzniká zvolením a jeho funkce je veřejná. Skládá slib a svoji funkci vykonává osobně. Má právo na získání informací souvisejících s výkonem jeho povolání. Dále má právo iniciativy a interpelace, kde vznáší různé dotazy a připomínky radě. Povinností zastupitele je aktivně se účastnit zasedání zastupitelstva. Dále plnit úkoly, které jsou mu uloženy a samozřejmě hájit zájmy občanů kraje. Další povinností je vyhýbat se střetu zájmů.

Rada kraje

- je výkonným orgánem a za plnění úkolů odpovídá zastupitelstvu,
- přenesenou působnost může vykonávat pouze v případech stanovených zákonem,
- počet členů rady vychází z počtu obyvatel v kraji,
- členy jsou: hejtman, náměstek hejtmána, členové rady a s poradním hlasem i ředitel krajského úřadu,
- rada má za úkol:
 - stanovovat úkoly krajskému úřadu v rámci jeho samostatné působnosti,
 - vyměřovat platy zaměstnanců,
 - kontrolovat, zda byla splněna přijatá opatření,
 - řešit návrhy a připomínky od občanů obce,
 - zajišťovat hospodaření kraje dle stanoveného rozpočtu,
 - určovat počet pracovníků v kraji a organizační složky kraje,
 - vymezovat pravidla pro řešení stížností a petic,
 - publikovat nařízení kraje apod.,
- schází se dle potřeby (svolává ji hejtman), schůze jsou neveřejné a pořizuje se z nich záznam (přístupný k nahlédnutí komukoliv), usnášení se přijímají nadpoloviční většinou všech členů rady.

Hejtman

- volen zastupitelstvem kraje z řad členů zastupitelstva a také jemu a radě odpovídá za plnění zadaných úkolů, včetně reprezentace a zastupování kraje navenek,
- jmenuje (odvolává) se souhlasem ministra vnitra ředitele krajského úřadu, vyměřuje mu jeho plat a stanovuje mu úkoly,
- podepisuje věštníky a právní předpisy kraje,
- je odpovědný za včasnou a dostatečnou informovanost občanů.

Náměstek hejtmána

Zastupuje hejtmána v jeho činnosti v době jeho nepřítomnosti. Zastupitelstvo může náměstků stanovit více, poté musí ale určovat jejich pořadí při zastupování funkce hejtmána.

Ředitel krajského úřadu

- stojí v čele krajského úřadu (vedoucí úřadu a zaměstnanec kraje) a řídí veškerá zasedání zastupitelstva a rady,
- zodpovídá hejtmánovi, musí mít jeho důvěru,
- v případě jeho nepřítomnosti je zastoupen zástupcem ředitele kraje,
- je jmenován (odvolán) hejtmánem kraje se souhlasem ministerstva vnitra,
- nemůže být zároveň poslancem či senátorem ani členem politických stran,
- plní úkoly úřadu jak v samostatné, tak v přenesené působnosti, např.:
 - vystavuje organizační a pracovní řád,
 - prezentuje návrhy nařízení kraje radě,
 - vyměřuje platy zaměstnancům úřadu,
 - má poradní hlas na zasedáních zastupitelstva a rady,
 - plní úkoly, které mu ukládá zastupitelstvo či rada kraje.

Krajský úřad

Krajský úřad má vlastní organizační strukturu. Je tvořen ředitelem a dalšími zaměstnanci kraje.

- Zřizuje úřední desky, aby byla veřejnost dostatečně informována,
- kontroluje rozhodnutí vydaná obcemi,
- je zaměstnavatelem zastupitelů (uvolněných i neuvolněných),
- řeší úkoly, které mu zadá zastupitelstvo,
- je pomocníkem výborům a komisím,
- uděluje sankce,
- předkládá vládě a ministerstvu návrhy na různá opatření atd.

Krajský úřad se dělí na různá oddělení a odbory, které jsou pod dohledem ředitele. Působnost odborů kopíruje působnosti jednotlivých ministerstev, např. odbor školství, mládeže a sportu, odbor pro místní rozvoj. V případě přenesené působnosti např. odbor kontroly či podnikání.

Krajský úřad se musí řídit správním řádem v případě, kdy rozhoduje ve věcech, které spadají do jeho samostatné působnosti. Řeší například otázky týkající se stížností občanů (petice), sjednává osvojení, pěstounské péče atd. Správa kraje chrání veřejný zájem a zakládá právnické osoby, plní úkoly v rámci samostatné a přenesené působnosti státní správy. V přenesené působnosti zodpovídá za provedení státní správy příslušnému ministerstvu⁴⁰.

Výbory

Výbory zřizuje zastupitelstvo, jsou jeho poradním orgánem. Tyto výbory zastupitelstvu prezentují různé návrhy a zodpovídají se mu ze své funkce. Schází se nepravidelně, dle potřeby. Počet členů výboru je vždy lichý. Předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva kraje. Ze zákona musí být vždy zřízen výbor finanční a kontrolní. Finanční výbor kontroluje zejména hospodaření kraje s jeho majetkem, hospodaření právnických osob či využívání dotací obcemi, které jim kraj rozdělil ze svého rozpočtu. Kontrolní výbor se zabývá kontrolou plnění rozhodnutí zastupitelstva a rady včetně dodržování zákonů, předpisů.

Komise

Komisi zřizuje rada, slouží jí jako poradní orgán a je jí odpovědná. Prezentuje radě různé návrhy a stanoviska. Počet členů komise je lichý stejně jako u výborů a usnesení schvalují většinou hlasů svých členů.

MAJETEK KRAJE

Kraj je majitelem movitého i nemovitého majetku a s majetkem musí nakládat hospodárně a účelně, registrovat ho, chránit ho a hospodařit s ním dle vlastního rozpočtu na vlastní zodpovědnost. Může ho prodávat, pronajímat či darovat. Příjmy kraje tvoří zejména dotace od státu, dále i pokuty či poplatky. Výdaje jsou vynaloženy zejména na chod institucí a správních orgánů kraje. O majetku rozhoduje zejména zastupitelstvo a rada kraje⁴¹.

⁴⁰ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s.63.

⁴¹ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 59.

DOZOR NAD KRAJEM

Působnost kraje je kontrolována příslušným ministerstvem a ústředními správními orgány. Dozor není preventivní ale následný. Kontrolují tedy zejména to, zda kraj plní své povinnosti tak jak má, zda dodržuje příslušné zákony a předpisy. U vyhlášek se posuzuje zejména jejich ústavnost a zákonnost⁴². Kontrola se provádí tak, aby nebyla nijak omezena samostatná působnost kraje. Kraj s dozorčím orgánem musí plně spolupracovat a poskytovat mu všechny potřebné informace potřebné ke kontrole⁴³. Výsledky kontroly jsou sepsány následně do protokolu.

Vztah kraje k obcím a státu

Mezi orgány veřejnoprávních korporací by měla fungovat zásada vzájemné spolupráce. Všechny tyto korporace jsou založeny zákonodárnou mocí, a tedy musí sloužit občanům. Kraj není v oblasti samosprávy nadřízen obcím (či podřízen vládě), protože při výkonu samosprávy, musí konzultovat s obcemi všechny rozvojové záměry, které se jich týkají. Rozhoduje samostatně v mezích zákona. Působnost kraje je vázána zákony a předpisy, nemusí se však řídit interními právními akty. Orgány obcí a státu poskytují kraji informace, které kraj potřebuje k výkonu své působnosti a zároveň to samé poskytuje kraj obcím a státu. Při výkonu přenesené působnosti může být kraj podřízen státu a musí respektovat i interní právní akty. Rozhodnutí kraje ve správním řízení je přezkoumáváno ministerstvem. Kontrola krajů spadá pod působnost Ministerstva vnitra⁴⁴.

3.3.2 Obec

Obec je základním článkem⁴⁵ a tradičním základem⁴⁶ územní samosprávy, prezentuje veřejné zájmy a mimo jiné je nositelem veřejné moci. Je veřejnoprávní korporací, která má nárok na vlastní majetek a sdružuje obyvatele se stejnými zájmy⁴⁷. Základním znakem obce je území obce, na kterém se daná obec rozkládá. Toto území je

⁴² KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 2007, s. 335.

⁴³ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 63.

⁴⁴ KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 78-79.

⁴⁵ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 50.

⁴⁶ KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 15.

⁴⁷ HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2010, s. 107.

vymezeno jedním či více katastrálními územími a je možné jej měnit pouze v případě usnesení zastupitelstev všech obcí, kterých se to týká. Zákonem je možné změnit hranici, která je hranicí obce a zároveň hranicí kraje. Území obce se skládá ze dvou částí, a to z extravilánu, který se skládá z pozemků (lesy, zemědělské pozemky) o nižší finanční hodnotě a z intravilánu, který slouží především k bydlení, pozemky v této části jsou finančně hodnotnější⁴⁸.

Dalšími znaky jsou obyvatelstvo obce, právní subjektivita, vlastní majetek a hospodaření obce dle vlastního rozpočtu⁴⁹. Obec je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, hospodaří dle vlastního rozpočtu a disponuje svými finančními prostředky⁵⁰.

Obce, které měly statut obce ke dni účinnosti zákona č. 128/2000 Sb.⁵¹ nebo které vznikly na základě tohoto zákona, můžeme nazývat obcemi, tedy územními samosprávnými celky⁵².

Podmínky, které vedou ke vzniku nové obce⁵³:

- obec musí mít samostatný katastr, který musí sousedit alespoň se dvěma dalšími obcemi či s obcí a jiným státem,
- po vzniku nové obce musí „zbytkové“ i nové území tvořit souvislý územní celek s alespoň 1000 obyvatel,
- souhlas nadpoloviční většiny oprávněných voličů (občané té části obce, která se rozděluje) v referendu.

Pokud dochází ke sloučení obcí, tak zanikají veškeré orgány a až do voleb spravuje obec správce obce. Ke sloučení je nutný souhlas dané obce, bez souhlasu je ji možné zrušit pouze zákonem. Obec se může členit i na místní části, pro které mohou být zřízeny samostatné poradní orgány.

⁴⁸ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 50.

⁴⁹ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 2007, s. 94.

⁵⁰ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 27.

⁵¹ Zákon č. 128/2000 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení)

⁵² KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 15.

⁵³ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 62.

Občanem dané obce je fyzická osoba, která je zároveň občanem ČR a má v obci hlášený trvalý pobyt. V případě, že občan dosáhne 18 let, má právo volit své zástupce v komunálních volbách a zároveň může být i sám zvolen. Dále se může účastnit zasedání zastupitelstva dané obce, kde může vyjadřovat své názory, nahlížet do zápisů z jednání zastupitelstva, může se účastnit referenda, vyjadřovat se k návrhům rozpočtu obce atd. Obecních záležitostí se občané účastní buď nepřímo, prostřednictvím ve volbách zvolených zástupců nebo přímo (např. účast na schůzích města).

Každé obci musí Ministerstvo vnitra schválit její název. Pojmenovávání ulic a jiných veřejných prostranství je už v samotné kompetenci dané obce, musí se ale respektovat pravidlo, že tato prostranství se nesmí pojmenovávat dle žijících osobností.

Každá obec má právo na užívání vlastních symbolů. Do symbolů řadíme například jméno obce, pečeť, znak a vlajku (v kompetenci předsedy poslanecké sněmovny), významná umělecká či vědecká díla, která mají určitý vztah k dané obci.

PŮSOBNOST OBCÍ

Balík⁵⁴ definuje působnost obcí jako: „*oblast činnosti subjektu veřejné správy v rámci úpravy určitých společenských vztahů, na určitém území, vůči určitému okruhu osob a v určitém čase. V rámci své působnosti realizuje subjekt veřejné správy svou pravomoc, což je soubor nástrojů k plnění svěřených úkolů.*“ Věcná působnost, jak samostatná působnost nebo přenesená, musí vycházet ze zákona (musí mít zákonný základ). Působnost se dělí na vrchnostenskou a nevrchnostenskou. V případě vrchnostenské působnosti je obec nadřazena ostatním. Jedná se o veřejnoprávní subjekt a může ostatním zadávat úkoly bez jejich souhlasu, musí ale vždy jednat v mezích zákona. Působnost nevrchnostenská je působnost, kdy obec je v právních vztazích rovna ostatním subjektům⁵⁵.

Samostatná působnost obce

Do samostatné působnosti obce náleží záležitosti, které jsou v zájmu občanů obce, které nejsou svěřeny státu, krajům na základě zákona nebo se nejedná o přenesenou působnost obce⁵⁶. Obec spravuje záležitosti jak obce samotné, tak občanů, pomocí svých

⁵⁴ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 65.

⁵⁵ KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 27.

⁵⁶ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 2007, s. 124.

zvolených zástupců. Stát do samostatné působnosti obce může zasahovat pouze v rozsahu, který mu povoluje zákon⁵⁷, přičemž tato působnost nemůže být vymezena taxativně, jelikož zájmy občanů se neustále mění v čase. Samostatná působnost se neřídí vnitřními předpisy, směrnicemi ani pokyny, ale jedná v souladu s právním řádem státu či kraje (např. při vydávání vyhlášek se obec řídí zákony a ústavou, na podzákonné právní akty nemusí brát ohled)⁵⁸.

Písemnosti v rámci samostatné působnosti obce, které jsou vyhotoveny orgánem obce, se vyznačují pojmem obec (město, městys). Označení pojmem obecní úřad používáme v případě, kdy obec vyhotoví písemnosti v přenesené působnosti⁵⁹.

Základní samostatná působnost obcí⁶⁰:

- odpovědnost za sběr a svoz odpadu,
- péče o rekreaci, umění, tělovýchovu, rekreační sporty, dětská hřiště,
- údržba místních komunikací,
- zajištění sociálních služeb (péče o starší občany a děti),
- hospodaření obce, rozpočet obce⁶¹.

Dále:

- vydávání obecně závazných vyhlášek,
- přezkoumání hospodaření obce,
- místní referendum,
- ochrana před alkoholismem a toxikomaniemi,
- místní poplatky,
- zajištění připravenosti obce pro mimořádné události (záchranné, likvidační práce...)
- vedení obecné kroniky.

⁵⁷ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 29 a 77.

⁵⁸ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 2007, s. 124.

⁵⁹ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 29 a s.77.

⁶⁰ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 29 a 65-66.

⁶¹ KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 28–30.

Samostatnou působnost obce můžeme také rozdělit podle funkcí do jednotlivých oblastí⁶²:

- **politická** – vyhlášení referend a výsledků voleb, stanovování orgánů obce, spolupráce s dalšími obcemi, přidělování občanství, cen, pojmenovávání ulic a dalších veřejných prostranství,
- **ekonomická** – sestavování rozpočtu, schvalování závěrečného účtu, hospodaření s majetkem, zakládání a rušení právnických osob, přijímání darů,
- **sociální** – zakládání škol, sportovišť, zdravotnických zařízení, pečovatelských domů, zřizování hřbitovů, ovlivnění míry nezaměstnanosti,
- **ekologická** – svoz a likvidace odpadu, čištění odpadních vod,
- **bezpečnostní** – zřízení městské policie,
- **infrastruktury** – údržba komunikací, vodovodů a kanalizací,
- **prognostická** – schvalování programu rozvoje obce, územního plánu atd.

Přenesená působnost obce

Přenesená působnost je státní správa v rukou obce. Při vykonávání přenesené působnosti se obec musí řídit jak právním řádem, tak i rozhodnutím vlády či různými směrnicemi správních úřadů⁶³ a plnění těchto povinností je kontrolováno státem. Uskutečňují je obce s rozšířenou a přenesenou působností a kraje⁶⁴.

Přenesenou působnost obec uskutečňuje např. v těchto oblastech⁶⁵:

- ochrany obyvatelstva,
- obecní policie,
- státní občanství,
- matriční úřady,
- vydávání nařízení,
- projednávání přestupků, řízení o přestupcích,
- cestovních dokladů, občanských průkazů, řidičských oprávnění,
- ověřování dokumentů, evidence živností,
- ochrana osobních údajů apod.

⁶² BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 30.

⁶³ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 2007, s. 148.

⁶⁴ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011, s. 22.

⁶⁵ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 38.

V případě, že obec vykonává samostatnou i přenesenou působnost, tak potom hovoříme o smíšeném modelu územní samosprávy.

Obce se mohou členit dle několika hledisek, prvním z nich je například **dle počtu obyvatel**⁶⁶:

- **vesnice** (cca 2 000 obyvatel) – obec s nízkým počtem obyvatel, kteří se nejčastěji živí zemědělstvím; vyznačuje se nízkými stavbami, velkým množstvím zeleně a centrem, které slouží zejména pro kulturní účely,
- **městys** (do 3 000 obyvatel) – je obec velikostně mezi vesnicí a městem,
- **město** (od 3 000 obyvatel) – sdružuje se v nich většina občanů republiky; vyznačuje se více katastrálními územími na rozdíl od vesnice či městysu; má demografickou strukturu obyvatelstva; poskytuje služby občanům (vzdělávací, profesní, obchodní...); vyznačuje se městskými částmi, je zde větší výskyt sociálně patologických jevů; má vlastní městský znak a má vlastní městský úřad, který vykonává funkci státu v přenesené či rozšířené působnosti v čele se starostou,
- **okresní město** – sídlí zde státní instituce,
- **krajské město** – zde sídlí státní i samosprávné instituce,
- **statutární město** – status mu uděluje zákon; zřizují se zde městské části a obvody, které disponují vlastními funkcemi; statutární město je ve správě magistrátu; má několik katastrálních území; v čele magistrátu, tedy i statutárního města, stojí primátor,
- **hlavní město Praha** – statut má přidělen dle zvláštního zákona; nevztahuje se na něj zákon o obcích.

Dalším dělením, také důležitým, je podle míry přenesené působnosti⁶⁷:

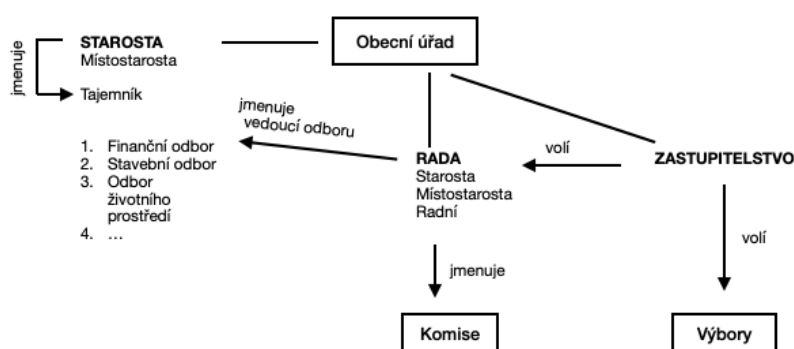
- **obecní úřad se základním rozsahem přenesené působnosti** (obce 1. stupně) – uskutečňuje pouze samosprávnou funkci; vyznačuje se nízkým počtem obyvatel a má jednoduchou strukturu bez odborů,

⁶⁶ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 51.

⁶⁷ Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy. Portál územního plánování [online]. Praha: Webmaster, 2020 [cit. 2020-10-04]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp>

- **obce s pověřeným obecním úřadem** (obce II. stupně) – provádí přenesenou působnost v základním a ve svěřeném rozsahu, je jim podřízen stavební a matriční úřad,
- **obecní úřad s rozšířenou působností** (obce III. stupně – ORP) – úřady s rozšířenou působností vykonávají některé funkce navíc, na rozdíl od ostatních obcí, např. vedou evidenci obyvatel, motorových vozidel, vydávají cestovní doklady, živnostenské oprávnění, ochrana životního prostředí, správa lesů apod.

ORGÁNY OBCE

Obrázek 3: Schéma orgánů obce

Zdroj⁶⁸

Obec navenek jedná prostřednictvím zvolených orgánů obce, jimiž jsou fyzické osoby. Orgány obce jsou zastupitelstvo města, rada, starosta, úřad obce.

Zastupitelstvo

- jako jediný z orgánů vychází z ústavy a je nadřazen ostatním orgánům⁶⁹,
- spravuje obec,
- zastupitelé jsou voleni z řad politických stran nebo se jedná o nezávislé uchazeče, přičemž úřad vykonávají čtyři roky a jejich mandát vzniká zvolením,
- má počet členů dle počtu občanů obce (min. však 5 a max. 55, Praha max. počet zastupitelů 70),

⁶⁸ Vlastní zpracování dle KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 134.

⁶⁹ KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 47.

Počet obyvatel obce	Počet členů zastupitelstva
do 500	5-15
501–3000	7-15
3 0001 – 10 000	11-25
10 001 – 50 000	15-35
50 001 – 150 000	25-45
nad 150 000 obyvatel	35-55 (Praha 70)

Tabulka 2: Počet členů zastupitelstva obce

Zdroj⁷⁰

- zastupitelé mají právo iniciativy (právo k předkládání návrhů zastupitelstvu, komisím, radě a výborům), informace (právo na informace potřebné k výkonu dané funkce) a interpelace (právo na vznášení případných dotazů a připomínek),
- zastupitelé mají také své povinnosti, mezi které náleží iniciativa a vyhýbání se střetu zájmu, povinná je také účast na zasedání zastupitelstva a v dalších orgánech, jejichž jsou členem, mají povinnost plnit úkoly, které hájí zájmy občanů,
- rozhoduje ve věcech, které jsou v samostatné působnosti obce například (dále např.):
 - schvaluje program rozvoje obce,
 - volí (odvolává) starostu, místostarostu a dalších členy rady,
 - schvaluje rozpočet a závěrečný účet obce,
 - zakládá peněžní fondy obce,
 - zakládá (ruší) příspěvkové organizace obce,
 - vydává a schvaluje obecně závazné vyhlášky,
 - rozhoduje o vyhlášení místního referenda,
 - zakládá (ruší) výbory, volí (odvolává) jejich předsedy a další členy,
 - zakládá (ruší) obecní policii a integrovaný systém v obci,
 - rozhoduje o spolupráci s dalšími obcemi,
 - rozhoduje o názvech částí obce,
 - uděluje občanství,

⁷⁰ Vlastní zpracování dle KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 2007, s. 170-171.

- podává ústavní stížnosti,
- realizuje úkoly, které jsou stanoveny zvláštním právním předpisem (vydávání územních plánů atd.) apod.
- mohou se usnášet na daných záležitostech pouze za přítomnosti nadpoloviční většiny všech členů,
- schází se minimálně jednou za tři měsíce, schůze svolává a řídí starosta obce (oznámení o zasedání zastupitelstva musí být oznámeno sedm dní před jeho pořádáním vyvěšením na úřední desce), v případě, že se zastupitelstvo nesejde do šesti měsíců v počtu, který je potřeba k přijetí usnesení, tak jej může Ministerstvo vnitra rozpustit, jednání zastupitelstva jsou veřejná a celá jednání se řídí jednacím řádem,
- ze zasedání se pořizuje zápis a výsledek zasedání zastupitelstva obce musí být publikován na veřejné vývěsce obce,
- v případě, že není zřízeno zastupitelstvo v obci, pak tuto úlohu vykonává státní správce.

Rada

- je výkonným orgánem obce v rámci samostatné působnosti,
- zodpovídá za svůj výkon práce zastupitelstvu,
- je volena z řad zastupitelů obce,
- členy jsou: starosta, místostarosta a radní,
- počet vždy lichý (5-11 členů), počet členů rady nesmí překročit třetinu počtu členů zastupitelstva,
- rada není v obci zřízena v případě, kdy má zastupitelstvo dané obce méně než patnáct členů, v případě, že tomu tak je, tak téměř všechny pravomoci rady vykonává starosta obce,
- působnost rady:
 - zajišťuje hospodaření obce dle schváleného rozpočtu,
 - připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce, včetně zajištění jejich plnění,
 - vydává nařízení obce,
 - řeší připomínky a návrhy členů zastupitelstva,
 - jmenuje (odvolává), na návrh tajemníka, vedoucí odborů úřadu,

- kontroluje plnění úkolů v rámci samostatné působnosti obce od komise a orgánů obecního úřadu,
 - schvaluje organizační řád úřadu,
 - ukládá pokuty,
 - určuje plat starostovi a místostarostovi,
 - řídí komisi,
 - rozhoduje ve věcech spojených s uzavíráním nájemních smluv a smluv týkajících se výpůjček,
 - vymezuje pravidla pro petice,
 - realizuje úkoly, které jsou stanoveny zvláštním zákonem atd.
- na rozdíl od zastupitelstva se rada usnáší nadpoloviční většinou všech svých členů, ne jenom přítomnými,
 - schůze rady nejsou stanoveny zákonem, svolává je starosta v případě potřeby, liší se od zastupitelstva tím, že jsou neveřejné, ač jsou zápisy ze schůze dle zákona o svobodném přístupu k informacím⁷¹ přístupné k nahlédnutí komukoliv.

Starosta

- reprezentuje a zastupuje obec navenek,
- musí být občanem České republiky (dále ČR),
- je součástí rady,
- sám o sobě je spíše bez pravomocí, protože není statutárním orgánem, proto k jeho činnosti je zapotřebí souhlas zastupitelstva či rady, úkony, které podléhají schválení zastupitelstva nebo rady, nejsou bez jejich souhlasu platné,
- za své činy zodpovídá zastupitelstvu, které starostu a místostarostu volí,
- působnost:
 - jmenuje (odvolává) tajemníka obecního úřadu, pokud tento orgán v obci není zřízen, vykonává jej starosta v přenesené působnosti,
 - stanovuje plat zaměstnancům obce i uvolněným členům zastupitelstva v případě, kdy není v obci stanovena funkce tajemníka,
 - zodpovídá za informovanost občanů obce o činnosti obce,
 - řeší úkoly stanovené zákonem, např. organizuje volby,

⁷¹ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

- svolává a řídí zasedání zastupitelstva a rady, stanovuje pořadí bodů k projednání a také rozhoduje o výsledku jednání,
- podepisuje vyhlášky (právní předpisy) obce.
- starostu zastupuje jeden či více místostarostů, dle toho, kolik jich zvolí zastupitelstvo obce.

Místostarosta

- zastupuje úřad starosty v době jeho nepřítomnosti,
- může plnit úkoly, které jsou určeny starostovi v případě, kdy je starosta odmítne plnit,
- pokud je v obci více místostarostů, pak zastupitelstvo určuje, v jakém pořadí budou zastupovat starostu v jeho funkci.

Obecní úřad

- úřad tvoří starosta (v čele úřadu), místostarostové, tajemník a zaměstnanci obecního úřadu,
- v případě, že se rada (zastupitelstvo) rozhodne, úřad se může dále dělit na odbory; odbory jsou výkonnými orgány obecních úřadů a jejich počet není přesně stanoven, (jedná se například o odbor finanční, kulturní, dopravy atd.)
- v samostatné působnosti vykonává úřad úkoly, které jsou mu uděleny zastupitelstvem a radou, pomáhá i komisím a výborům, vykonává i správu obce v přenesené působnosti,
- zakládá úřední desku,
- musí mít k nahlédnutí Sbírku zákonů a Věstník právních předpisů kraje.

Tajemník

- se povinně zřizuje v obcích s pověřeným obecním úřadem a obcích s rozšířenou působností,
- je jmenován (odvoláván) starostou (tajemník mu je z výkonu své funkce odpovědný) se souhlasem ředitele krajského úřadu, starosta mu vyměřuje plat,
- řídí administrativní aparát a za svou činnost zodpovídá starostovi obce a radě obce, jedná se o činnosti jak v samostatné, tak v přenesené působnosti,
- působnost tajemníka:
 - plní úkoly, které mu stanoví zastupitelstvo, starosta či rada,

- v případě, že je jeho funkce zřízena, stanovuje platy zaměstnanců obce on, nikoliv starosta,
- vystavuje pracovní, spisový, skartační řád a směrnice úřadu,
- má poradní hlas na schůzích zastupitelstva a rady,
- může být členem politických stran, nesmí tam ale vykonávat funkce,
- v případě, že v obci tajemník není zřízen, jeho funkci vykonává starosta.

Výbory zastupitelstva

- jsou voleny zastupitelstvem jako kontrolní orgán,
- kontrolní a finanční výbor musí být zastupitelstvem zřízen vždy (členy nemohou být starosta, místostarosta ani tajemník), plní úkoly, které jim stanoví zastupitelstvo,
- v případě, kdy v obci žije minimálně 10 % občanů jiné národnosti, musí zastupitelstvo zřizovat také výbor pro národnostní menšiny,
- předsedou výboru je vždy zastupitel a počet členů výboru je vždy lichý,
- výbor, stejně jako rada, se schází dle potřeby,
- usnesení výboru je přijato v případě, kdy s ním souhlasí nadpoloviční většina všech členů výboru,
 - finanční výbor – kontroluje, jak obec hospodaří s majetkem a financemi a plní úkoly stanovené zastupitelstvem,
 - kontrolní výbor – plní úkoly, které mu stanoví zastupitelstvo, kontroluje plnění záležitostí, na kterých se usneslo zastupitelstvo a rada obce a také kontroluje dodržování právních předpisů,
 - osadní výbor – může, ale nemusí být zřízen zastupitelstvem obce, zastupitelstvo stanovuje počet členů tohoto výboru, ale musí mít minimálně tři členy, vyjadřuje se k podnětům, které předkládají občané obce, prezentuje návrhy rozvoje a rozpočtu obce před zastupiteli, radou a výbory.

Komise

- rada volí jako svůj kontrolní orgán komisi (v případě, že není zřízena rada, zřizuje komisi starosta),
- komise je výkonným orgánem a za své činy zodpovídá radě, v případě, že jí byly svěřeny úkoly, které vykonává v přenesené působnosti, tak za ně poté zodpovídá starostovi,

- počet členů komise je závislý na počtu obyvatel obce a na samotné působnosti obce,
- usnáší se většinou všech členů,
- komise v obci může být např. přestupková, poradní, kulturní atd.

Správce obce

- stojí v popředí obecního úřadu v tzv. mezidobí (v případě rozpuštění zastupitelstva obce, pokud není zvolen starosta do své funkce apod.),
- zajišťuje výkon samostatné i přenesené působnosti,
- nemůže konat úkony, které jsou přiděleny zastupitelstvu obce, kromě schvalování rozpočtu a hospodaření obce,
- musí podávat zastupitelstvu zprávu o tom, jak vykonává svou funkci (jak obec hospodaří, jaký má obec majetek).

MAJETEK OBCE

Obec se stará o movitý i nemovitý majetek, kdy orgány obce rozhodují o tom, jakým způsobem se daný majetek bude využívat. Obec s majetkem obce nakládá na vlastní zodpovědnost. Může ho prodávat, pronajímat, či dokonce s ním může i ručit. Majetek obce musí být registrovaný v záznamech a musí s ním být nakládáno hospodárně a účelně a zároveň musí být chráněn před poškozením či odcizením. Majetek slouží zejména k veřejně prospěšným účelům, jako příklad můžeme uvést školství, různá zdravotnická, kulturní či sportovní zařízení apod. Slouží k samotnému výkonu samosprávy obce nebo může být použit i k podnikání. Za majetek obce považujeme historický majetek, získaný převodem, kupní smlouvou či darováním, nebo nabytím dle rozhodnutí Ministerstva kultury⁷².

Struktura obecního majetku se skládá z aktiv a pasiv. Do stálých aktiv řadíme majetek dlouhodobý a oběžný. Do dlouhodobého majetku zařazujeme majetek hmotný movitý (auta), hmotný nemovitý (půda), nehmotný (licence) a finanční (cenné papíry,

⁷² KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 55 a 56.

dluhopisy). Do majetku oběžného náleží zásoby, pohledávky nebo různé peněžní prostředky. Do pasiv náleží majetek, který byl koupen z cizích či vlastních zdrojů⁷³.

DOZOR NAD OBCÍ

Dozor nad působností územní samosprávy provádí hlavně krajský úřad a ústřední správní úřady, v přenesené působnosti může dozor vykonat i Ministerstvo vnitra. Kontrola u územních samospráv je stejná jako u kraje, tedy je vždy následná, nikoliv preventivní. U územních samospráv se kontroluje především dodržování právního řádu, zákonů a předpisů. Územní samospráva je povinna orgánu, který provádí dozor, podat příslušné informace a předložit veškeré doklady potřebné pro kontrolu. V případě, kdy obec nezjedná ve shledané skutečnosti nápravu (nesplní stanovený úkol), může dozorčí orgán zřídit náhradní orgán na náklady územní samosprávy, který daný úkol vykoná. Po vykonané kontrole dozorčí orgán sepiše protokol o výsledcích kontroly⁷⁴.

Vztah obcí ke kraji či státu

Mezi orgány veškerých veřejnoprávních korporací by měla fungovat vzájemná spolupráce a součinnost. Vztah mezi nižším a vyšším územním samosprávným celkem nefunguje na principu nadřazenosti a podřazenosti, ale obec má obecnou působnost v rámci své samosprávy. Všechny veřejnoprávní korporace mají zákonodárnou moc, a tak je jejich povinností sloužit občanům. Vztah mezi obcí a státem je autonomní, jelikož obec je při své činnosti vázána zákony a právními předpisy, stát tedy může do její činnosti zasahovat pouze v případech stanovených zákonem⁷⁵.

V případě přenesené působnosti může být obec vůči kraji či státu ve vztahu podřízeném, kde je klíčové znění konkrétních zákonů. Obec se musí podřídit vnitřními normativními akty vydanými vládou nebo publikovanými ve věštníku vlády⁷⁶.

⁷³ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 56.

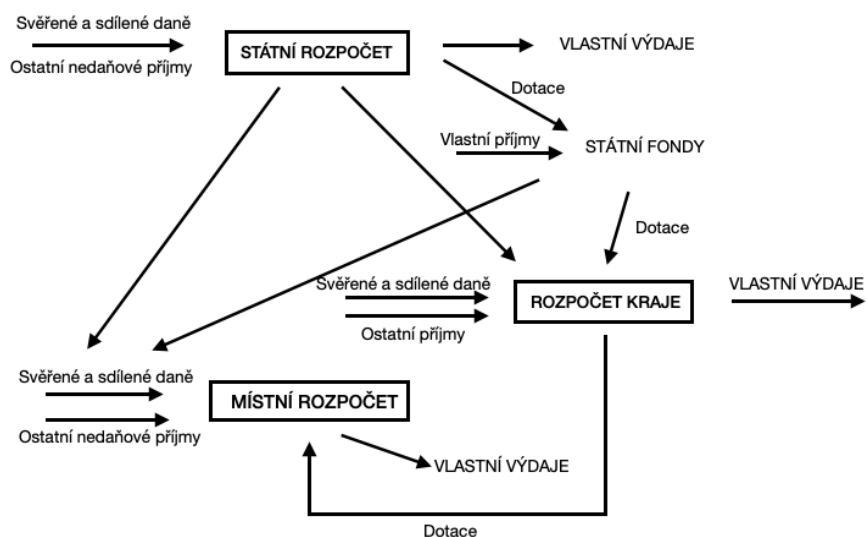
⁷⁴ KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1. 1. 2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 123-127.

⁷⁵ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 2007, s. 103-104.

⁷⁶ KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1.1.2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. 2003, s. 19.

FISKÁLNÍ FEDERALISMUS V ČR

Fiskální federalismus je dle Provazníkové⁷⁷ „jev vyplývající ze skutečnosti, že se vyskytují minimálně dvě úrovně veřejné správy: ústřední a místní“. Dělí se na horizontální a vertikální strukturu vládních úrovní. Zkoumá hlavně finanční vazby mezi státním rozpočtem a rozpočty krajů a obcí, věnuje se optimálnímu rozdělení příjmů, odpovědnosti mezi ně. Znázorňuje víceúrovňové uspořádání rozpočtové soustavy. V České republice se vyskytuje kombinovaný model fiskálního federalismu, který má decentralizační prvky. Obce a kraje nejsou na státu v tomto modelu úplně finančně nezávislé. Stát přerozděluje obcím a krajům (na zabezpečení veřejných statků) finanční prostředky ze státního rozpočtu v podobě dotací⁷⁸. Současný model fiskálního federalismu v ČR znázorňuje obrázek č. 4:

Obrázek 4: Současný model kombinovaného fiskálního federalismu v ČR

Zdroj⁷⁹

3.4 Rozpočet obce

Na úrovni obcí a krajů jsou sestavovány územní rozpočty (tzv. finanční plány), které jsou určeny k řízení financování jejich činnosti⁸⁰. Od těchto plánů se odvíjí roční financování ÚSC. Finanční plán zajišťuje platební schopnost dané obce či kraje. Tuto

⁷⁷ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 38.

⁷⁸ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 37-50.

⁷⁹ Vlastní zpracování dle PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 41.

⁸⁰ PETEROVÁ, Helena. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. 2012, s. 11.

platební schopnost zajišťuje finanční plán tak, že umožní obci platit jen ty výdaje, které jsou pokryty reálnými očekávatelnými příjmy obce, rezervami, které obec má z minulých let nebo půjčkami, které je obec schopna splatit⁸¹. Rozpočtový rok je v ČR shodný s kalendářním rokem⁸². Územní rozpočty obsahují veškeré příjmy a výdaje obce, které úzce souvisí s činností a výkonem státní správy a samosprávy prostřednictvím přenesené působnosti⁸³. Jedná se zejména o příjmy získané přerozdělením z rozpočtové soustavy a příjmy z vlastní činnosti a financují se z nich veškeré veřejné a smíšené statky⁸⁴.

Provažníková⁸⁵ rozpočet a rozpočtový proces chápe jako „*nástroj zabezpečení a financování obecní politiky, nástroj, který dává do souladu plánované příjmy a výdaje obce*“. Během rozpočtového období je běžný nesoulad mezi příjmy a výdaji určitého územního rozpočtu. Prvním důvodem, proč tomu tak je, je skutečnost, že rozpočet je tokovou veličinou a druhým důvodem je to, že se ze získaných příjmů plynule hradí výdaje. Můžeme tedy říci, že rozpočet je bilancí, která zvažuje, zda příjmy a výdaje daného rozpočtového období jsou shodné s rozpočtovým obdobím veškerých veřejných rozpočtů v dané zemi⁸⁶. Při sestavování rozpočtu by měly ÚSC vycházet z rozpočtového výhledu a veškeré rozdílnosti by měly být řádně odůvodněny⁸⁷.

Provažníková⁸⁸ charakterizuje hospodaření dle následujícího vztahu:

$$F_1 + P - V = F_2$$

Kde: F_1 – stav peněžních prostředků v daném rozpočtu na začátku rozpočtového období;

P – příjmy;

V – výdaje;

F_2 – stav peněžních prostředků v daném rozpočtu na konci rozpočtového období.

⁸¹ PROVAŽNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015. s. 52.

⁸² OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. 2011, s. 13.

⁸³ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. 2012, s. 187.

⁸⁴ PROVAŽNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 51.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ PROVAŽNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 51.

⁸⁷ PETEROVÁ, Helena. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. 2012, s. 11.

⁸⁸ PROVAŽNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 51.

Pokud je $F2 > F1$, tak se jedná o rezervu v hospodaření na další rok a pokud je $F1 > F2$, je nutné využít rezerv z minulých let nebo úvěru, aby se vyrovnala bilance rozpočtu.

Rozpočet má tři hlavní funkce. Jedná se o funkci **alokační**, která je velmi důležitou funkcí na úrovni ÚSC, jelikož pomocí financí, které jsou součástí rozpočtu obcí či krajů, hradí různé potřeby obyvatel daného území. Druhou funkcí je funkce **redistribuční**, která se používá k výpomoci sociálně slabším občanům a k přerozdělování financí z rozpočtu kraje do rozpočtu obcí (ovlivňuje se tím rovnoměrný sociálně-ekonomický rozvoj). Třetí funkcí, je funkce **stabilizační**, která má vliv na ekonomický potenciál území (př. výstavbou technické infrastruktury). Mezi vedlejší funkce rozpočtu se řadí i funkce **kontrolní a stimulační**⁸⁹.

Metody sestavování rozpočtu uvádí Císařová a spol.⁹⁰ následující:

- **metoda přírůstková** – nejvíce využívaná, spočívá v navýšení rozpočtu minulého období o určitý koeficient;
- **přístup nulové základny** – vhodnější metoda, pracnější (musí se sestavit seznam činností, které se mají v daném rozpočtovém období realizovat, vypočítají se k nim náklady a součet vyjadřuje celkové budoucí výdaje);
- **rozpočtování podle výkonu** – aktivity, u kterých se dá určit objem vstupů (př. počet důchodců v domě s pečovatelskou službou);
- **programové rozpočtování** – nejpokročilejší přístup, struktura rozpočtu vychází z hledisek účelnosti; cílem je určení cílů, kterých má být dosaženo.

STRUKTURA ÚZEMNÍHO ROZPOČTU

Územní rozpočet, ať už obce či kraje, se dělí na rozpočet běžný a kapitálový. V případě běžného rozpočtu se jedná o bilanci běžných příjmů a výdajů, které se pravidelně opakují, přičemž běžnými příjmy se hradí provozní (neinvestiční) potřeby pomocí běžných výdajů k danému rozpočtovému roku. Zhoršené hospodaření obce demonstrují dva rozpočty, vyrovnaný a deficitní. Tato skutečnost ukazuje na to, že územní celky svými příjmy buď pokryjí pouze běžné výdaje, nebo nejsou schopny ani tyto běžné

⁸⁹ KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. 2012, s. 233-234.

⁹⁰ CÍSAŘOVÁ, Eliška a Jan PAVEL. *Průvodce komunálními rozpočty, aneb, Jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu*. 2008, s. 25-28

výdaje příjmy pokrýt. V těchto případech je poté dluh hrazen například prodejem majetku územního celku nebo úvěrem. Rozpočet může být také přebytkový, a to v případě, kdy výdaje územního celku jsou menší než získané příjmy⁹¹.

Kapitálový rozpočet se uplatňuje na financování investičních potřeb a slouží především pro shromažďování peněžních zdrojů, poněvadž výdaje na tyto potřeby jsou velké. Tento rozpočet obvykle překlenuje období běžného rozpočtového roku a jedná se především o výdaje, které se už neopakují⁹².

Detailnější strukturu územního rozpočtu zobrazuje obrázek č. 5:

BĚŽNÝ ROZPOČET	
PŘÍJMY	VÝDAJE
Daňové - svěřené daně - sdílené daně - místní (regionální) daně - správní poplatky (daně)	- všeobecné veřejné služby (veřejná správa) - veřejný pořádek (policie, hasiči) - vzdělání - péče o zdraví (zdravotnictví) - bydlení - komunální služby - na podnikání - ostatní běžné výdaje (nahodilé, placené pokuty) - placené úroky - běžné dotace jiným rozpočtům
Nedaňové - uživatelské poplatky za služby - příjmy z pronájmu majetku - příjmy od vlastních neziskových organizací - zisk z podnikání - ostatní	
Přijaté transfery - běžné dotace ze státního rozpočtu a státních fondů - od územních rozpočtů - ostatní běžné příjmy (nahodilé, dary, sankce, atd.)	
(Saldo - přebytek)	(Saldo - schodek)

KAPITÁLOVÝ ROZPOČET	
PŘÍJMY	VÝDAJE
- z prodeje majetku - kapitálové dotace přijaté z rozpočtové soustavy - z půjček - z emise vlastních obligací - přebytek běžného rozpočtu - dary na investice	- na investice - kapitálové dotace jiným rozpočtům - na nákup obligací či akcií - poskytované střednědobé či dlouhodobě půjčky - splátky dříve přijatých půjček - krytí deficitu běžného rozpočtu

Obrázek 5: Schéma běžného a kapitálového rozpočtu územně samosprávného celku

Zdroj⁹³

3.4.1 Rozpočtový výhled

Rozpočtový výhled má v rozpočtovém procesu dvojí funkci. Za prvé je důležitým podkladem pro vytvoření návrhu rozpočtu ÚSC a za druhé znázorňuje dlouhodobé dopady současných nebo předešlých rozhodnutí a tím se rozpočtový proces dostává do několikáté perspektivy⁹⁴. Je pomocným nástrojem určeným především ke střednědobému finančnímu

⁹¹ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 60-62.

⁹² Tamtéž.

⁹³ Vlastní zpracování dle PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 204-205.

⁹⁴ SEDMIHRADSKÁ, Lucie. *Rozpočtový proces obcí*. 2015, s. 47.

plánování rozvoje hospodářství⁹⁵. Obvykle se sestavuje na dobu 2-5 let, které následují po roce, ve kterém je schválen roční rozpočet. Výhled zahrnuje informace o veškerých příjmech a výdajích daného ÚSC, o případných závazcích a pohledávkách (dlouhodobějších) a také může obsahovat určité plány obce či kraje do budoucna⁹⁶. Od roku 2001 ukládá novela zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů⁹⁷ obcím a krajům povinnost jej sestavovat. Výhled přináší ÚSC kvalitnější řízení hospodaření, stabilní finanční situaci a snadnější vyjednávání za účelem získání úvěrů či dotací⁹⁸.

3.4.2 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces je komplex činností, které jsou potřebné k řízení hospodaření ÚSC v určitém rozpočtovém období⁹⁹, zabývá se jím zákon o rozpočtových pravidlech¹⁰⁰. Jde o proces nákupu/prodeje zboží a výrobních faktorů (od různých subjektů), dále dotací a regulačních poplatků, transferů a zdanění, jehož výsledkem je konkrétní rozpočet, který obsahuje cíle a ambice samosprávy ve formě veřejných příjmů a výdajů¹⁰¹. V ČR se sestavuje rozpočet na kalendářní rok, rozpočtový proces je ale delší, může trvat až dva roky¹⁰². Provažníková¹⁰³ a Peková¹⁰⁴ rozdělují rozpočtový proces do následujících etap:

- analýza minulosti a určení priorit pro dané rozpočtové období;
- vytvoření návrhu rozpočtu – sestavuje jej finanční výbor (výkonný orgán), který vytváří i podklad pro návrh rozpočtu a tím je rozpočtový výhled; náhled by měl vycházet z analýzy hospodaření alespoň dva roky zpět;
- projednávání a schválení rozpočtu – má za úkol zastupitelstvo obce;
- plnění rozpočtu – kontroluje rada a finanční výbor;
- kontrola během plnění rozpočtu – zde jsou důležité zásady rozpočtu (pravdivost, reálnost a úplnost rozpočtu)

⁹⁵ NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. 2009, s. 109.

⁹⁶ PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. 2008, s. 59.

⁹⁷ Zákon č. 477/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

⁹⁸ PROVAŽNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 66-67.

⁹⁹ PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. 2008, s. 152.

¹⁰⁰ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

¹⁰¹ SEMMIHRADSKÁ, Lucie. *Rozpočtový proces obcí*. 2015, s. 37.

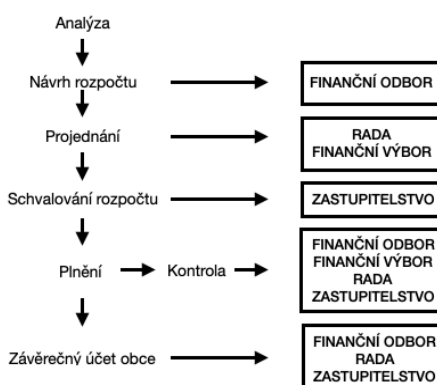
¹⁰² PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 63.

¹⁰³ PROVAŽNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 63.

¹⁰⁴ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 211.

- vyhotovení závěrečného účtu (podrobný přehled o plnění rozpočtu) – vytváří náležitý výkonný orgán;
- prodiskutování plnění rozpočtu, aktualizace programu rozvoje či rozpočtového výhledu.

Následující schéma č. 6 znázorňuje výše zmíněné fáze rozpočtového procesu:

Obrázek 6: Fáze rozpočtového procesu

Zdroj¹⁰⁵

ZÁVĚREČNÝ ÚČET OBCE

Závěrečný účet sestavuje rada a finanční odbor a vyjadřuje údaje o čerpání finančních prostředků v jednotlivých měsících. Účet uzavírá zastupitelstvo ÚSC, a to buď s výhradami či bez výhrad. K závěrečnému účtu se mohou vyjádřit i občané dané obce či kraje. Během rozpočtového období se často objevuje nesoulad mezi skutečností a stanoveným rozpočtem, který může nastat např. z důvodu změny zákonů apod. V případě, že rozpočet není schválen do začátku nového rozpočtového období, pak ÚSC hospodář dle tzv. rozpočtového provizoria. O způsobu hospodaření rozhoduje zastupitelstvo¹⁰⁶.

3.4.3 Rozpočtové zásady

Nahodil¹⁰⁷ uvádí 6 zásad, které se v ČR používají při tvorbě rozpočtu ÚSC:

- zásada každoročního sestavování a schvalování rozpočtu,
- zásada reálnosti a pravdivosti (záleží na schopnosti odhadu),
- zásada úplnosti a jednotnosti rozpočtu (za pomoci rozpočtové skladby),

¹⁰⁵ Vlastní zpracování dle PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 64.

¹⁰⁶ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 65-66.

¹⁰⁷ NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. 2009, s. 49-50.

- zásada dlouhodobé vyrovnanosti rozpočtu (v delším časovém období),
- zásada publicity (důležitá je informovanost obyvatel obce či kraje o hospodaření),
- zásada přehlednosti (logické seřazení příjmů a výdajů),
- Peková, Pilný a Jetmar¹⁰⁸ přidávají ještě zásadu účelovosti (od této zásady se začíná ve vyspělých zemích upouštět, protože omezuje rozhodovací autonomii nižších vládních úrovní) a zásadu efektivnosti a hospodárnosti.
- Peková¹⁰⁹, do rozpočtových zásad, přidává zásadu finanční kontroly a účetního auditu.

3.4.4 Rozpočtová skladba

Rozpočtová skladba klasifikuje veškeré příjmy a výdaje veřejných rozpočtů¹¹⁰ a upravuje formu třídění všech peněžních operací rozpočtů a fondů obcí i krajů¹¹¹. Zajišťuje přehlednost, jednotnost rozpočtů, zkoumá příjmy a výdaje a následně získané údaje srovnává mezi obcemi¹¹². Veškeré příjmy a výdaje rozpočtová skladba dělí na příjmy a výdaje návratné a nenávratné povahy, čímž napomáhá k analyzování hospodaření a krytí schodku rozpočtu¹¹³. Peněžními operacemi se rozumí nejen veškerý pohyb peněz na bankovním účtu (jejich příjem a výdej), ale rozumí se tím i pohyb peněžních prostředků v pokladně, kde dochází k jejich zúčtování¹¹⁴. Peněžní operace mají proto vztah k pokladnímu plnění územního rozpočtu¹¹⁵, které je v ČR shodné s kalendářním rokem¹¹⁶.

Při třídění příjmů a výdajů se rozpočtová skladba drží následujících zásad¹¹⁷:

- **zásady jednotnosti a závaznosti** (každému údaji rozpočtu určuje své místo prostřednictvím kódu);

¹⁰⁸ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. 2008, s. 252-253.

¹⁰⁹ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 213.

¹¹⁰ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 100-101.

¹¹¹ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 225.

¹¹² CÍSAŘOVÁ, Eliška a Jan PAVEL. *Průvodce komunálními rozpočty, aneb, Jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu*. 2008, s. 63.

¹¹³ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 101.

¹¹⁴ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. 2008, s. 241.

¹¹⁵ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 226.

¹¹⁶ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 101.

¹¹⁷ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 226.

- **zásady stability třídění rozpočtů** (významná pro makroekonomické analýzy atd.);
- **potřeby agregace, sumarizace s využitím principu konsolidace** (aby se neznásobovaly některé operace, př. dotace);
- **zásady srozumitelnosti na základě jasně definovaných hledisek** (aby byla pochopitelná a srozumitelná i pro občany daného ÚSC);
- **zásady kompatibility s mezinárodními statistickými standardy.**

Rozpočtová skladba třídí příjmy a výdaje do následujících druhů¹¹⁸:

- **Kapitolní (odpovědnostní) třídění** je povinné pro státní rozpočet, pro obce a kraje ale nikoliv;
- **Druhovému třídění** je základem všech druhů dělení a třídí veškeré peněžní operace do tří okruhů, a to příjmů, výdajů a financování. Toto dělení využívá v rámci jednotlivých tříd čtyřmístný číselný kód, který odlišuje třídy, seskupení položek, podseskupení položek a jednotlivé položky;
- **Odvětvové třídění** dělí příjmy a výdaje do šesti skupin podle odvětví (účelu), skupiny, oddílu, pododdílu a paragrafu, na které budou finance vynaloženy;
- **Konsolidační třídění** dělí příjmy a výdaje do záznamových položek. Toto třídění provádí opravu příjmů a výdajů, které tak odstraní vzniklé duplicity.

3.5 Příjmy

Příjmy obsahují nenávratné finanční prostředky (včetně darů a dotací), které jsou přijaty na bankovní účet. Do těchto příjmů se nezahrnují vypůjčené finanční prostředky, jedná se zejména o úvěry či návratné půjčky apod.¹¹⁹. Rozpočtová skladba dělí příjmy do čtyř následujících skupin¹²⁰:

- daňové příjmy,
- nedaňové příjmy,
- přijaté transfery a dotace,
- kapitálové příjmy (úvěry a půjčky).

¹¹⁸ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 101-102 a PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 226–227.

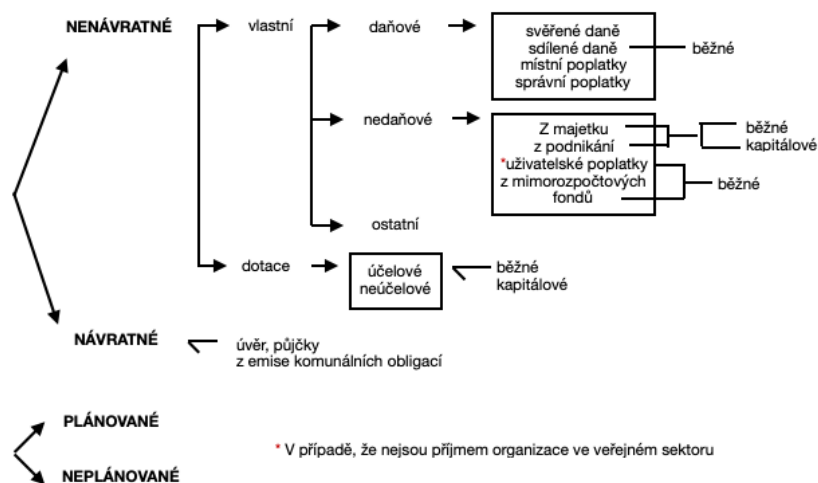
¹¹⁹ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 104.

¹²⁰ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 33.

První tři skupiny představují tzv. „nenávratné příjmy“. Tyto příjmy jsou významným zdrojem financování veřejného sektoru a zaujímají největší část příjmů územních rozpočtů¹²¹. Všechny tyto příjmy spojují stejné principy, jedná se o princip nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti¹²². Princip **nenávratnosti** vyjadřuje skutečnost, že plátcí určité peněžní částky (př. daně) nevzniká právní nárok na vrácení této částky ani na jakoukoliv protislužbu s ní spojenou. Princip **neekvivalence** znamená to, že neexistuje přímá souvislost mezi financemi přijatými do veřejného rozpočtu od jednotlivých obyvatel (ve formě daní) a jimi čerpanými výdaji. Poslední princip **nedobrovolnosti** lze vysvětlit tak, že finanční transakce jsou vynutitelné příslušnými zákony a předpisy, a proto do nich ekonomický subjekt nevstupuje dobrovolně¹²³.

Poslední skupina představuje tzv. „návrtné příjmy“. Do těchto příjmů se řadí hlavně úvěry a půjčky, které se využívají k financování střednědobých a dlouhodobých investic. Návrtné příjmy má daný ÚSC povinnost splatit za předem stanovených podmínek¹²⁴.

Podrobné členění příjmů znázorňuje následující obrázek č. 7.

Obrázek 7: Příjmy rozpočtu obce

Zdroj¹²⁵

¹²¹ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 251.

¹²² PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 75.

¹²³ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 2008, s. 5-7.

¹²⁴ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 75.

¹²⁵ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. 2008, s. 267.

Příjmy ÚSC se dále dělí na příjmy běžné a kapitálové. Běžné příjmy se opakují každý rok a používají se na financování běžných statků a služeb, aby došlo k jejich zajištění na lokální úrovni. Dělí se na daňové a nedaňové příjmy. Kapitálové příjmy jsou pro územní rozpočty jednorázové a užívají se především k financování dlouhodobých potřeb. Jsou většinou účelové a dále se dělí na vlastní příjmy (např. z prodeje majetku apod.) a na příjmy získané přerozdělovacími procesy¹²⁶.

3.5.1 Daňové příjmy

Tyto příjmy jsou povinné a nenávratné a tvoří nejzásadnější část běžných příjmů územních rozpočtů. Dále se člení na daně svěřené, sdílené a na místní a správní poplatky.

Svěřené daně jsou společné pro celé území ČR a jsou určeny na základě rozpočtového určení daní. Celý výtěžek z těchto daní jde do rozpočtu obce. Do svěřených daní spadá daň z nemovitých věcí, část daně z příjmu fyzických osob (jak ze samostatné činnosti, tak z podnikání) a z příjmu právnických osob (kdy je poplatníkem sama obec)¹²⁷.

Sdílené daně jsou vyměřeny pro celý stát patřičnými zákony a jejich výnos se dělí mezi více úrovní územních rozpočtů. Zákony určují, jaké procento příjmu poputuje do rozpočtu obce, a proto obce nemohou ovlivnit jejich výši. Do sdílených daní se řadí zejména daň z přidané hodnoty¹²⁸.

Místní poplatky vybírá obec sama za sebe, a proto také může rozhodovat o jejich výši. Je zde ale zákon č. 565/1990 Sb.¹²⁹, kterým se daná obec musí řídit¹³⁰. Tyto poplatky zavádí obec obecně závaznou vyhláškou, ve které jsou uvedeny veškeré podrobnosti (od výše poplatku po osvobození od placení tohoto poplatku). Do místních poplatků řadíme např. poplatek ze psů (max. 1 500 Kč/kalendářní rok), za lázeňský a rekreační pobyt (max. 50 Kč), za užívání veřejného prostranství (max. 10 Kč/m²), ze vstupného (max. 20 % z úhrnné částky vybraného vstupného), za povolení k vjezdu motorových vozidel do vybraných míst a částí měst (max. 200 Kč/den) atd.¹³¹

¹²⁶ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 251-252.

¹²⁷ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. akt. a rozš.vydání. 2015, s. 76.

¹²⁸ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 253.

¹²⁹ Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů

¹³⁰ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 276-278.

¹³¹ PETEROVÁ, Helena. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. 3., akt. a rozš. vyd. 2012, s. 96. a Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Správní poplatky jsou poplatky, které se platí za jednotlivé správní úkony obce v rámci její přenesené působnosti. Výše těchto poplatků je vyměřena zákonem o správních poplatcích¹³². Do správních poplatků patří poplatek např. za výpis z matriky, ověření dokladů apod.¹³³

Svěřené a sdílené daně se rozdělují dle **rozpočtového určení daní** (dále jen RUD). Pravidla pro RUD jsou vymezena příslušným zákonem č. 243/2000 Sb. Zákon vyjadřuje podíl nebo postup k jeho stanovení. Podílem se následně stanovuje výnos z jednotlivých daní. Tohoto zákona se v průběhu let dotklo několik zásadních novel¹³⁴. Ve sledovaném období proběhla první z nich v roce 2012, kterou došlo ke snížení podílu obcí na výnosu z DPH, ale zároveň došlo ke zvýšení podílu na ostatních sdílených daních¹³⁵. Další novela proběhla v letech 2013-2015, kdy došlo ke zvýšení podílu obcí na DPH (z 19,93 % na 20,83 %), dále se zvýšil podíl u daně z příjmu fyzických osob (dále jen FO) (z 21,40 % na 23,58 %), vyjma daně FO ze závislé činnosti, tam došlo ke zvýšení na hodnotu 22,87 %. Zvýšil se podíl obce na výnosu z daně z příjmu právnických osob (dále PO), z 21,40 % na 23,58 %. Změny v RUD proběhly i v roce 2016. V tomto roce se zvýšil podíl obce pouze na dani z příjmu FO ze závislé činnosti na 23,58 %. V roce 2017 došlo v nové novele ke zvýšení podílu obce na výnosu z DPH, podíly u ostatních sdílených daní zůstaly nezměněny. Poslední novela proběhla v roce 2018, kde se opět zvýšil podíl obce na výnosech z DPH, tentokrát na stejnou hodnotu, jako u ostatních sdílených daní, a to 23,58 %¹³⁶. Podrobné rozdělení RUD (z roku 2019) v ČR zobrazuje následující obrázek č. 8.

¹³² Zákon č. 634/2004 Sb. o správních poplatcích.

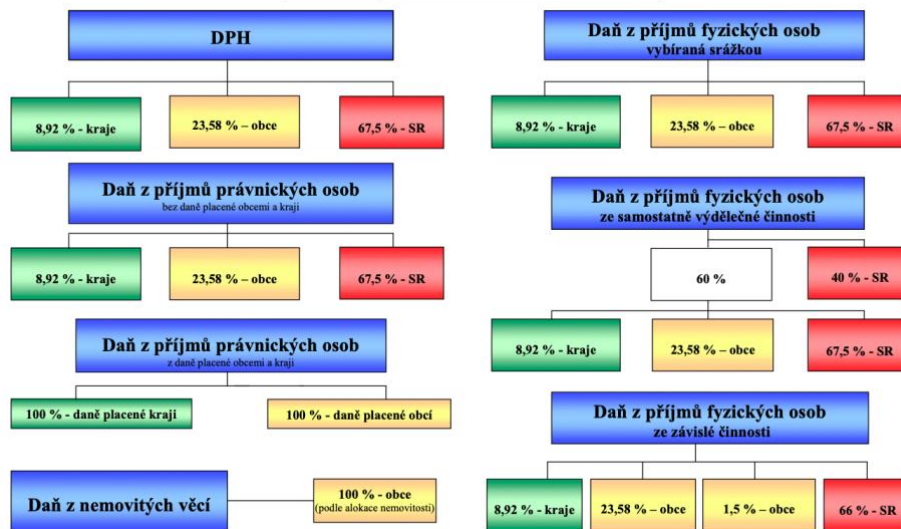
¹³³ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 279.

¹³⁴ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 118.

¹³⁵ MATEJ, Miroslav. *Financování obcí v ČR – současný stav a další vývoj RUD a dotací*. Deník veřejné správy [online]. Praha: Triada spol., © 2020, 2017 [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6743008>

¹³⁶ Data jsou použita z: *Financování obcí v ČR – současný stav a další vývoj RUD a dotací*. Deník veřejné správy [online]. Praha: Triada, spol., 2021, 2017 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: denik.obce.cz/clanek.asp?id=6743008

Schéma rozpočtového určení daní od 1. 1. 2019

Obrázek 8: Schéma rozpočtového určení daní

Zdroj¹³⁷

3.5.2 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy jsou takové příjmy, které ÚSC mohou svými pravomocemi a rozhodováním ovlivňovat mnohem více, na rozdíl od příjmů daňových, kde byl jejich vliv minimální. Do nedaňových příjmů řadíme např. příjmy z vlastního podnikání (obcí či krajů), užitelské poplatky, příjmy z vlastní správní činnosti, pokuty, ze sbírek a darů atd.¹³⁸

Příjmy z vlastního podnikání jsou základním příjmem ÚSC, jež se používají především na financování lokálních statků a služeb. Do těchto příjmů se řadí příjmy z prodeje a pronájmu majetku. Dle majetku, který obec vlastní, se odvíjí případná výše těchto příjmů. Výslednému rozhodnutí obce o tom, jak naloží s majetkem, předchází podrobná ekonomická analýza, která vyhodnotí výši případného příjmu. V případě prodeje majetku obec obdrží jednorázový příjem, který se v dalších měsících již neopakuje, na rozdíl od pronájmu, který obci zaručuje dlouhodobější fixní příjem do územního rozpočtu. Aby nedošlo k jeho znehodnocení (např. v důsledku inflace), musí být podepsána smlouva o pronájmu. Příjmy z pronájmu (dlouhodobého) majetku obce náleží do běžných příjmů,

¹³⁷ Rozpočtové určení daní. Finanční správa [online]. Praha: Finanční správa, © 2013–2021, 1.1.2020 [cit. 2021-01-07]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/rozpoctove-urceni-dani>

¹³⁸ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 89.

v případě, že by se tento majetek prodal, tak poté by se tento příjem řadil do kapitálového příjmu¹³⁹.

Uživatelské poplatky jsou příjmy obce, které jsou založeny na užitku ze spotřeby smíšených veřejných statků. Smíšené veřejné statky zabezpečuje pro občany příslušná obec. Tyto poplatky jsou podstatné hlavně pro obce (na rozdíl od jiných stupňů územní samosprávy), jelikož právě obce zajišťují většinu služeb pro občany. Do poplatku se řadí např. poplatky za dodávky pitné vody, vodné a stočné, poplatek za odvoz komunálního odpadu, poplatky za sportovní, kulturní a rekreační služby atd.¹⁴⁰

U **příjmů z vlastní správní činnosti** se jedná především o poplatky za různé správní úkony. V rámci přenesené působnosti se jedná např. o vydávání licencí k provozu vozidla, povolení stavby, ověřování dokladů atd. Tyto příjmy jsou převážně vymezeny zákonem, a proto jejich výši může obec ovlivnit v minimální míře¹⁴¹.

Pokuty jsou pro obec spíše doplňkovým příjmem, jsou jednorázové a jedná se více o menší částky. Pokuty obec ukládá subjektům dle pravidel stanovených zákonem a získává je prostřednictvím přestupkového řízení. Jedná se např. o pokuty za znečištění ovzduší, veřejný nepořádek, neoprávněné uložení odpadů či rušení nočního klidu¹⁴².

Příjmy z darů a sbírek jsou účelovými příjmy, kdy je dárcem poskytuje na financování konkrétní investice nebo potřeby¹⁴³. U darů záleží, do jaké míry si je může jedinec (dárce) odepsat z daní jako odčitatelnou položku. Pro ÚSC bývají tyto příjmy osvobozeny od daně a můžou být příjmem běžným nebo kapitálovým¹⁴⁴.

3.5.3 Přijaté transfery

Jelikož obec není úplně finančně soběstačná, potřebuje určité množství peněžních prostředků ze státního rozpočtu a dotace tvoří značnou část jejich příjmů. Jedním z důvodů, proč obec není úplně finančně soběstačnou je fakt, že vykonává úkoly v rámci

¹³⁹ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 276-278, s. 282-283.

¹⁴⁰ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 90-91.

¹⁴¹ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 92.

¹⁴² PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 286-287.

¹⁴³ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 276-278, s. 289.

¹⁴⁴ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 92.

přenesené působnosti, které na ni přenáší stát na základě zákonů, a proto jí stát musí přispět na financování těchto statků a služeb¹⁴⁵.

Dotace se dělí na nárokové, na které má obec nárok, a proto o ně nemusí žádat a nenárokové, které obec získá v případě, že splní všechna požadovaná kritéria k jejich získání¹⁴⁶. Dále se dotace mohou dělit podle účelovosti, které se musí použít ke stanovenému účelu (nejčastěji se jedná o dotace ze Státního fondu životního prostředí¹⁴⁷) a neúčelové, u kterých účel dán není¹⁴⁸. Dotace a transfery se mohou dělit, jako rozpočet, na běžné (na úhradu běžných a opakujících se potřeb) a kapitálové (hlavně na investiční akce ÚSC).

3.5.4 Kapitálové příjmy (úvěry a půjčky)

O úvěr obec žádá v případě, kdy nemá dostatek vlastních peněžních zdrojů¹⁴⁹. Banky je poskytují podle finanční situace ÚSC a schvaluje je zastupitelstvo obce. Střednědobé a dlouhodobé úvěry jsou účelové a využívají se zejména na financování investic. Proto, aby banky schválily poskytnutí úvěru, musí se obec zaručit budoucími příjmy, majetkem nebo cennými papíry z portfolia a zapůjčenou částku vrací ÚSC bance i s úroky. Obec může získat úvěr¹⁵⁰:

- krátkodobý, se splatností do jednoho roku,
- střednědobý, se splatností do čtyř až pěti let,
- anebo dlouhodobý úvěr se splatností do deseti let (mimořádně do patnácti let v případě krytí nedostatku vlastních financí na financování investic).

Půjčku získává obec od jiných subjektů (např. jiných obcí či krajů, státního rozpočtu či fondů) a může být bezúročná nebo úročná, ale s nízkým úrokem¹⁵¹. Pravidla pro splácení a poskytování návratných příjmů jsou upravena zákonem 218/2000 Sb.¹⁵²

¹⁴⁵ NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. 2009, s. 71.

¹⁴⁶ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 236.

¹⁴⁷ NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. 2009, s. 71.

¹⁴⁸ HOLEČEK, Jan. *Obec a její rozvoj v širších souvislostech*. 2009, s. 59.

¹⁴⁹ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. 2008, s. 273.

¹⁵⁰ NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. 2009, s. 72.

¹⁵¹ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. 2008, s. 273.

¹⁵² Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech.

3.6 Výdaje

Územní samospráva pomáhá zabezpečovat a financovat veřejné statky pro občany. Alokační výdaje pokrývají velkou část výdajů územních rozpočtů, které slouží pro zajišťování veřejných statků obyvatelstvu a zároveň část alokačních výdajů má povahu výdajů mandatorních. Výdaje, stejně jako příjmy, dále třídí rozpočtová skladba¹⁵³. Výdaje obsahují náklady na mzdy, pojištění, nájmy, údržbu, energii, výkon činnosti apod.¹⁵⁴

Alokační výdaje se dále dělí na běžné a kapitálové. **Běžné** (neinvestiční či provozní) výdaje se používají na financování běžných a opakujících se potřeb během daného rozpočtového období (např. na nájmy, pokuty nebo sociální dávky). Výdaje **kapitálové** se využívají na financování dlouhodobých, neopakujících se investičních potřeb a překračují zpravidla období jednoho rozpočtového roku. Tyto výdaje se mohou použít i na splacení jistiny půjček¹⁵⁵. Mezi alokační výdaje patří např. výdaje na základní vzdělání, veřejné osvětlení a komunikace, veřejnou zeleň, zabezpečení veřejného pořádku a bezpečnosti, vlastní správu a samosprávu apod.¹⁵⁶

Výdaje se dále mohou dělit podle rozpočtového plánování na **plánované** a **neplánované**. Toto dělení má význam při sestavování návrhu rozpočtu pro bilancování příjmů k výdajům. Plánované výdaje musí být dostatečné, neboť je nutné na ně vytvořit přehled příjmů. Velká část výdajů se obvykle opakuje, např. výdaje na financování škol, platy zaměstnanců atd. Neplánované výdaje jsou výdaje, které se mohou náhodně vyskytnout v průběhu rozpočtového období, a je těžké předem odhadnout jejich výši. Jako příklad se uvádí výdaje vynaložené na řešení živelné katastrofy, pokuty, penále apod. U těchto výdajů je proto nezbytná tvorba rozpočtových rezerv¹⁵⁷.

Provažníková¹⁵⁸ i Kameníčková a spol.¹⁵⁹ třídí výdaje také podle **odvětví** do několika skupin: zemědělství, lesnictví a rybářství; průmyslová a ostatní odvětví

¹⁵³ PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. 2008, s. 276.

¹⁵⁴ KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. 2010, s. 46.

¹⁵⁵ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011, s. 280.

¹⁵⁶ NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. 2009, s. 74.

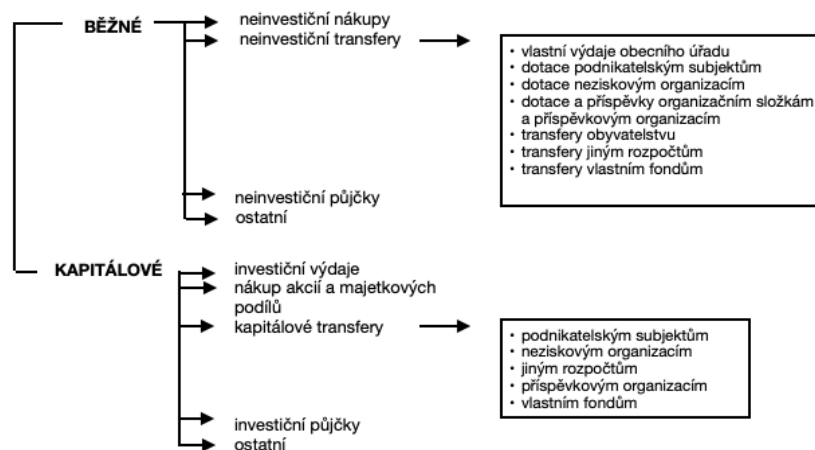
¹⁵⁷ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011, s. 279-280.

¹⁵⁸ PROVAŽNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 196.

¹⁵⁹ KAMENÍČKOVÁ, Věra a PIROHANIČ, Ondřej, 2008. *Výdaje obcí – porovnání vývoje a struktury obecních výdajů*. Deník veřejné správy [online]. Praha: Triada, © 2020, 20. 11. 2008 [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6346154>

hospodářství; služby pro obyvatelstvo; sociální věci a politiku zaměstnanosti; bezpečnost státu a právní ochranu; všeobecnou veřejnou správu a služby. Největší výdaje obec vynakládá na **služby pro obyvatelstvo**, kam spadají například základní a mateřské školy, kultura, zdravotnictví, bydlení, komunální služby atd. a na **všeobecnou veřejnou správu a služby**, kam patří zastupitelé obce nebo samotná činnost obecního úřadu.

Zevrubné třídění výdajů ÚSC zobrazuje následující obrázek č. 9.

Obrázek 9: Výdaje rozpočtu obce

Zdroj¹⁶⁰

Kontrola hospodaření obce

Ke zlepšení hospodaření ÚSC napomáhá finanční kontrola a v případě účetnictví audit¹⁶¹, který je upraven zákonem o účetnictví¹⁶². Zpráva o přezkoumání hospodaření ÚSC je nutnou součástí vyjednávání o závěrečném účtu. Zpráva musí obsahovat informace o hospodaření s příjmy a výdaji daného ÚSC, které musí být rozepsány dopodrobna, aby se finanční hospodaření daného celku dalo dobře zhodnotit¹⁶³. Finanční kontrola je v ČR upravena zákonem o finanční kontrole¹⁶⁴ a je prováděna kontrolními orgány. Tato kontrola je následná i průběžná a zabývá se kontrolou hospodaření obce s veřejnými prostředky a jejich využitím v rámci obce (tzv. veřejnoprávní kontrola). Dalším typem kontroly je vnitřní kontrola (interní audit), která vykonává kontrolu předběžnou, průběžnou a

¹⁶⁰ Vlastní zpracování dle PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. 2008, s. 276.

¹⁶¹ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 244.

¹⁶² Zákon č. 561/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶³ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktual. a rozšířené vydání. 2015, s. 64.

¹⁶⁴ Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

následnou. Provádí ji orgán uvnitř ÚSC, který se věnuje především finančním auditu, auditu systémů pověřujících a hodnotících systémy zajišťování příjmů a auditu hospodárnosti, efektivnosti jednotlivých činností. Cílem kontroly je dodržování veškerých předpisů týkajících se hospodaření obce či kraje, ochrana financí před riziky a efektivní výkon veřejné správy¹⁶⁵.

Zadluženost obcí

Nabytí suverenity a určité samostatnosti v nakládání s financemi a majetkem přineslo obci určitou motivaci k rozvoji a podnikání. Tyto potřeby byly náročné natolik, že obcím nestačily běžné příjmy a musely se obrátit na kapitálový trh. Podstatná je analýza zadluženosti jednotlivých obcí, u kterých je větší rizikovost splácení dluhů oproti velkým městům především proto, že malé obce mají mnohem menší objem rozpočtu. Z analýz vyplývá skutečnost, že podíl zadlužených obcí roste s počtem obyvatel dané obce. Obce nad 5 000 obyvatel a města nad 50 000 obyvatel jsou zadluženy téměř všechny. Příčinami zadlužení ÚSC nejčastěji jsou modernizace nebo rekonstrukce vodovodů, kanalizací, skládek, sportovních areálů, základních škol, bytů a domů apod. Splatnost půjček se pohybuje od 1 do 30 let a obce nejčastěji ručí buď svým majetkem, směnkou nebo budoucími příjmy¹⁶⁶. Důsledkem použití úvěrů či půjček je deficit rozpočtu, který není krytý přebytky minulých období, což směřuje k dluhovému zatížení. V případě, že se obec zadluží příliš a není schopna splácet své závazky, může dojít k obstavení jejího majetku¹⁶⁷.

3.7 Finanční analýza

Finanční analýza představuje komplexní rozbor finanční situace podniku¹⁶⁸ a je součástí finančního řízení. Napomáhá k zjištění, zda je podnik ziskový, používá efektivně aktiva, zavčas splácí své závazky apod. Dává možnost se správně rozhodnout při získávání financí, rozdělování zisku či poskytování obchodních úvěrů¹⁶⁹, hodnotí minulost a

¹⁶⁵ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 2004, s. 244-245.

¹⁶⁶ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. 2015, s. 176-177.

¹⁶⁷ CÍSAŘOVÁ, Eliška a Jan PAVEL. *Průvodce komunálními rozpočty, aneb, Jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu*. 2008, s. 41.

¹⁶⁸ RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s. 9.

¹⁶⁹ KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s. 17-19.

současnost firmy, poskytuje odhad do budoucna¹⁷⁰ a objevuje pozitivní či negativní faktory ovlivňující hospodaření dané obce.

Hlavním cílem analýzy je identifikace finanční situace podniku¹⁷¹. Podstatou analýzy je prověření finančního zdraví podniku (obce) prostřednictvím analýzy ex-post a utvoření základu finančního plánu, prostřednictvím analýzy ex-ante¹⁷². Výsledky analýzy následně slouží jako podklad (vstupní údaje) pro finanční plánování¹⁷³.

Otrusínová a Kubíčková¹⁷⁴ považují podnik za zdravý, jestliže:

- zhodnocuje vložený kapitál – využívá zdroje k plnění svých funkcí,
- včas splácí své závazky,
- je nezávislý ve svém rozhodování.

Dále také definují oblasti, na které se finanční analýza municipální firmy zaměřuje, jedná se o:

- analýzu hospodaření v běžném rozpočtu – podle příjmů a výdajů,
- analýzu druhů příjmů a výdajů,
- analýzu salda běžného rozpočtu – z hlediska těch faktorů, které saldo ovlivňují,
- analýzu dosahovaných úspor – dosažitelnost úspor,
- analýzu investičních výdajů a příjmů – struktura a ovlivnitelnost,
- analýzu nákladů na údržbu a správu majetku – s ohledem na strukturu a efektivnost,
- analýzu vytváření a využívání rezerv,
- analýzu závazků – z věcného a časového hlediska,
- analýzu majetku – intenzita využívání,
- analýzu celkových provozních nákladů.

¹⁷⁰ RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s. 9.

¹⁷¹ OTRUSINOVÁ, M. a D. KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. 2011, s. 85.

¹⁷² RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s. 21.

¹⁷³ RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s. 11.

¹⁷⁴ OTRUSINOVÁ, M. a D. KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. 2011, s. 86.

3.7.1 Zdroje informací pro finanční analýzu

Podstatou dobré finanční analýzy je vytěžení kvalitních dat a podkladů¹⁷⁵, které jsou nezbytné k vypracování a dosažení rozhodujících výsledků. V případě neúplných či nekvalitních dat může dojít ke zkreslení konečných výsledků analýzy. Možnosti získání informací a způsob, jakým je analýza zpracována, závisí také na tom, kdo analýzu zpracoval (zda se jednalo o interního nebo externího analytika)¹⁷⁶.

Základními zdroji informací jsou vnitropodnikové **účetní výkazy**, které tvoří¹⁷⁷:

- **rozvaha** – dává přehled o výši majetku (na straně aktiv) a podává informace o způsobu jeho financování (na straně pasiv),
- **výkaz zisků a ztrát** – zobrazuje výsledek hospodaření za určité účetní období,
- **přehled o peněžních tocích** (cashflow) – rozdíl mezi příjmy a výdaji,
- **přehled o změnách vlastního kapitálu** – zvýšení/snížení položek kapitálu.

K dalším zdrojům informací můžeme řadit zprávy vrcholového vedení podniku, vedoucích pracovníků či auditorů, výroční zprávu, přílohu účetní závěrky, oficiální ekonomické statistiky, komentáře odborného tisku a další.

3.7.2 Metody finanční analýzy

Podle Růčkové¹⁷⁸ obecně platí, že čím jsou lepší metody, tím jsou spolehlivější závěry, je nižší riziko chybného rozhodnutí a vyšší naděje na úspěch. Kromě volby samotné metody je důležité vědět, pro koho jsou výsledky určeny, musí se tedy brát ohled na:

- účelnost – musí odpovídat stanovenému cíli
- nákladnost – analýza potřebuje čas a kvalifikovanou práci,
- a spolehlivost – čím spolehlivější budou počáteční informace, tím spolehlivější budou výsledky analýzy.

Metody finanční analýzy se dělí na **základní** (elementární) a **vyšší metody**.

¹⁷⁵ MRKVIČKA, Josef a Pavel KOLÁŘ. *Finanční analýza*. 2., přeprac. vyd. 2006, s. 23.

¹⁷⁶ KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s. 19.

¹⁷⁷ KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s. 21.

¹⁷⁸ RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s. 43.

Základní (elementární) **metody** analýzy jsou založeny na jednoduchých matematických operacích, kterými jsou sčítání, odčítání, dělení, násobení a procentní počet. Těmito operacemi se následně transformují vstupní data. Pozitivem těchto metod je jejich jednoduchost ve zpracování a interpretaci a nenáročnost výpočtu. Negativem je však skutečnost, že nejsou využitelné pro veškeré finanční situace a nemusí vždy podávat pravdivý obraz¹⁷⁹.

Do základních (elementárních) metod se řadí analýzy¹⁸⁰:

- **absolutních ukazatelů** – analýza majetkové a finanční struktury, nástrojem je horizontální a vertikální analýza;
- **tokových ukazatelů** – analýza výnosů, nákladů, zisků a cashflow;
- **rozdílových ukazatelů**;
- **poměrových ukazatelů** – analýza ukazatelů likvidity, rentability, aktivity, zadluženosti, produktivity, ukazatelů kapitálového trhu a další;
- **soustav ukazatelů**;
- **souhrnné ukazatele hospodaření** – bankrotní a bonitní modely ke zhodnocení finančního zdraví podniku.

Vyšší metody jsou založeny na složitějších matematických operacích (mocniny/odmocniny či logaritmy) a používají se především v matematicko-statistických metodách. Jsou náročnější jak na matematické postupy, tak i na softwarové vybavení. Konečné ukazatele mohou vyjadřovat více souvislostí mezi zkoumanými jevy¹⁸¹.

3.7.3 Absolutní ukazatele finanční analýzy

Horizontální analýza (analýza trendů) porovnává změny položek výkazů v průběhu času a výpočet se provádí po řádcích, tedy horizontálně. Změny se zaznamenávají, absolutně v procentech nebo pomocí indexů (bazických nebo řetězových). Bazické indexy srovnávají hodnoty daného roku s rokem, který je zvolen jako základní (t). Výpočet dle vzorců č. 1, 2 a 3 v kapitole Metodika.

¹⁷⁹ OTRUSINOVÁ, M. a D. KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. 2011, s. 87-88.

¹⁸⁰ KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s. 65.

¹⁸¹ OTRUSINOVÁ, M. a D. KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. 2011, s. 88.

Vertikální analýza (procentní) zjišťuje strukturu jednotlivých procesů v rámci jednoho období a slouží ke kvantifikaci podílů jedné složky na celku¹⁸². Vyjadřuje položky výkazu jako procentní podíl k jedné zvolené základně, vyjadřující 100 %. Základnou pro rozbor rozvahy je výše aktiv (pasiv). V případě výkazu zisků a ztrát je základnou velikost celkových výnosů či nákladů¹⁸³. Výpočet viz vzorec č.4 v kapitole Metodika.

3.7.4 Poměrové ukazatele finanční analýzy

Poměrové ukazatele jsou výchozím nástrojem finanční analýzy a patří v posuzování finanční situace k nejvíce používaným. Podstatou této analýzy je, že dává do poměru různé položky z účetních výkazů (např. z rozvahy nebo cash flow) vzájemně mezi sebou¹⁸⁴, na rozdíl od absolutních ukazatelů analýzy, které sledují vývoj jedné veličiny v čase či ve vztahu k jedné vztažené veličině¹⁸⁵. Do těchto ukazatelů náleží:

- Ukazatele rentability (výnosnosti)
- Ukazatele aktivity
- Ukazatele zadluženosti
- Ukazatele likvidity
- Ukazatele kapitálového trhu
- Ukazatele produktivity práce

Ukazatel rentability (výnosnosti) patří k nejsledovanějším, jelikož informuje o efektu, kterého bylo dosaženo investovaným kapitálem. Vypočítá se jako poměr vstupu (investovaný kapitál) a výstupu (zisk). Pro použití ÚSC musí být nejprve vhodně upraven, jelikož jejich primárním cílem není dosažení zisku, ale vyrovnané hospodaření¹⁸⁶.

Ukazatel aktivity zjišťuje, jestli podnik správně a efektivně využívá prostředky vložené do hospodářských aktivit. Je potřeba hodnotit stav nebo vývoj podniku vždy

¹⁸² OTRUSINOVÁ, M. a D. KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. 2011, s. 93.

¹⁸³ KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s. 71.

¹⁸⁴ KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s. 87. a OTRUSINOVÁ, M. a D. KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. 2011, s. 96.

¹⁸⁵ KISLINGEROVÁ, Eva a Jiří HNILICA. *Finanční analýza: krok za krokem*. 2. vyd. 2008, s. 29.

¹⁸⁶ RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s. 60-67.

ve vztahu k odvětví, ve kterém daný podnik působí. Vypočítá se jako obrat nebo doba obratu jednotlivých aktiv (pasiv) a vyjadřuje se ve formě doby obratu a rychlosti obratu¹⁸⁷.

Ukazatel zadluženosti je indikátorem stupně rizika, který nese podnik při určitém poměru a struktuře vlastního kapitálu a cizích zdrojů¹⁸⁸. Zadluženost podniku vzniká okamžikem, kdy jsou na financování aktiva použity cizí zdroje. Jelikož není možné financovat aktiva pouze cizími zdroji a při financování vlastním kapitálem se snižuje výnosnost investovaného kapitálu¹⁸⁹, měl by tak podnik zvolit správný poměr vlastního a cizího kapitálu¹⁹⁰. Základními ukazateli zadluženosti jsou např. koeficient samofinancování či ukazatel věřitelského rizika. Zadluženost se vypočítává ze vzorců č. 5, 6, 7 a 8 v kapitole Metodika.

Ukazatel likvidity představuje schopnost podniku zaplatit včas své závazky, jedná se tedy o způsobilost podniku přeměnit majetek na finanční prostředky k zaplacení krátkodobých závazků. Likvidita se dělí do tří skupin: běžná likvidita, hotovostní (peněžní) likvidita a pohotová likvidita¹⁹¹. Výpočet běžné, pohotové a peněžní likvidity dle vzorců č. 9, 10, a 11 v kapitole Metodika.

Ukazatel kapitálového trhu se používá hlavně investory k posouzení finanční situace podniku na kapitálovém trhu. Jedním z ukazatelů je poměr tržní ceny akcie k zisku na akcii. Tento ukazatel je důležitou součástí burzovních zpráv. Vyobrazuje budoucí očekávání investorů např. v oblastech míry zisku, tempa růstu nebo podílu dividend na zisku¹⁹².

Ukazatel produktivity práce znázorňuje výkonnost podniku ve vztahu k výdajům na zaměstnance¹⁹³.

¹⁸⁷ KISLINGEROVÁ, Eva a Jiří HNILICA. *Finanční analýza: krok za krokem*. 2. vyd. 2008, s. 31-32.

¹⁸⁸ KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s. 87.

¹⁸⁹ RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s. 67.

¹⁹⁰ KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s. 87.

¹⁹¹ RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s. 57-58

¹⁹² KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s. 111.

¹⁹³ KISLINGEROVÁ, Eva a Jiří HNILICA. *Finanční analýza: krok za krokem*. 2. vyd. 2008, s. 35.

4 Praktická část

V praktické části diplomové práce bude přiblížena obec Světlá nad Sázavou, její historie, struktura obyvatelstva, občanská vybavenost, výsledky voleb či struktura obecního úřadu. V následující kapitole bude podrobně zpracována a popsána horizontální a vertikální struktura příjmů a výdajů obce a dojde k rozboru hospodaření obce, a to za období 2010 až 2019. Finanční analýza podá obraz hospodaření obce a v případě, že se objeví oblasti, ve kterých by mohlo dojít ke zlepšení, navrhnou se doporučení. V poslední kapitole dojde k porovnání hospodaření s podobně velkou obcí Chotěboř, která se nachází nedaleko analyzované obce.

4.1 Světlá nad Sázavou

Světlá nad Sázavou je město, které se nachází v kraji Vysočina v okrese Havlíčkův Brod. Leží 14 km západně od Havlíčkova Brodu, na soutoku řek Sázavy a Sázavky. Město se skládá z 15 městských částí a žije zde přibližně 6 500 obyvatel (k 1. 1. 2020). Znakem tradiční průmyslové výroby je zde kámen a sklo. Dle zákona o obcích¹⁹⁴ je Světlá nad Sázavou obcí III. stupně, tedy obcí s rozšířenou působností.

V 60. letech 20. století zde došlo k vybudování velké sklárny, která zde funguje dodnes a která vyrábí a vyváží užitkové sklo do celého světa (např. do Ruska, Austrálie, Ameriky, Číny atd.). Sklárny se věnují nejen tradiční ruční výrobě, ale především automatické výrobě hladkého i broušeného skla. Dalším významným odvětvím je zde těžba a zpracování žuly. V okolí Světlé se nachází známý lom Horka, ze kterého byla vytěžená žula použita i do několika významných staveb v Praze¹⁹⁵. V současné době je kromě skláren významným zaměstnavatelem výchovně nápravné zařízení pro ženy Ministerstva spravedlnosti. Významná část obyvatelstva dojíždí za prací do okolních průmyslových center, především do nedalekého Havlíčkova Brodu a Humpolce. Značný význam pro obec má i skutečnost, že je zde rychlíková zastávka na trati Praha-Brno, umožňující především studující mládeži snadnou dosažitelnost univerzitních měst.

¹⁹⁴ Zákon č. 128/2000 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení)

¹⁹⁵ Historie obce Světlá nad Sázavou. Mistopisy.cz [online]. Valašské Meziříčí: WANET [cit. 2021-01-07]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/966/svetla-nad-sazavou/historie/>

4.1.1 Historie obce

Vznik obce je datován do 2. poloviny 12. století, v pamětní knize bývalého vilémovského kláštera je však Světlá uváděna již od roku 1207. Velký rozmach obce nastal po husitských válkách, kdy město získali Trčkové z Lípy (po kterých je dodnes pojmenováno náměstí), kteří zde vládli až do roku 1634, kdy bylo panství zkonfiskováno. Světlá byla dále v rukou katolických, německých šlechticů¹⁹⁶.

18. století je pro Světlou dobou velkého hospodářského ruchu, za kterým stojí zejména rozvoj sklářství a zpracování kamene. Právě symbol sklářství je ztvárněn v pomníku, který stojí na zdejším náměstí od roku 1992. První sklárna, „josefodolská“, byla přebudována z původní papírny již v roce 1861. Kromě sklářství se zde uplatňovalo řemeslo kamenické a brusičské. Dvě stě let se zde brousily i polodrahokamy, nejvíce český granát. Toto odvětví ale ve 20. století mezi dvěma světovými válkami zaniklo.

Na levém břehu řeky Sázavy se nachází zámek, který byl původně tvrzí, kterou přestavěli v 16. století již zmínění Trčkové z Lípy. Zámek byl do jeho dnešní podoby přestavěn roku 1821. Budova zámku je jednopatrová se čtyřmi křídly, která uzavírají nádvoří s kašnou. K zámku náleží velký anglický park, ve kterém se od roku 2013 každý rok koná v letních měsících posázavský festival Sázavafest. Zámek prošel během let několika proměnami, během druhé světové války sloužil jako kasárna německé armády, několik let sloužil jako škola, později v něm bylo muzeum a v současné době má zámek několik návštěvnických okruhů a slouží zejména turistům, kteří do města zavítají.

Dominantou města je děkanský kostel sv. Václava, který je charakteristický věží s dřevěným patrem s podsebitím. V kryptě je pochován poslední z rodu Trčků, a to Jan Rudolf Trčka. Střed města zdobí jedna z nejhezčích staveb ve městě, kterou je radnice, pocházející z přelomu 18. a 19. století¹⁹⁷, v jejímž čele je starosta Jan Tourek.

4.1.2 Obyvatelstvo obce

Počet obyvatel ve Světlé nad Sázavou v letech 2010-2019 znázorňuje tabulka č. 3.

¹⁹⁶ Historie. Světlá nad Sázavou [online]. Světlá nad Sázavou: vismo, 23.11.2011 [cit. 2021-01-07]. Dostupné z: <https://www.svetlans.cz/o-meste/d-1016/p1=1016>

¹⁹⁷ Historie. Světlá nad Sázavou [online]. Světlá nad Sázavou: vismo, 23.11.2011 [cit. 2021-01-07]. Dostupné z: <https://www.svetlans.cz/o-meste/d-1016/p1=1016>

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stav obyvatel k 1.1.		6 806	6 774	6 720	6 707	6 666	6 658	6 572	6 538	6 502	6 446
Z toho:	muži	3 401	3 381	3 346	3 334	3 301	3 303	3 252	3 238	3 207	3 176
	ženy	3 405	3 393	3 374	3 373	3 365	3 355	3 320	3 300	3 295	3 270
Úbytky			-32	-54	-13	-41	-8	-86	-34	-36	-56

Tabulka 3: Vývoj počtu obyvatel v letech 2010-2019

Zdroj¹⁹⁸

Počet obyvatel v obci Světlá nad Sázavou postupně klesá. Nejvyšší počet obyvatel byl zaznamenán v počátku sledovaného období, tedy v roce 2010, kde i poměr mužů a žen je téměř vyrovnaný. Od té doby počet obyvatel neustále klesá a rozdíl v počtu žen a mužů postupně roste, přičemž se poměr mění ve prospěch žen. Trvalý pokles počtu obyvatel je v první řadě zřejmým důsledkem poklesu pracovních příležitostí ve městě po ekonomické krizi v letech 2008-2009 a druhou zásadní příčinou je skutečnost, že zde po ukončení studia nezůstávají trvale mladí lidé.

4.1.3 Občanská vybavenost

Ve Světlé nad Sázavou je dobrá občanská vybavenost, která odpovídá postavení obce s rozšířenou působností. V obci se nachází téměř všechny stupně vzdělání, od mateřské školy po vyšší odborné učiliště. Nachází se zde také zdravotní středisko s dětskými lékaři, zubaři a lékárnou. Nechybí zde ani městská policie, městský úřad, restaurace, muzeum, kostel, hřbitov, domov pro seniory či domov s pečovatelskou službou. V posledních letech se zde zlepšila také obchodní síť, naopak došlo k mírnému zhoršení nabídky služeb v obci, např. zde chybí řemeslníci či drobní obchodníci (knihupectví) atd.

Co se týká oblasti kultury, tak se v obci nachází kino, kulturní dům (ve kterém se uskutečňují mnohé společenské akce, např. plesy) a také kulturní zařízení KyTice, ve kterém se nachází městská knihovna, infocentrum města a Galerie Na Půdě. Ve Světlé vychází také každý měsíc Světelský zpravodaj, který informuje o veškerém dění ve městě, např. z radnice, školství, historie, kultury, sportu a co vás zajímá.

V oblasti sportu je město vybaveno fotbalovým hřištěm, tenisovými a volejbalovými kurty. Je zde možné také jezdit na koni. V roce 2019 se zde také otevřela nová uzavřená sportovní hala, která slouží především míčovým hrám a tělesné výchově na místních školách. Ze zimních sportů je zde možnost lyžování na nedalekém kopci

¹⁹⁸ Vlastní zpracování z dat mvcr.cz

Kadlecák a také lední hokej či bruslení na zdejším zimním stadionu a sportovním centru V Pěšinkách.

Do atraktivit města a jeho okolí můžeme zařadit místní podzemí či již citovaný zámek s přílehlým parkem přístupným pro veřejnost. Ve Světlé končí trať známého Posázavského Pacifiku, kterým přijíždí do města a do údolí Sázavy množství turistů a vodáků. Kromě Sázavy je dalším cílem návštěvníků blízký hrad Lipnice a přílehlé lomy s možností koupání.

4.1.4 Výsledky voleb

V roce 2018 se konaly v České republice komunální volby. Ve Světlé nad Sázavou získalo nejvíce hlasů uskupení PRO SVĚTELSKO se 6 mandáty z celkových 21. Dohromady se stranou KDU-ČSL a NEZÁVISLÝMI KANDIDÁTY vytvořilo koalici, která díky tomu disponovala s celkovým ziskem 13 mandátů v zastupitelstvu města, viz přehled výsledků voleb 2018 v tabulce č. 4 (pořadí v tabulce je dáno počtem získaných hlasů ve volbách).

Počet vol. zastupitelů	Počet vol. obvodů	Okresy			Voliči v seznamu	Vydané obálky	Volební účast v %	Odevzdané obálky	Platné hlasy
		celkem	zpr	v %					
21	1	9	9	100	5 468	2 356	43,09	2 356	43 498
Kandidátní listina 2018					Hlasy		Počet kandidátů	% platných hlasů	Počet mandátů
číslo	název				abs.	v %			
1	PRO SVĚTELSKO				10 648	24,48	21	24,47	6
2	KDU-ČSL a NEZ. KANDIDÁTI				9 035	20,77	21	20,77	5
3	Komunistická strana Čech a Moravy				5 625	12,93	21	12,93	3
4	NEZÁVISLÍ				5 144	11,83	21	11,82	2
5	SVĚT. INIC. S PODP. ODS A TOP 09				4 666	10,73	21	10,72	2
6	ANO 2011				4 075	9,37	21	9,36	2
7	Česká str. sociálně demokratická				2 832	6,51	21	6,51	1

Tabulka 4: Výsledky komunálních voleb v roce 2018

Zdroj¹⁹⁹

Na rozdíl od komunálních voleb v roce 2014 se nově ucházelo o přízeň voličů hnutí ANO 2011, které získalo 2 mandáty. Kromě hnutí ANO 2011 v porovnání s rokem 2014

¹⁹⁹ Vlastní zpracování na základě dat z volby.cz

získali 1 mandát uskupení PRO SVĚTELSKO a SVĚT. INIC. S PODP. ODS A TOP 09. Naopak jeden mandát ztratila strana KSČM a NEZÁVISLÍ, 2 mandáty ztratila strana ČSSD. Stejného výsledku v obou volbách dosáhla strana KDU-ČSL. Na prvním místě se v roce 2018 vyměnily strany KDU-ČSL a PRO SVĚTELSKO.

Množství oprávněných voličů v seznamu se ve volebním roce 2018 oproti roku 2014 snížilo o 117, což jsou cca 2 %. Toto číslo odpovídá i celkovému poklesu počtu obyvatel od roku 2014.

Co se týká procentuální volební účasti, tak došlo k jejímu nárůstu v roce 2018 oproti roku 2014 o 2,88 %. V porovnání s celorepublikovým průměrem, který byl 47,24 %, byla naopak účast ve volbách nižší o 4,15 %.

Počet vol. zastupitelů	Počet vol. obvodů	Okresy			Volíči v seznamu	Vydané obálky	Volební účast v %	Odevzdané obálky	Platné hlasy
		celkem	zpr	v %					
21	1	9	9	100	5 585	2 246	40,21	2 246	41 705

Kandidátní listina 2014		Hlasy		Počet kandidátů	% platných hlasů	Počet mandátů
číslo	název	abs.	v %			
1	KDU-ČSL a NK	10 335	21,72	21	21,71	5
2	PRO SVĚTELSKO	9 057	20,77	21	20,77	5
3	Komunistická strana Čech a Moravy	7 348	17,62	21	17,61	4
4	NEZÁVISLÍ	5 866	14,07	21	14,06	3
5	Česká str. sociálně demokratická	5 609	13,45	21	13,44	3
6	ODS a TOP 09	3 490	8,37	21	8,36	1

Tabulka 5: Výsledky komunálních voleb v roce 2014

Zdroj²⁰⁰

4.1.5 Struktura obecního úřadu

V čele města Světlá nad Sázavou stojí starosta Mgr. Jan Tourek, který je ve své funkci již 2 volební období, a to od roku 2010. Předchozí starostkou města byla Ing. Lenka Arnotová, která zpočátku po převzetí funkce starosty Mgr. Janem Tourkem, zastávala funkci místostarostky. Současným místostarostou je od roku 2014 Josef Hnik.

Zastupitelstvo města Světlá nad Sázavou má 21 členů a zřídilo 2 obligatorní výbory, a to finanční a kontrolní (oba po 6 členech) a má také 15 osadních výborů (po 1-3 členech). Rada města se skládá ze 7 členů a má zřízeny 4 komise. Jedná se o komisi

²⁰⁰ Vlastní zpracování na základě dat z volby.cz

bytovou (6 členů), komisi pro strategický rozvoj a výstavbu města (6 členů), komisi sociální, zdravotní a pro výběr obyvatel do DD (6 členů) a o komisi pro koordinaci sportů (4 členové).

4.2 Analýza hospodaření obce Světlá nad Sázavou

V této kapitole jsou detailně popsány příjmy a výdaje obce Světlá nad Sázavou, a to v období 2010-2019. Zásadními prvky, které budou analyzovány, jsou příjmy (daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté transfery) a výdaje (běžné a kapitálové). V první podkapitole budou prvky postoupeny horizontální analýze prostřednictvím řetězového a bazického indexu a ve druhé podkapitole budou podrobeny analýze vertikální. Podrobněji budou komentovány příjmy daňové, které jsou nejvýznamnější příjmovou položkou obecního rozpočtu.

4.2.1 Horizontální analýza příjmů a výdajů

V horizontální analýze jsou výpočty uskutečněny po řádcích, dle vzorců č. 1-3 v Metodice. V této podkapitole byl vypočítán bazický a řetězový index příjmů a výdajů pro analyzované období 2010 až 2019.

PŘÍJMY

Příjmy jsou rozděleny na třídy: příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté transfery. Tabulka č. 6 vyjadřuje celkové příjmy obce vyobrazené v absolutních číslech.

Příjmy/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Daňové	62565	69980	66090	81932	87935	92093	93874	104381	116232	122418
Nedaňové	49965	21320	23159	22802	27333	26080	25827	26787	27606	29679
Kapitálové	2476	6964	4171	5343	18645	3812	3921	2842	2091	48310
Přijaté transfery	163969	102271	43112	20265	44638	41072	30498	31891	42329	58147
Příjmy celkem	278976	200535	136532	130342	178551	163057	154120	165902	188258	258554

Tabulka 6: Absolutní ukazatele příjmů obce Světlá nad Sázavou v letech 2010-2019 (v tis. Kč)

Zdroj²⁰¹

Bazický index

Bazický index srovnává změny hodnot daného roku s rokem, který byl zvolen jako základní. Základním rokem pro výpočet bazického indexu byl zvolen rok 2010, kdy je

²⁰¹ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

hodnota dílčích příjmů 100 %. Tabulka č. 7 zobrazuje vypočítané hodnoty bazického indexu pro příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté transfery.

Bazický index	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy	100	111,9	105,6	131,0	140,5	147,2	150,0	166,8	185,8	195,7
Daňové	100	111,9	105,6	131,0	140,5	147,2	150,0	166,8	185,8	195,7
Nedaňové	100	42,7	46,4	45,6	54,7	52,2	51,7	53,6	55,3	59,4
Kapitálové	100	281,3	168,5	215,8	753,0	154	158,7	114,8	84,5	1951,1
Přijaté transfery	100	62,4	26,3	12,4	27,2	25,0	18,6	19,4	25,8	35,5
Příjmy celkem	100	71,9	48,9	46,7	64,0	58,4	55,2	59,5	67,5	92,7

Tabulka 7: Bazický index příjmů obce v letech 2010-2019 (v %)

Zdroj²⁰²

Tabulka č. 7 zobrazuje vypočítané hodnoty bazického indexu, kdy byl, jako rok základní, zvolen rok 2010. Z tabulky je patrné, že **celkové příjmy** byly v průběhu sledovaného období nižší oproti příjmům v základním roce 2010, které byly ve výši 278 976 tis. Kč. Celkové příjmy se zpočátku snižovaly, a to do roku 2013. V roce 2014 došlo k jejich nárůstu (z důvodu vyšších jednorázových kapitálových příjmů), ale v následujících dvou letech došlo opět k mírnému poklesu. Příjmy klesaly do roku 2016, který byl zlomovým. Od roku 2016 začaly hodnoty stabilně růst, a to až do roku 2019, ve kterém dosáhly částky 258 554 tis. Kč a tím i svého vrcholu, čímž se téměř vyrovnaly roku základnímu.

Daňové příjmy mají v porovnání se základním rokem 2010 jako jedině z příjmů fixně rostoucí tendenci. Růst daňových příjmů vyvrcholil v roce 2019 částkou 122 418 tis. Kč, došlo tedy oproti základnímu roku, ve kterém příjmy činily 62 565 tis. Kč, téměř k 96% navýšení. Důvodem byl především všeobecný ekonomický růst, jehož důsledkem byla skutečnost, že stát mohl přerozdělit více prostředků do rozpočtu obcí. Daňové příjmy jsou tedy významným soustavným příjmem obecního rozpočtu. Do daňových příjmů řadíme také místní poplatky, které jsou obcí zřizovány prostřednictvím obecně závazných vyhlášek. Výši těchto poplatků si obec stanovuje sama, maximálně však do výše zákonem stanovené horní hranice. Město Světlá nad Sázavou vybírá v současné době poplatky za **provoz systému shromažďování sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu** (600 Kč); **ze psů** (dům: 1. pes 300 Kč (65+ 100 Kč), 2. a více 450 Kč (65+ 150 Kč); byt: 1. pes 1 000 Kč (65+ 200 Kč), 2. a více 1 500 Kč (65+ 300 Kč);

²⁰² Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

či za užívání veřejného prostranství (např. stavba sloužící k prodeji 7 Kč/m² a den; stavba k poskytování služeb 10 Kč/m² a den; umístění reklamního materiálu 60 Kč/m² a den; umístění atrakcí v období pouti 20 Kč/m² a den; pro sportovní, kulturní akce 1 Kč/m² a den; za trvalé parkovací místo 3 Kč/m² a den). V posledních letech byly zrušeny poplatky z ubytovacích kapacit, ze vstupného, za lázeňský a rekreační pobyt a z provozování výherních hracích přístrojů. Nejvyšší příjmy z těchto poplatků mělo město v roce 2018, ve kterém plynuly z provozu systému shromažďování sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu, přičemž dosahovaly celkové částky ve výši 3 361 tis Kč.

Nedaňové příjmy v letech 2010-2019 nedosahovaly ani v jednom roce hodnoty roku 2010 (49 965 tis. Kč). Oproti základnímu roku se pohybují v rozmezí 42,7-59,4 %. V roce 2010 obec získává nedaňové příjmy z pronájmu bytů a nebytových prostor ve výši 9 205 tis. Kč či za třídění odpadu. Mimořádným nedaňovým příjmem byl však v tomto roce příjem za prodej pozemků a práv k připojení fotovoltaické elektrárny (30 900 tis. Kč). Hned v roce 2011 příjmy výrazně poklesly oproti roku 2010, ve kterém obec získala i příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy ve výši 33 025 tis. Kč. Po zbytek sledovaného období docházelo mezi příjmy pouze k drobným výkyvům. Nedaňové příjmy dosáhly nejvyšší hodnoty v roce 2019, ve kterém obec získala příjmy z pronájmu majetku (konkrétně z pronájmu bytů a nebytových prostor), které činily 16 690 tis. Kč a příjmy z pronájmu ostatních nemovitých věcí a jejich částí 12 243 tis. Kč (např. příjmy za třídění odpadu).

Kapitálové příjmy ve srovnání se základním rokem výrazně kolísaly. Již v roce 2011 došlo k nárůstu o 181,3 %, následující rok klesly, ale stále byly o 68,5 % vyšší oproti roku základnímu. Poté došlo opět k růstu, kde byl významný rok 2014, ve kterém došlo k sedminásobnému nárůstu příjmů oproti roku 2010 o 653 % (jednalo se celkem o 18 645 tis. Kč, z čehož 16 416 tis. Kč činily příjmy z prodeje ostatního hmotného dlouhodobého majetku). Z hlediska kapitálových příjmů byl nejméně úspěšným rok 2018, ve kterém obec získala pouhých 84,5 % (2 091 tis. Kč) z hodnoty 2 476 tis. Kč roku 2010. V roce 2019 byly příjmy z kapitálu nejvyšší, činily 48 310 tis. Kč, tedy o 1 851,1 % více než v roce 2010 a to zejména díky příjmům z prodeje dlouhodobého majetku, kdy se jednalo o prodej bytového domu za 13 420 tis. Kč a o prodej pozemků v průmyslové zóně za 26 792 tis. Kč.

Přijaté transfery nedosahovaly ani v jednom roce hodnoty roku základního (163 969 tis. Kč), ve kterém obec získala mimořádné neinvestiční přijaté transfery v hodnotě 90 203 tis. Kč na sociální dávky a na výkon státní správy a investiční přijaté transfery v hodnotě 73 767 tis. Kč, konkrétně na rekonstrukci zimního stadionu (ve výši 47 710 tis. Kč) a na výkup pozemků na průmyslovou zónu (ve výši 20 000 tis. Kč). V následujících letech došlo k jejich výraznému poklesu, a to především v roce 2013, ve kterém byly přijaté transfery nejnižší a činily pouze 12,4 % (20 265 tis. Kč) z hodnoty přijaté v roce 2010.

V příloze A je umístěna výchozí tabulka pro výpočet bazického indexu daňových příjmů v letech 2010 až 2019. Výsledky bazického indexu pro daňové příjmy znázorňuje následující tabulka č. 8.

Bazický index	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Daňové příjmy	100	103,0	96,0	129,1	128,0	136,7	153,7	173,5	198,0	220,8
Daň z příjmu FO	100	103,0	96,0	129,1	128,0	136,7	153,7	173,5	198,0	220,8
Daň z příjmu PO	100	156,4	130,0	156,8	191,6	206,6	193,3	196,1	194,8	220,4
DPH	100	100,8	98,8	130,2	137,6	140,0	143,7	162,0	194,7	201,5
Poplatky a odvody v oblasti životního prostředí	100	94,4	25,1	28,7	26,5	33,5	33,0	44,3	59,2	52,7
Místní poplatky z vybraných činností a služeb	100	98,6	319,6	314,8	314,3	319,7	318,3	321,0	321,7	309,1
Ostatní odvody z vybraných činností a služeb	100	93,1	294,6	367,9	410,3	398,3	441,4	48,7	55,9	49,6
Správní poplatky	100	107,0	90,0	101,1	97,8	105,7	102,4	104,1	101,6	91,8
Daně z majetku	100	107,1	108,6	104,3	109,8	112,2	114,4	110,6	113,9	117,6

Tabulka 8: Bazický index daňových příjmů v letech 2010-2019 (v %)

Zdroj²⁰³

Daně z příjmu fyzických osob, kromě roku 2012, plynule rostou. Mezitím, co hodnoty v roce 2011 vzrostly o pouhých 3 %, tak naproti tomu v roce 2018 došlo k nárůstu o 98 % (na 26 233 tis. Kč) oproti roku základnímu (13 250 tis. Kč). K nejvyššímu nárůstu došlo v roce 2019, ve kterém příjmy zdvojnásobily svůj objem oproti roku 2010 a dosáhly tak hodnoty 29 261 tis. Kč. K nárůstům příjmů docházelo také kvůli změnám v RUD. V roce 2012 se obec podílela na dani z příjmu FO 21,4 %, v roce 2013 došlo k jejímu navýšení dle druhů, ale konečné navýšení bylo uskutečněno v roce 2016 a to na 23,58 %.

²⁰³ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

Daň z příjmu právnických osob má také, kromě roku 2012, rostoucí tendenci. Za poklesem daní z příjmu PO je v tomto roce nižší hodnota daně z příjmu právnických osob za obce. Zatímco příjmy v roce 2010 dosahovaly 11 844 tis. Kč, tak v roce 2019 došlo, stejně jako u daní z příjmu FO, ke zdvojnásobení objemu oproti základnímu roku a to na 26 107 tis. Kč (nárůst o 120,4 %). Jak u FO, tak i u PO došlo ke změnám v rozpočtovém určení daní. V roce 2013 došlo ke změně podílu obce na dani z příjmu PO – z hodnoty 21,4 % (z roku 2012) na 23,58 %.

Daň z přidané hodnoty má obdobně jako daně z příjmu FO a PO rostoucí charakter, vyjma roku 2012. Její rostoucí charakter je přisuzován změnám v rozpočtovém určení daní, kterých bylo během sledovaného období hned několik. V roce 2010 byl podíl obce na DPH 21,40 % (příjmy obce z DPH činily 23 670 tis. Kč), v roce 2012 došlo k poklesu tohoto podílu na 19,93 %. Od roku 2013 došlo k růstu podílu obcí na DPH, které trvá až do konce sledovaného období, tedy do roku 2019. Mezi lety 2013-2016 byl podíl obce na DPH 20,83 %. V roce 2017 došlo opět k jeho navýšení z 20,83 % na 21,40 % (což je stejná hodnota, jako v roce 2010) a od roku 2018 na 23,58 %, ve kterém došlo k nárůstu o 101,5 % oproti roku základnímu (příjmy obce činily 47 692 tis. Kč).

Poplatky a odvody z oblasti životního prostředí během let kolísaly a ani v jednom roce nedosahovaly hodnoty roku 2010 (4 778 tis. Kč). Nejnižší byly v roce 2012 (1 197 tis. Kč), kde došlo k výraznému poklesu kvůli přemístění položky poplatků za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů z podseskupení poplatky a odvody z oblasti životního prostředí do podseskupení místní poplatky z vybraných činností a služeb. Nejvyšší hodnoty dosahovaly tyto příjmy v roce 2018, a to z důvodu nárůstu příjmů z poplatků za uložení odpadů na částku 2 827 tis. Kč.

Místní poplatky z vybraných činností a služeb v roce 2011 nepatrně klesly, ale již od roku 2012 až do roku 2019 došlo k jejich zvýšení cca o 200 % oproti základnímu roku 2010. Nepatrný pokles v roce 2011 byl způsoben snížením příjmů z poplatků za užívání veřejného prostranství. Velký nárůst částky za tyto poplatky od roku 2012 byl zapříčiněn přemístěním položky poplatků za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů z podseskupení poplatky a odvody z oblasti životního prostředí do podseskupení místních poplatků z vybraných činností a služeb. Nejvyšší hodnoty dosáhly poplatky v roce 2018. Obec v tomto roce

získala vyšší příjmy za prvé z provozu systému shromažďování sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu, přičemž dosahovaly celkové částky ve výši 3 361 tis Kč. Za druhé se jednalo o příjmy z užívání veřejného prostranství, konkrétně šlo o příjmy z pronájmu náměstí, na kterém se každý rok koná Svatováclavská pouť. Výše tohoto příjmu činila 885 784 Kč.

Ostatní odvody z vybraných činností a služeb v průběhu let výrazně kolísaly. Tyto příjmy obsahovaly v roce 2010 příjmy z odvodů výtěžků z provozování loterií a příjmy za zkoušku z odborné způsobilosti od žadatelů o řidičské oprávnění. Od roku 2012 došlo k přejmenování příjmů z odvodů výtěžků z provozování loterií na odvod z výherních hracích přístrojů a přibyly také odvody z loterií a podobných her kromě z výherních hracích přístrojů, díky kterým se zvýšily příjmy obci. V roce 2011 došlo k mírnému poklesu oproti roku základnímu, kvůli poklesu obou položek z 698 tis. Kč na 650 tis. Kč. K nejvyššímu nárůstu příjmu (o 341,4 % oproti roku 2010) ve sféře tohoto daňového příjmu došlo v roce 2016 na hodnotu 3 081 tis. Kč. V posledních třech letech sledovaného období se příjmy pohybovaly mezi 48,7-55,9 % proti roku 2010, kdy hlavním důvodem bylo zrušení těchto odvodů. Od roku 2017 došlo k jejich nahrazení daněmi, poplatky a jiným obdobným peněžitým plněním v oblasti hazardních her. Jelikož chybí hodnota pro rok, který byl zvolen jako základní, tak nemohl být pro tento daňový příjem obce vypočítán bazický index.

Správní poplatky po celé zvolené období kolísají jen mírně. V roce 2010 tyto příjmy činily 3 420 tis. Kč. Nejvyššího příjmu ze správních poplatků se obec dočkala již následující rok, ve kterém stouply příjmy o 7 % oproti roku 2010, a to na částku 3 660 tis. Kč. V roce 2012 obec dosáhla naopak nejnižšího příjmu za celé období, oproti roku 2010 klesl příjem o 10 % na částku 3 078 tis. Kč.

Daně z majetku se pohybovaly lehce nad hodnotou základního období a stejně jako správní poplatky se měnily málo. Do těchto daní se řadí daně z nemovitostí (z nemovitých věcí), které v roce 2010 dosahovaly částky 3 517 tis. Kč. Nejvyšší hodnoty nabyly v roce 2019 – 4 137 tis. Kč, na rozdíl od základního roku došlo k nárůstu o 17,6 %. Nárůst byl způsoben zdvojnásobením sazby daně z pozemků. Nejnižších příjmů (kromě roku základního) dosáhla obec v roce 2013, ve kterém daň z nemovitostí činila 3 667 tis. Kč.

Řetězový index

Řetězový index srovnává změny hodnot daného roku s hodnotami roku předchozího. Tabulka č. 9 zobrazuje vypočítané hodnoty řetězového indexu pro příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté transfery v období 2010 až 2019.

Řetězový index	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy	x	111,9	94,4	124,0	107,3	104,7	101,9	111,2	111,4	105,3
Daňové	x	42,7	108,6	98,5	119,9	95,4	99,0	103,7	103,1	107,5
Nedaňové	x	281,3	59,9	128,1	348,9	20,4	102,9	72,5	73,6	2310,4
Kapitálové	x	62,4	42,2	47,0	220,3	92,0	74,3	104,6	132,7	137,4
Přijaté transfery	x	71,9	68,1	95,5	137,0	91,3	94,5	107,6	113,5	137,3
Příjmy celkem	x	71,9	68,1	95,5	137,0	91,3	94,5	107,6	113,5	137,3

Tabulka 9: Řetězový index příjmů obce v letech 2010-2019 (v %)

Zdroj²⁰⁴

Tabulka č. 9 zobrazuje vypočítané hodnoty řetězového indexu. Z tabulky je patrné, že **celkové příjmy** v průběhu sledovaného období značně kolísaly, ale od roku 2015 měly po sobě rostoucí trend. Téměř totožné a zároveň nejvyšší hodnoty dosáhly v letech 2014 a 2019. V roce 2014 dosáhly hodnoty o 41,5% vyšší oproti roku 2013, ale v následujícím roce (2015) tato hodnota naopak o 45,7 % klesla.

Daňové příjmy se vyvíjely s mírnými výkyvy. Na začátku sledovaného období dosahovaly částky 62 565 tis. Kč a na konci 122 418 tis. Kč. K nejmenšímu přírůstku příjmů došlo v roce 2012, ve kterém se příjmy obce oproti roku 2011 snížily o 17,5 %, důvodem nižších příjmů byly nižší příjmy z daní fyzických a právnických osob a také pokles sazby DPH. K největší kladné změně došlo v roce 2013 oproti roku 2012 o 29,6 %, která byla zapříčiněna změnou zákona o rozpočtovém určení daní. Podíl obce na výnosech v tomto roce vzrostl na 23,58 % (u FO ze závislé činnosti na 22,87 %). Kromě změny zákona RUD byla kladná změna zapříčiněna také nárůstem sazby DPH.

Nedaňové příjmy v průběhu let kolísaly bez větších výkyvů, vyjma roku 2011. Hodnota v roce 2012 oproti roku 2011 vzrostla o 65,9 %. Důvodem tohoto nárůstu byly vyšší příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy a také příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem. Nejvyšší hodnoty dosáhly v roce 2014, kde došlo oproti roku 2013 k nárůstu o 21,4 %. V roce 2014 získala

²⁰⁴ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

obec vyšší příjmy z poskytování služeb a výrobků, také z odvodů příspěvkových organizací a z příjmů z pronájmu majetku.

Kapitálové příjmy dosahovaly ve sledovaném období největších výkyvů. V roce 2013 se tyto příjmy zvýšily oproti předešlému roku o 68,2 %, důvodem byl nárůst příjmů z prodeje pozemků na částku 4 967 tis. Kč, kdy se jednalo o příjmy z prodeje pozemků na rodinné domy v oblasti Kalvárie a Pod Vodárnou. V roce 2014 došlo k výraznému nárůstu těchto příjmů oproti roku 2013 o 220,8 %, kde příčinou byly vysoké příjmy z prodeje ostatního hmotného dlouhodobého majetku (16 416 tis. Kč), konkrétně šlo o převod získaných výnosů z prodeje zámku (v roce 2013) zpět do rozpočtu města. V roce 2015 došlo k výraznému poklesu o 328,5 %. V tomto roce obec získala příjmy z prodeje pozemků pouze ve výši 3 740 tis. Kč a příjmy z prodeje ostatního hmotného dlouhodobého majetku ve výši 73 tis. Kč. V roce 2016 došlo znovu k nárůstu těchto příjmů o 82,5 %, za příjmy z prodeje pozemků (3 921 tis. Kč). K největšímu skokovému nárůstu však došlo v roce 2019, ve kterém kapitálové příjmy obce vzrostly o 2 236,8 %. Příčinou tohoto velkého přírůstku jsou mimořádné příjmy z prodeje pozemků v průmyslové zóně (34 890 tis. Kč) a z prodeje bytového domu ve výši 13 420 tis. Kč.

Přijaté transfery, které se skládají z příjmů investičních a neinvestičních, nedosahují ve sledovaném období tak velkých výkyvů jako příjmy kapitálové. Již v roce 2012 dosáhly tyto příjmy nejnižší hodnoty, která byla způsobena poklesem neinvestičních přijatých transferů o 20,2 %. Zatímco v roce 2011 příjmy neinvestičního charakteru činily 85 759 tis. Kč a byly obcí použity na sociální dávky (ve výši 61 105 tis. Kč) a na výkon státní správy (ve výši 14 993 tis. Kč), tak v roce 2012 dosáhly pouhých 21 602 tis. Kč. Tato částka byla použita např. na dotaci na výkon státní správy, Sociální centrum, hasiče, školy či na vzdělávání pro konkurenceschopnost. Ač v roce 2012 byly příjmy z přijatých transferů nejnižší, tak příjmy investičního charakteru dosáhly své nejvyšší částky, a to 21 510 tis. Kč. Investiční transfery byly v tomto roce využity na vybudování základní technické vybavenosti a cyklostezky. V roce 2014 zaznamenaly přijaté transfery největší kladnou meziroční změnu o 173,3 % na částku 44 638 tis. Kč, kdežto v roce 2013 dosahovaly tyto příjmy pouhých 20 265 tis. Kč. Tuto velkou změnu zapříčinil nárůst jak investičních, tak neinvestičních příjmů, které dosahovaly výše 21 160 tis. Kč a 23 478 tis. Kč. Přijaté investiční transfery byly v tomto roce využity na lesní hospodářské osnovy od Ministerstva zemědělství (326 tis. Kč), na cyklostezku Světlá – Jelenova

(1 951 tis. Kč), na zateplení škol (7 910 tis. Kč), protipovodňová opatření či na III. etapu výstavby místní cyklostezky. Neinvestiční transfery byly využity např. na výkon státní správy (13 319 tis. Kč) a Sociální centrum (3 370 tis. Kč). V roce 2015, oproti předešlému roku, došlo ke snížení příjmů z transferů na hodnotu 41 072 tis. Kč, v tomto případě to bylo způsobené téměř dvojnásobným poklesem příjmů investičního charakteru. V roce 2017 získala obec neinvestiční transfery ve výši 31 891 tis. Kč, což představovalo nárůst o 30,3 %. Ač byl v tomto roce větší nárůst, celá částka je tvořená pouze neinvestičními transfery, jelikož obec v roce 2017 investiční transfery vůbec neobdržela. Přijátá neinvestiční dotace v tomto roce sloužila obci např. na výkon státní správy, pěstounskou péči či na strategii digitálního vzdělávání. Nevyrovnané příjmy z transferů značí tu skutečnost, že se na ně obec nemůže spoléhat, jelikož není jisté, v jaké částce a zda obec danou dotaci vůbec získá.

VÝDAJE

Výdaje jsou rozděleny dle druhového třídění na běžné a kapitálové. Pro lepší znázornění budou změny bazického indexu výdajů podrobněji popsány dle odvětvového třídění výdajů. Tabulka č. 10 vyjadřuje celkové výdaje obce, které jsou zobrazeny v absolutních číslech.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Běžné	148437	163793	91042	96098	104232	115695	108480	114887	129159	174602
Kapitálové	119804	35914	48028	38438	43189	43505	29897	34851	47876	131764
Výdaje celkem	268240	199707	139069	134536	147421	159200	138377	149738	177035	306366

Tabulka 10: Absolutní ukazatele výdajů obce Světlá nad Sázavou v letech 2010-2019 (v tis. Kč)

Zdroj²⁰⁵

Bazický index

Bazický index srovnává změny hodnot daného roku s rokem, který byl zvolen jako základní. Základním rokem pro výpočet bazického indexu (stejně jako u příjmů) byl zvolen rok 2010, kdy je hodnota dílčích výdajů 100 %. Tabulka č. 11 zobrazuje vypočítané hodnoty bazického indexu pro běžné a kapitálové výdaje.

²⁰⁵ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

Bazický index	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Výdaje	100	110,3	61,3	64,7	70,2	77,9	73,1	77,4	87,0	117,6
Běžné	100	110,3	61,3	64,7	70,2	77,9	73,1	77,4	87,0	117,6
Kapitálové	100	30,0	40,1	32,1	36,0	36,3	25,0	29,1	40,0	110,0
Výdaje celkem	100	74,5	51,8	50,2	55,0	59,3	51,6	55,8	66,0	114,2

Tabulka 11: Bazický index výdajů obce v letech 2010-2019 (v %)

Zdroj²⁰⁶

Tabulka č. 11 zobrazuje vypočítané hodnoty bazického indexu, kdy byl, jako rok základní, zvolen rok 2010. Z tabulky je patrné, že **celkové výdaje** byly v průběhu sledovaného období nižší oproti výdajům v základním roce 2010, které činily 268 240 tis. Kč, kromě posledního roku (2019). V tomto roce došlo oproti základnímu roku k nárůstu o 14,2 %, a tak celkové výdaje na konci období dosáhly částky 306 366 tis. Kč. Kromě těchto roků docházelo pouze k mírnému kolísání hodnot.

U **běžných výdajů** docházelo k výkyvům, ale již po roce 2012 měly vzestupnou tendenci. V základním roce 2010 činily běžné výdaje 148 437 tis. Kč. Hned v následujícím roce došlo k nárůstu o 10,3 %, ve kterém se zvýšily výdaje zejména na neinvestiční transfery podnikatelským subjektům, neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu a neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím. Konkrétně se jednalo o výdaje hlavně na Technické a bytové služby a na běžnou činnost městského úřadu. V roce 2012 došlo oproti základnímu roku k výraznému poklesu výdajů o 38,7 %. Snížily se výdaje na neinvestiční nákupy a související výdaje (především nákup drobného hmotného dlouhodobého majetku a poštovní služby) z 21 269 tis. Kč v roce 2010 na 14 706 tis. Kč v roce 2012 a na neinvestiční transfery obyvatelstvu (zejména sociální dávky) z 64 009 tis. Kč v roce 2010 na 368 tis. Kč v roce 2012. Pokles ve výši sociálních dávek zapříčinila skutečnost, že od roku 2012 tyto dávky vyplácel potřebným pouze úřad práce, nikoliv obec. Běžné výdaje dosahovaly nižších hodnot až do roku 2018. K největšímu nárůstu výdajů oproti roku 2010 došlo v roce 2019 o 17,6 %. Výraznými položkami zvyšujícími růst těchto výdajů jsou výdaje na platy a podobné a související výdaje a výdaje na neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu (převody vlastním rozpočtovým účtům či příspěvky zřízeným PO a příspěvkovým organizacím) a platby daní. Běžné výdaje obce v roce 2019 činily 174 602 tis. Kč.

²⁰⁶ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

Kapitálové výdaje dosahovaly během sledovaného období ještě nižších hodnot než běžné výdaje. Hned v roce 2011 došlo k velkému poklesu oproti roku 2010, který přetrvával až do roku 2018 pouze s mírnými výkyvy. Nižší výdaje v roce 2011 jsou způsobeny především dvěma položkami. Za prvé se jedná o nižší výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku (zejména výdaje na budovy, haly a stavby a na stroje, přístroje a zařízení), tyto výdaje klesly z hodnoty 90 318 tis. Kč na 24 938 tis. Kč a za druhé jde o nižší výdaje za pozemky. V dalších letech došlo k poklesu kapitálových výdajů ze stejných důvodů. Nejvyšších kapitálových výdajů dosahuje obec v roce 2019, ve kterém se výdaje oproti základnímu roku zvýšily o 17,6 %. Tento nárůst byl vyvolán vyššími výdaji na budovy, haly a stavby, dále na stroje, přístroje a zařízení a také došlo k nárůstu výdajů na investičních transfery.

V příloze B je umístěna výchozí tabulka pro výpočet bazického indexu výdajů jednotlivých odvětví v letech 2010-2019. Výsledky výdajů tohoto indexu znázorňuje následující tabulka č. 12.

Bazický index	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Výdaje										
Zemědělství, lesní hospodářství a rybnářství	100	97,1	107,6	162,6	152,7	113,6	110,7	89,4	2,6	3,3
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	100	15,3	98,2	31,8	37,1	11,5	45,3	30,7	10,2	47,7
Služby pro obyvatelstvo	100	48,9	45,3	59,2	63,0	69,5	49,1	61,2	80,2	142,7
Sociální věci a politika zaměstnanosti	100	119,0	8,6	7,6	11,7	22,8	21,1	25,5	30,0	37,6
Bezpečnost státu a právní ochrana	100	100,5	101,8	109,5	103,5	109,6	127,7	118,9	216,2	139,5
Všeobecná veřejná správa a služby	100	150,9	127,7	127,3	139,1	154,2	138,2	130,3	147,6	252,1

Tabulka 12: Bazický index výdajů podle odvětví v letech 2010-2019 (v %)

Zdroj²⁰⁷

Zemědělství, lesní hospodářství a rybnářství je odvětví, které obsahuje výdaje na zemědělskou a potravinářskou činnost a rozvoj a na lesní hospodářství. Dochází zde k výkyvům, k těm největším dochází pak ke konci sledovaného období mezi roky 2017 a 2019. K největšímu nárůstu výdajů obce oproti základnímu roku (2010), došlo v roce 2013 (o 62,6 %). Tento nárůst je způsoben většími výdaji v oblasti správy v lesním hospodářství,

²⁰⁷ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

a to z hodnoty 925 tis. Kč na hodnotu 1 520 tis. Kč. Od tohoto roku výdaje obce v tomto odvětví postupně klesají. Tento pokles je způsoben poklesem výdajů v již zmíněné oblasti (v oblasti správy v lesním hospodářství). Nejnižších výdajů obec dosahuje v roce 2018 (25 tis. Kč), ve kterém došlo k prudkému poklesu výdajů (o 97,4 %) oproti roku 2010 (946 tis. Kč). Pokles je zapříčiněn poklesem výdajů v obou oblastech tohoto odvětví, jak v zemědělské a potravinářské činnosti a rozvoji, tak v lesním hospodářství (především ve správě lesního hospodářství).

Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství obsahují hlavně výdaje na průmysl, stavebnictví, obchod a služby, dále na dopravu a vodní hospodářství. V tomto odvětví výdaje obce během sledovaného období výrazně kolísaly. V roce 2011 oproti roku 2010 došlo k výraznému poklesu výdajů (o 84,7 %). K největším poklesům došlo v oblastech průmyslu, stavebnictví, obchodu a služeb a ve vodním hospodářství. V průmyslu, stavebnictví, obchodu a službách se jednalo o pokles u ostatní odvětvové a oborové záležitosti v průmyslu a stavebnictví, z částky 26 725 tis. Kč na částku 1 243 tis. Kč. Ve vodním hospodářství se snížily výdaje především z pitné vody (ze 133 tis. Kč na 7 tis. Kč) a z odvádění a čištění odpadních vod (z 1 957 tis. Kč na 217 tis. Kč). K dalším výraznějším poklesům výdajů došlo v letech 2013-2014, a to ze stejných důvodů, jako v roce 2011. Výdaje dosahují velmi nízkých hodnot také v roce 2015, ve kterém došlo k poklesu o 88,5 %. V tomto roce došlo nejen k poklesu výdajů v oblastech průmyslu, stavebnictví, obchodu a služeb a vodního hospodářství, ale snížily se výdaje i v oblasti dopravy. V tomto roce dosáhly výdaje obce v tomto odvětví hodnoty 3 936 tis. Kč. Vůbec nejnižších výdajů dosahuje obec v tomto odvětví (oproti roku 2010) v roce 2018, kdy došlo ke snížení o 89,8 %, výdaje obce dosahovaly částky 3 496 tis. Kč. V tomto roce byly výdaje do odvětví průmyslu vynaloženy např. v oblasti dopravy na silnice a dopravní obslužnost, v oblasti vodního hospodářství na odvádění a čištění odpadních vod, nakládání s kaly, drobné úpravy vodních toků či na vodní díla v zemědělské krajině nebo v oblasti průmyslu, stavebnictví, obchodu a služeb na jinou energii než elektrickou či podporu rozvoje průmyslových zón.

Služby pro obyvatelstvo je odvětví, které zahrnuje výdaje na vzdělání a školské služby, kulturu, církve a sdělovací prostředky, sport a zájmovou činnost, zdravotnictví, bydlení, komunální služby a územní rozvoj a na ochranu životního prostředí. Během let docházelo ke dvěma významnějším výkyvům. K prvnímu došlo v roce 2011, kde se výdaje

obce snížily oproti základnímu roku o 51,1 % (z částky 132 075 tis. Kč v roce 2010 na 64 580 tis. Kč). Tento významný pokles byl způsoben poklesem výdajů na ochranu památek a péče o kulturní dědictví a národní a historické povědomí, na sport a zájmové činnosti. Nejnižší výdaje v tomto odvětví měla obec v roce 2012, kdy činily 59 800 tis. Kč, důvodem byl pokles výdajů v oblasti sportu (sportovní zařízení ve vlastnictví obce). Nižších výdajů obec dosahovala až do roku 2017. K nárůstu výdajů v odvětví služeb pro obyvatelstvo došlo v roce 2019, kde se zvýšily oproti roku 2010 o 42,7 %. Trojnásobně narostly výdaje v oblasti vzdělávání a školské služby (především v předškolním a základním vzdělávání) ve výši 30 958 tis. Kč, k dvojnásobnému nárůstu došlo v oblasti kultury, církve a sdělovacích prostředků (především v ostatních záležitostech kultury a v zachování a obnově kulturních památek) a k menšímu růstu došlo také v oblastech sportu a zájmové činnosti (sportovní zařízení 95 624 tis. Kč) a bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje (37 197 tis. Kč). Výsledné výdaje v tomto odvětví v roce 2019 dosáhly výše 188 468 tis. Kč.

Odvětví **sociálních věcí a politiky zaměstnanosti** zahrnuje dávky a podpory v sociálním zabezpečení a sociální služby a společné činnosti v sociálním zabezpečení a politice nezaměstnanosti. K nejvyšším výdajům v tomto odvětví došlo ve sledovaném období v roce 2011, a to o 19 % na částku 83 710 tis. Kč. Výdaje do odvětví sociálních věcí a politiky zaměstnanosti byly vynaloženy na domovy pro osoby se zdravotním postižením a domovy se zvláštním režimem (z 6 088 tis. Kč na 23 122 tis. Kč). Jednalo se o vestavbu v objektu domova pro seniory z dotací Ministerstva práce a sociálních věcí. V tomto odvětví docházelo také ke značným poklesům oproti roku 2010. Poklesy výdajů byly zaznamenány v letech 2012-2019. Výdaje v tomto odvětví značně klesly v roce 2012, a to v oblasti dávek a podpor v sociálním zabezpečení, z hodnoty 63 817 tis. Kč na hodnotu 4 tis. Kč. Nejnižší výdaje oproti základnímu roku (2010) jsou zaregistrovány v roce 2013, kde pokles činil 92,4 %. Snížily se v oblasti dávek a podpor v sociálním zabezpečení, které začaly být od roku 2012 vypláceny úřadem práce. Pokles výdajů je i v dalších letech zapříčiněn stejným důvodem. Výdaje na konci sledovaného období dosáhly v tomto odvětví částky 26 471 tis. Kč.

Bezpečnost státu a právní ochrana je odvětví zahrnující výdaje na civilní připravenost na krizové stavy, na bezpečnost a veřejný pořádek a na požární ochranu a integrovaný záchranný systém. Vývoj výdajů během sledovaných let nedosahoval tak

výrazných změn, jako v předchozích odvětvích. Měl až na pár výjimek postupnou zvyšující tendenci. Výdaje po celé období 2010-2019 dosahovaly vyšších hodnot než v základním roce 2010. V roce 2016 se výdaje zvýšily o 27,7 %. Tento nárůst byl zapříčiněn nárůstem výdajů v oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku a požární ochrany. V roce 2018 došlo k největšímu nárůstu těchto výdajů v oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku, integrovaného záchranného systému, konkrétně v požární ochraně o 116,2 % na částku 4 087 tis. Kč.

Odvětví **všeobecné veřejné správy a služby** obsahuje státní moc, státní správu, územní samosprávu a politické strany, finanční operace a ostatní činnosti. Stejně jako v odvětví bezpečnosti státu a právní ochrany zde výdaje dosahovaly vyšších hodnot než v roce 2010 a ani zde nedocházelo k jejich velkým výkyvům. V roce 2011 došlo k nárůstu výdajů o 50,9 % v oblasti finančních operací, a to na částku 11 032 tis. Kč. Výdaje byly vynaloženy na činnost místní správy. V roce 2015 došlo k nárůstu výdajů o 54,2 % ze stejného důvodu. Nejvyšší částky (oproti roku 2010) dosáhla obec v roce 2019, jednalo se o částku 72 439 tis. Kč. Výdaje v tomto roce vzrostly o 152,1 % v oblasti finančních operací a finančního vypořádání minulých let, jednalo se o převody vlastním rozpočtovým účtům a o výdaje do činností místní správy.

Řetězový index

Řetězový index srovnává změny hodnot daného roku s hodnotami roku předchozího. Tabulka č. 13 zobrazuje vypočítané hodnoty řetězového indexu pro běžné a kapitálové výdaje v období 2010-2019.

Řetězový index	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Výdaje	x	110,3	55,6	105,6	108,5	111,0	93,8	105,9	112,4	135,2
Běžné	x	110,3	55,6	105,6	108,5	111,0	93,8	105,9	112,4	135,2
Kapitálové	x	30,0	133,7	80,0	112,4	100,7	68,7	116,6	137,4	275,2
Výdaje celkem	x	74,5	69,6	96,7	109,6	108,0	86,9	108,2	118,2	173,1

Tabulka 13: Řetězový index výdajů obce v letech 2010-2019 (v %)

Zdroj²⁰⁸

Tabulka č. 13 zobrazuje vypočítané hodnoty řetězového indexu. Z tabulky je patrné, že **celkové výdaje** v průběhu sledovaného období rostly, kromě let 2012, 2015 a 2016. Nejvyšší částky dosáhly v roce 2019, a to 306 366 tis. Kč.

²⁰⁸ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

Běžné výdaje byly v průběhu sledovaného období poměrně stabilní. Jelikož se tyto výdaje každoročně opakují, určitá stabilita v jejich výši se od nich očekává. V roce 2010 dosahovaly tyto výdaje výše 148 437 tis. Kč. V roce 2011 došlo ke kladné meziroční změně o 10,3 %. Nárůst výdajů v tomto roce je dán vyššími výdaji především na platby daní a poplatků státnímu rozpočtu a na platby daní a poplatků krajům, obcím a státním fondům. V roce 2012 došlo oproti roku 2011 k největšímu meziročnímu poklesu o 54,7 %. V roce 2012 došlo k poklesu výdajů na neinvestiční nákupy a souvisejících výdajů (hlavně v nákupu materiálu a úrocích a ostatních finančních výdajích), dále v neinvestičních transferech veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu (zejména v ostatních neinvestičních transferech jiným veřejným rozpočtům) a v poslední řadě došlo k poklesu v neinvestičních transferech obyvatelstvu. V roce 2013 došlo k největšímu meziročnímu vzrůstu běžných výdajů oproti předešlému roku o 50,6 %. Šlo o nárůst výdajů v oblasti oprav a udržování, platů zaměstnanců v pracovním poměru a ostatních neinvestičních transferů obyvatelstvu. Běžné výdaje obce v roce 2013 činily 96 098 tis. Kč. V roce 2017 došlo k meziročnímu růstu o 12,1 % oproti roku 2016. Šlo o nárůst výdajů v neinvestičních transferech příspěvkovým a podobným organizacím (zejména v neinvestičních transferech zřízeným příspěvkovým organizacím) a v platech a podobných souvisejících výdajích. Nárůst běžných výdajů o 22,8 % nastal v roce 2019 oproti roku 2018, a to v neinvestičních transferech veřejnoprávních subjektů a mezi peněžními fondy téhož subjektu a platby daní (hlavně v neinvestičních transferech příspěvkovým a podobným organizacím a v ostatních neinvestičních transferech jiným veřejným rozpočtům, platby daní a poplatků do státního rozpočtu) z 64 392 tis. Kč v roce 2018 na 100 586 tis. Kč v roce 2019. Šlo o příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím, konkrétně Technickým bytovým službám v hodnotě 27 435 tis. Kč, dále Sociálnímu centru či sportovnímu zařízení Pěšinky. Běžné výdaje na konci sledovaného období dosáhly výše 174 602 tis. Kč.

Kapitálové výdaje se v průběhu sledovaného období vyvíjely s většími výkyvy než výdaje běžné. V roce 2010 dosahovaly částky 119 804 tis. Kč. Tyto výdaje byly použity především na pořízení dlouhodobého hmotného majetku, konkrétně na budovy, haly a stavby a část také na stroje, přístroje a zařízení, hlavně se jednalo o přestavbu zimního stadionu. V roce 2011 se tyto výdaje meziročně snížily (právě v již zmíněných oblastech) z částky 90 318 tis. Kč na 24 938 tis. Kč. V roce 2012 výdaje meziročně vzrostly

o 103,7 %. Šlo o vyšší výdaje na budovy, haly a stavby ve výši 40 783 tis. Kč, především na vybudování průmyslové zóny za sklárnami. V roce 2013 výdaje opět klesly oproti roku 2012 o 53,7 % a kapitálové výdaje činily 38 438 tis. Kč. K nárůstu výdajů došlo také v roce 2014, kde se jednalo konkrétně o výdaje na zateplení školy a školek ve výši 8 675 tis. Kč, výstavbu další části cyklostezky Jelenova – Sázavská (6 012 tis. Kč) a také na pokračování rekonstrukce kulturního domu na náměstí, ve výši 5 171 tis. Kč. O 20,8 % stouply výdaje v roce 2018 na novostavbu pavilonu Mateřské školy Lánecká (v hodnotě 19 736 tis. Kč) a na zahájení stavby sportovní haly (9 921 tis. Kč). K největšímu nárůstu výdajů došlo v roce 2019, kde meziroční nárůst činil 137,8 %. Kapitálové výdaje byly využity opět na budovy, haly a stavby. Město v tomto roce vynaložilo peníze na rekonstrukce a úpravy základních škol (např. bezbariérový přístup, vybavení učeben), rekonstrukci místního kina, ale hlavním kapitálovým výdajem bylo dokončení stavby sportovní haly ve výši 85 029 tis. Kč. Konečná částka kapitálových výdajů v tomto roce dosahovala hodnoty 131 764 tis. Kč.

4.2.2 Vertikální analýza příjmů a výdajů

Vertikální analýza zobrazuje podíl jednotlivých položek na celkových. Rozdíl mezi horizontální a vertikální analýzou je v tom, že výpočty ve vertikální analýze se provádí po sloupcích, dle vzorce č. 4 (v Metodice). Výpočet se provádí pro období 2010-2019.

PŘÍJMY

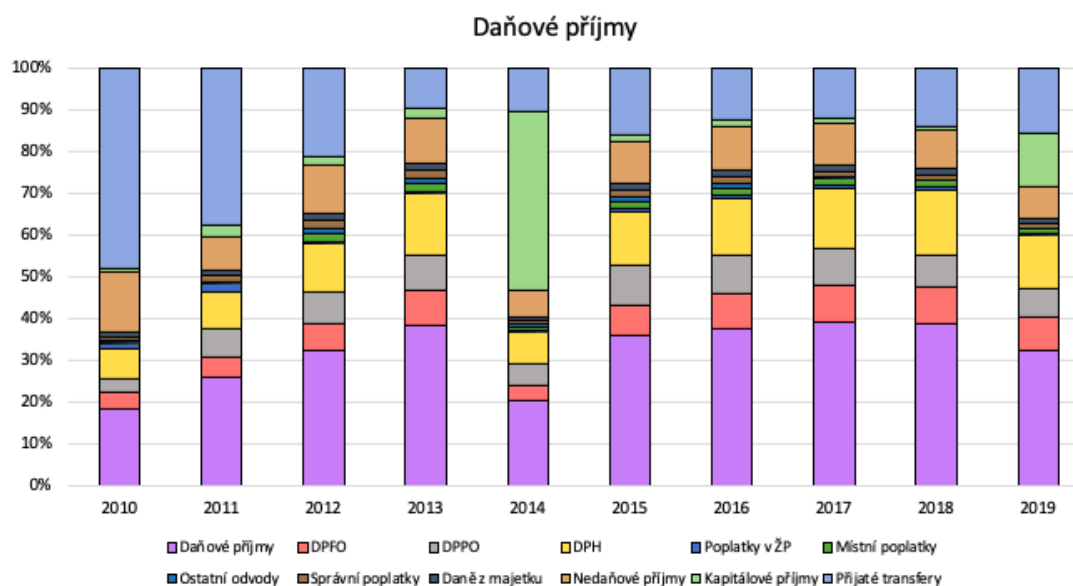
Vertikální analýza příjmů znázorňuje podíl jednotlivých položek příjmů na celkových příjmech. Tabulka č. 14 a graf č. 1 znázorňuje výsledné hodnoty vertikální analýzy příjmů v analyzovaném období 2010-2019.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Daňové příjmy	22,43	34,90	48,41	62,86	49,25	56,48	60,91	62,92	61,74	47,35
Daň z příjmu FO	4,75	6,81	9,32	13,12	9,50	11,11	13,21	13,86	13,93	11,32
Daň z příjmu PO	4,25	9,24	11,27	14,25	12,71	15,01	14,86	14,00	12,26	10,10
DPH	8,48	11,89	17,13	23,65	18,25	20,32	22,07	23,11	24,48	18,45
Poplatky a odvody v oblasti životního prostředí	1,71	2,25	0,88	1,05	0,71	0,98	1,02	1,28	1,50	0,97
Místní poplatky z vybraných činností a služeb	0,50	0,68	3,25	3,35	2,44	2,72	2,87	2,69	2,37	1,66
Ostatní odvody z vybraných činností a služeb	0,25	0,32	1,51	1,97	1,60	1,70	2,00	0,20	0,21	0,13
Správní poplatky	1,23	1,83	2,25	2,65	1,87	2,22	2,27	2,15	1,85	1,21
Daně z majetku	1,26	1,88	2,80	2,81	2,16	2,42	2,61	2,34	2,13	1,60
Nedaňové příjmy	17,91	10,63	16,96	17,49	15,31	15,99	16,76	16,15	14,66	11,48
Kapitálové příjmy	0,89	3,47	3,05	4,10	10,44	2,34	2,54	1,71	1,11	18,68
Přijaté transfery	58,78	51,00	31,58	15,55	25,00	25,19	19,79	19,22	22,48	22,49
CELKEM PŘÍJMY	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabulka 14: Vertikální analýza příjmů ve sledovaném období 2010-2019 (v %)

Zdroj²⁰⁹

Graf č. 1 zobrazuje vypočítané hodnoty vertikální analýzy daňových příjmů obce Světlá nad Sázavou ve sledovaném období 2010-2019.

Graf 1: Grafické zobrazení vertikální analýzy daňových příjmů ve sledovaném období 2010-2019 (v %).

Zdroj²¹⁰

Jak z tabulky č. 14, tak z grafu č. 1 je patrné, že v průběhu sledovaného období byly pro rozpočet obce nejdůležitější **příjmy daňové**, které po většinu období dosahovaly hodnot vyšších jak 47 % z celkových příjmů. Těchto hodnot nedosahovaly zejména na

²⁰⁹ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

²¹⁰ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

začátku období v letech 2010 a 2011, kde místo nich tvořily značnou část celkových příjmů přijaté transfery. V rámci daňových příjmů byly zásadními příjmy na prvním místě příjmy z DPH, které se pohybovaly v rozmezí od 8,48 % do 24,48 %. Na druhém místě je následovaly daně z příjmu PO, které jsou v rozmezí 4,25-15,01 %, hned za nimi jsou daně z příjmu FO v intervalu 4,75-13,93 %. Nejméně (do 2 %) se na daňových příjmech podílí příjmy z ostatních odvodů z vybraných činností a služeb (v rozpětí 0,13-2 %).

Nedaňové příjmy byly ve sledovaném období méně význačné. Na celkových příjmech se podílely v rozmezí 10,63-17,91 %, a to nejvíce v letech 2010 a 2013. Naopak v roce 2011 se podílely nejméně, a to 10,63 %.

Kapitálové příjmy se v průměru podílely na příjmech ještě méně než příjmy nedaňové, avšak v roce 2019 dosáhly hodnoty, které nedaňové nedosáhly ani v jednom sledovaném roce, a to 18,68 %. Nejmenším podílem na celkových příjmech přispěly hned v prvním roce 2010 (0,89 %).

Zásadními příjmy byly, hned po daňových příjmech, **přijaté transfery**. Ty se během let zřetelně měnily. V prvních dvou letech 2010 a 2011 dosahovaly většího podílu na celkových příjmech než příjmy běžné, jednalo se o 58,78 % v roce 2010 a 51 % v roce 2011. Transfery byly obcí v těchto letech využity na stavební úpravy domova důchodců, územní plány, výkon státní správy nebo na sociální dávky. Naopak v roce 2013 se podílely na celkových příjmech nejméně (15,55 %).

VÝDAJE

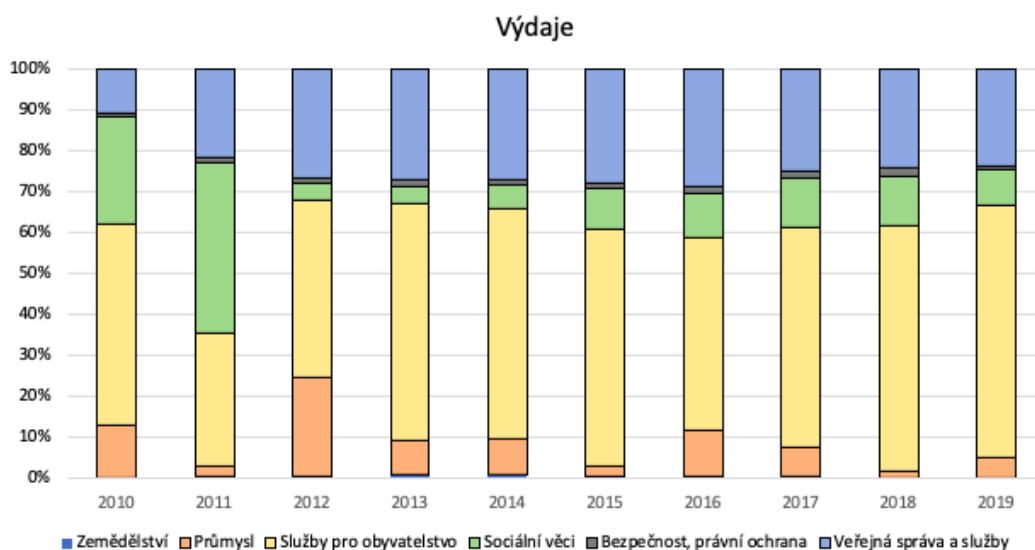
Vertikální analýza výdajů znázorňuje podíl jednotlivých položek výdajů na celkových výdajích. Tabulka č. 15 a graf. č. 2 znázorňují výsledné hodnoty vertikální analýzy výdajů z jednotlivých odvětví v analyzovaném období 2010-2019.

Výdaje	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zemědělství, lesní hospodářství a rybníkářství	0,35	0,46	0,73	1,14	0,98	0,68	0,76	0,56	0,01	0,01
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	12,76	2,63	24,16	8,09	8,61	2,47	11,21	7,01	1,97	5,33
Služby pro obyvatelstvo	49,24	32,34	43,00	58,08	56,41	57,66	46,87	53,95	59,84	61,52
Sociální věci a politika zaměstnanosti	26,24	41,92	4,34	3,97	5,56	10,07	10,73	11,97	11,90	8,64
Bezpečnost státu a právní ochrana	0,70	0,95	1,38	1,54	1,33	1,30	1,74	1,50	2,31	0,86
Všeobecná veřejná správa a služby	10,71	21,70	26,39	27,18	27,11	27,83	28,69	25,01	23,96	23,64
CELKEM VÝDAJE	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabulka 15: Vertikální analýza výdajů ve sledovaném období 2010-2019 (v %)

Zdroj²¹¹

Graf č. 2 zobrazuje vypočítané hodnoty vertikální analýzy výdajů obce Světlá nad Sázavou ve sledovaném období 2010-2019.

Graf 2: Grafické zobrazení vertikální analýzy výdajů obce ve sledovaném období 2010-2019 (v %).

Zdroj²¹²

Jak z tabulky č. 15, tak z grafu č. 2 je patrné, že největší podíl na celkových výdajích má **odvětví služeb pro obyvatelstvo**, které se z počátku podílelo na výdajích ve výši 30-40 %, ale od roku 2013 se začalo pohybovat nad 50 %, konkrétně mezi 32,34 % a 61,52 % (kromě roku 2016, kde došlo k mírnějšímu poklesu). Důvodem vysokých výdajů

²¹¹ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

²¹² Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

v tomto odvětví byly výdaje do vzdělání, tělovýchovy a zájmové činnosti a do bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje.

Druhým významným odvětvím, které mělo významný podíl na celkových výdajích, bylo odvětví **všeobecné veřejné správy a služby**. Podíl tohoto odvětví na celkových výdajích se pohybuje od 10,71 % do 28,69 %. Vyšší výdaje v roce 2016 jsou zapříčiněny především převody vlastním rozpočtovým účtům a činností místní správy. Nejmenší podíl na výdajích mělo odvětví v roce 2010.

Sociální věci a politika zaměstnanosti se podílely na celkových výdajích 3,97 až 41,92 %. Vysoké výdaje v roce 2011 byly vynaloženy v oblasti sociálních dávek a jako příspěvek nízkoprahovému centru. Nejnižší podíl výdajů na celkových výdajích byl v letech 2012 až 2014.

Ostatní odvětví se na celkových výdajích podílela nejméně. Odvětví **zemědělství, lesního hospodářství a rybářství** maximálně jen 1,14 % v roce 2014, odvětví **bezpečnosti státu a právní ochrany** dosáhlo maximální hodnoty v roce 2018, a to 2,31 % a posledním odvětvím je odvětví **průmyslu a ostatních odvětví hospodářství**, které mělo výjimku v roce 2012, kdy výdaje činily 24,16 % z podílu na celkových výdajích. Šlo o výdaje do pozemních komunikací či dopravní obslužnosti.

4.2.3 Porovnání příjmů a výdajů obce

Tabulka č. 16 a graf č. 3 znázorňuje přehled, jak město hospodařilo ve sledovaném období 2010 až 2019. Vyjma celkových příjmů a výdajů obce zachycuje tabulka také jejich saldo (rozdíl).

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy	278976	200535	136532	130342	178551	163057	154120	165902	188258	258554
Výdaje	268240	199707	139069	134536	147421	159200	138377	149738	177035	306366
Saldo	10736	828	-2537	-4194	31130	3857	15743	16164	11223	-47812

Tabulka 16: Saldo příjmů a výdajů v období 2010-2019 (v tis. Kč)

Zdroj²¹³

Rozpočet města Světlá nad Sázavou byl schodkový ve třech letech, jedná se o roky 2012, 2013 a 2019. Nejvyššího schodku bylo dosaženo v posledním roce (**2019**) a to ve výši 47 812 tis. Kč, přestože se v tomto roce původně počítalo se schodkem 21 200 tis. Kč. Prohloubení schodku bylo způsobeno velkými investicemi, rekonstrukcemi a úpravami

²¹³ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

zejména v oblasti školství. Konkrétně se jednalo o rekonstrukci učeben, budování bezbariérových přístupů v základních školách v celkové výši 15 132 tis. Kč. Největší investiční akcí bylo v tomto roce dokončení stavby sportovní haly v hodnotě 85 029 tis. Kč. Dále došlo k rekonstrukci povrchu ulice Školní v ceně 3 725 tis. Kč, byla dokončena základní technická vybavenost Pod Vodárnou, II. etapa (za 5 007 tis. Kč). Co se týká kultury, došlo v místním kině k výměně sedadel v sále (495 tis. Kč) a také k modernizaci a digitalizaci jeho vybavení (3 710 tis. Kč). Právě tyto investice si budou v následujících letech nárokovat značnou podporu z rozpočtu obce. Může jít o formu neinvestičního příspěvku na běžné výdaje nebo přímou úhradu přímých výdajů. Došlo tím k omezení zdrojů města, které jsou vynakládány na údržbu či obnovu majetku, jako např. na stavby, revitalizaci náměstí, komunikace apod.

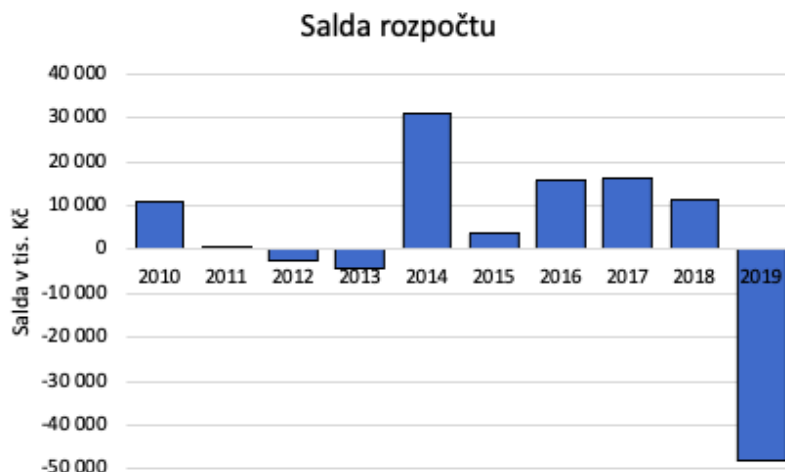
Schodek v roce **2012** dosahoval částky 2 537 tis. Kč. Vyšší výdaje v tomto roce byly způsobeny především investičními výdaji ve výši 23 914 tis. Kč na budování průmyslové zóny za sklárny. Dále byly vynaloženy na výstavbu cyklostezky Světlá nad Sázavou – Smrčná, kde se jednalo o I. a II. etapu ve výši 8 948 tis. Kč. (z čehož 4 062 tis. Kč činily dotace). Poslední významnou investicí byla rekonstrukce zázemí místního fotbalového stadionu, kterou dotovalo město částkou 5 250 tis. Kč.

Schodku bylo dosaženo také v roce **2013**, a to ve výši 4 194 tis. Kč. V tomto roce pokračoval trend investic do majetku města. Část byla hrazena financemi města a část byla dotována. Na vyšších výdajích má podíl hlavně prodej zámku ve Světlé nad Sázavou v celkové částce 12 500 tis. Kč. Bylo také investováno do pokračování výstavby cyklostezky Světlá nad Sázavou – Smrčná, I. i II. etapa, tentokrát v úseku Mrzkovice – Smrčná s celkovými náklady 5 733 tis. Kč. V roce 2013 došlo také k rekonstrukci kulturního domu, do kterého město investovalo 2 800 tis. Kč.

V ostatních letech došlo k přebytkům rozpočtu obce. Největší přebytek zaznamenala obec v roce **2014**. Příjmy zde přerostly výdaje o 31 130 tis. Kč. Příčin vyššího přebytku je několik. Šlo např. o příjmy z prodeje pozemků na rodinné domy v lokalitě Pod Vodárnou, o vyšší inkaso daní (o 5 mil. Kč) či vyšší výnosy z fotovoltaické elektrárny. Mimořádným výnosem byl v tomto roce však prodej místního zámku, a to ve výši cca 17 mil. Kč. V případě daňových příjmů se jednalo o poplatek za komunální odpad (3 450 tis. Kč), dále za užívání veřejného prostranství (především v souvislosti s každoročním pořádáním poutě – 696 tis. Kč). Značné zisky plynuly obci také z prodeje

pozemků na rodinné domy v lokalitě Pod Vodárnou (2 228 tis. Kč) či z investic od Vodovodů a Kanalizací Havlíčkův Brod.

Nejnižšího přebytku dosáhlo město v roce 2011 (konkrétně se jednalo o částku 828 tis. Kč), a to zejména z toho důvodu, že nedošlo k žádným významným investičním akcím, jako v již zmíněných letech.

Graf 3: Saldo příjmů a výdajů obce v období 2010-2019 (v tis. Kč)

Zdroj²¹⁴

Salda příjmů a výdajů rozpočtů obce se během sledovaného období nacházela v rozmezí od -47 812 tis. Kč do 31 130 tis. Kč. V případě grafu č. 3 lze stejně jako z tabulky č. 16 vyčíst skutečnost, že k zápornému saldu došlo v letech 2012, 2013 a 2019. V prvních dvou zmíněných letech se jedná jen o nižší schodky, naopak v roce 2019 došlo, k již zmíněným větším jednorázovým investičním akcím (např. stavba sportovní haly či rekonstrukce školních zařízení atd.).

V roce **2010** dosáhla obec na nejvyšší příjmy za celé sledované období v celkové výši 278 976 tis. Kč. V tomto roce jsou vysoké příjmy dány částkou přijatých transferů (163 969 tis. Kč). Větší část transferů (89 326 tis. Kč) zaujímají dotace neinvestiční, které byly v tomto roce použity hlavně na rekonstrukci zimního stadionu, na výkon státní správy, sociální dávky nebo na Sociální centrum. Na druhém místě byla výše příjmů ovlivněna daňovými příjmy (62 565 tis. Kč), kdy nejdůležitějšími z nich jsou příjmy za komunální odpad, správní poplatky či za využívání veřejného prostranství (např. z pořádání místní poutě).

²¹⁴ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

4.3 Finanční analýza

Finanční analýza obce Světlá nad Sázavou bude prováděna pro vybrané ukazatele, a to pro zadluženost a likviditu, které jsou nejzásadnějšími. K tomu, aby mohly být tyto ukazatele vypočítány, byly využity rozvahy jednotlivých let hodnoceného období obce Světlá nad Sázavou.

4.3.1 Ukazatel likvidity

Ukazatel likvidity je jeden z nejvýznamnějších poměrových ukazatelů finanční analýzy. Představuje schopnost obce zaplatit včas své krátkodobé závazky v době jejich splatnosti. V případě nízké likvidity nemůže obec, kvůli ztrátě ziskové příležitosti, dostát svým běžným závazkům. Opačně v případě vysoké likvidity nemůže dojít ke zhodnocení financí, jelikož jsou prostředky vázány v aktivech²¹⁵. Likvidita se dělí do tří skupin: běžná likvidita, hotovostní (peněžní) likvidita a pohotová likvidita. Likvidita byla vypočítána prostřednictvím vzorců č. 5, 6 a 7 v kapitole Metodika.

Běžná likvidita

Běžná likvidita udává schopnost obce uspokojit své věřitele (zaplacením krátkodobých závazků) v případě, že by všechna oběžná aktiva přeměnila na peníze. Doporučená mez, ve které by se měla běžná likvidita pohybovat, je stanovena na 1,5 a větší. Čím je výsledná hodnota vyšší, tím je jistější, že obec bude schopna své závazky plnit. Výsledky běžné likvidity v obci Světlá nad Sázavou letech 2010-2019 znázorňuje tabulka č. 17.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Oběžná aktiva (v tis. Kč)	55167	34169	32927	68008	76094	61344	69606	102668	109201	126449
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	13121	7679	7511	9516	15903	7175	7656	9447	11262	17345
Běžná likvidita	4,20	4,45	4,38	7,15	4,78	8,55	9,09	10,87	9,70	7,29

Tabulka 17: Běžná likvidita v období 2010-2019

Zdroj²¹⁶

²¹⁵ RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s. 57-58

²¹⁶ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

Během sledovaného období se hodnoty likvidity pohybují nad doporučenou hodnotou, a to konkrétně v rozpětí 4,20-10,87. Tyto hodnoty představují skutečnost, že obec nemá žádný problém se splácením krátkodobých závazků, a tudíž by ji nečinil problém získat v případě potřeby jakoukoliv půjčku.

Nejnižší schopnost splácet své závazky měla obec v roce 2010, kde krátkodobé závazky dosahovaly vyšší hodnoty, především u položky daní z příjmů (8 657 tis. Kč), což bylo hlavním důvodem nižší schopnosti splácet. Naopak v roce 2017 dosáhla obec nejmenšího rizika plynoucího z nesplácení závazků. Likvidita v tomto roce dosáhla hodnoty 10,87, obec měla oproti předchozím rokům větší množství oběžných aktiv (102 668 tis. Kč) a relativně nízkou hodnotu krátkodobých závazků (9 447 tis. Kč). Větší množství oběžných aktiv bylo v tomto roce dáno položkami krátkodobého finančního majetku ve výši 98 499 tis. Kč a běžnými účty fondů územních samosprávných celků (73 578 tis. Kč).

Pohotová likvidita

Pohotová likvidita vyjadřuje schopnost obce splatit krátkodobé závazky pouze s použitím finančního majetku či krátkodobých pohledávek. Hodnoty pohotové likvidity by se měly pohybovat v intervalu od 1 do 1,5. U výpočtu této likvidity se nepočítá s položkou zásob či nedobytnými pohledávkami, jelikož se jedná o nejméně likvidní položky. Výsledek pohotové likvidity v obci Světlá nad Sázavou v letech 2010 až 2019 zobrazuje tabulka č. 18.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finanční majetek (v tis. Kč)	44469	26040	26039	44593	52546	51976	63074	74500	89071	98500
Krátkodobé pohledávky (v tis. Kč)	10698	8129	6888	23415	23548	9368	6532	28168	20130	27950
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	13121	7679	7511	9516	15903	7175	7656	9447	11262	17345
Pohotová likvidita	4,20	4,45	4,38	7,15	4,78	8,55	9,09	10,87	9,70	7,29

Tabulka 18: Pohotová likvidita v období 2010-2019

Zdroj²¹⁷

V průběhu sledovaného období se pohybují všechny hodnoty nad doporučenou hodnotou, v rozmezí od 4,20 do 10,87 a zároveň je průměrná hodnota pohotové likvidity

²¹⁷ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

7,05. Nejvyšší hodnota byla vypočítána v roce 2017, kdy dosahovala hodnoty 10,87. V tomto roce dosáhly krátkodobé pohledávky nejvyšší hodnoty, která činila 28 168 tis. Kč. Důvodem byly vyšší hodnoty u položek dohadných účtů aktivních a odběratelů v celkové výši 25 545 tis. Kč. Nejvyšší riziko nemožnosti splácet bylo stejně jako u běžné likvidity dosaženo v roce 2010.

Hodnoty pohotové likvidity se během sledovaného období nijak neliší od hodnot likvidity běžné zejména z toho důvodu, že ani v jednom roce obec neměla žádné zásoby a nedobytné pohledávky.

Peněžní likvidita

Peněžní likvidita vyjadřuje schopnost obce zaplatit své závazky okamžitě. Tato likvidita je (považována) za nejpřísnější a nejpřesnější indikátor skutečnosti, zda je obec schopna dostát svých závazků. Její hodnoty by se měly pohybovat v intervalu od 0,2 do 0,5, přičemž průměrná hodnota peněžní likvidity během sledovaného období, je 5,52. Výsledek peněžní (okamžité) likvidity během sledovaného období 2010 až 2019 zobrazuje tabulka č. 19.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finanční majetek (v tis. Kč)	44469	26040	26039	44593	52546	51976	63074	74500	89071	98500
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	13121	7679	7511	9516	15903	7175	7656	9447	11262	17345
Peněžní likvidita	3,39	3,39	3,47	4,69	3,30	7,24	8,24	7,89	7,91	5,68

Tabulka 19: Peněžní likvidita v období 2010-2019

Zdroj²¹⁸

Hodnoty peněžní likvidity se liší od hodnot likvidit běžné a pohotové. Základní odlišností je především menší výše hodnot, kterých peněžní likvidita dosahuje. Rozdíl v hodnotách je dán skutečností, že se u této likvidity nepočítá s krátkodobými pohledávkami, které jsou nejméně použitelné v platebních operacích.

Po celé sledované období se hodnoty peněžní likvidity pohybují nad vyšší doporučených hodnot, konkrétně mezi hodnotami 3,30 – 8,24. Nejvyššího rizika neschopnosti dostát svých závazků dosahuje obec v roce 2014, kdy krátkodobé závazky dosahují relativně vysoké hodnoty, a to u položek daní z příjmu a dodavatelů v celkové

²¹⁸ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

výši 13 054 tis. Kč. Naopak v roce 2016 dosáhla obec nejmenšího rizika plynoucího z nesplacení závazků, i přesto, že finanční majetek ani krátkodobé závazky nedosáhly, s porovnáním ostatních let, nijak vysokých hodnot. Přestože dosáhly nejvyšších hodnot v posledním roce 2019, tak peněžní likvidita dosahuje v tomto roce pouze hodnoty 5,68. Vysoké hodnoty finančního majetku a krátkodobých závazků byly způsobeny vyššími objemy financí na běžných účtech fondů ÚSC (ve výši 73 578 tis. Kč) a u daní z příjmů (ve výši 12 640 tis. Kč).

U všech stupňů likvidity vyšly hodnoty obce Světlá nad Sázavou, oproti doporučeným hodnotám, vyšší, což vyjadřuje skutečnost, že obec nemá problém se splácením krátkodobých závazků. Vypočítané hodnoty peněžní (okamžité) likvidity držela obec na takové úrovni, aby byla schopná jimi pokrýt své krátkodobé závazky (zásadními položkami byly: daně z příjmů a závazky vůči dodavatelům). Vyšších hodnot dosáhla likvidita v letech 2015 až 2018. V tomto období se hodnoty pohybovaly od 7,41 do 8,21 a představovaly skutečnost, že obec mohla využít své finanční prostředky na jiné účely, než je pouze držet na účtech (např. na zkvalitnění života obyvatel či na investice).

4.3.2 Ukazatel zadluženosti

Dalším významným ukazatelem finanční analýzy je ukazatel zadluženosti. Zadluženost vzniká okamžikem, kdy jsou na financování aktiv obce použity cizí zdroje. Základními ukazateli zadluženosti jsou např. ukazatel věřitelského rizika, koeficient samofinancování, míra finanční samostatnosti či zadluženost na jednoho obyvatele. Zadluženost byla vypočítána pomocí vzorců č. 8, 9, 10 a 11 (v Metodice), hodnoty jsou brány z rozvah jednotlivých let.

Ukazatel věřitelského rizika

Ukazatel věřitelského rizika formuluje míru cizího kapitálu (zdrojů) na celkových zdrojích (aktivech). S růstem hodnoty tohoto ukazatele roste také riziko věřitelů ve spojení s neschopností obce dostát svých závazků²¹⁹. Ukazatel věřitelského rizika by se měl dle

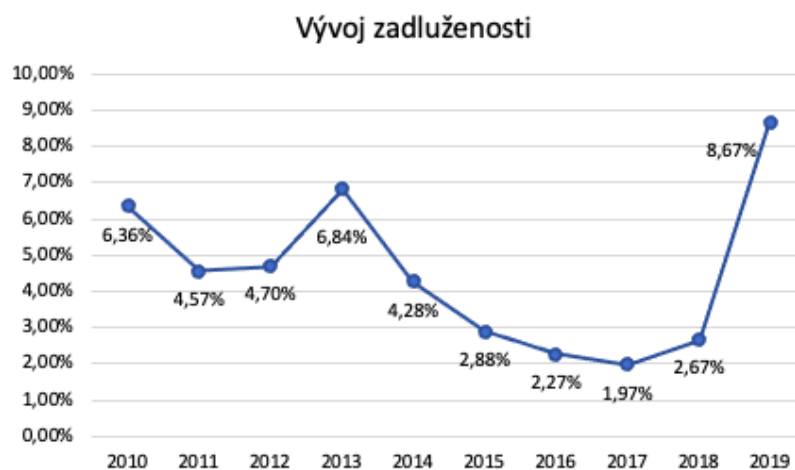
²¹⁹ RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktual. vydání. 2019, s. 132-133

Knápkové a spol.²²⁰ pohybovat v rozmezí 30-60 %. Následující tabulka č. 20 a graf č. 4 zobrazují výsledky vývoje míry zadluženosti Světlé nad Sázavou v období 2010-2019.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Cizí kapitál (v tis. Kč)	57492	33644	36158	56072	37057	25206	20399	18564	26116	90576
Celková aktiva (v tis. Kč)	903822	736055	768725	819864	864911	874253	898836	939966	977937	1044429
Míra zadluženosti	6,36	4,57	4,70	6,84	4,28	2,88	2,27	1,97	2,67	8,67

Tabulka 20: Vývoj míry zadluženosti v období 2010-2019 (v %)

Zdroj²²¹

Graf 4: Vývoj zadluženosti obce Světlá nad Sázavou v období 2010-2019

Zdroj²²²

Jak z tabulky č. 20, tak z grafu č. 4 vyplývá, že zadluženost obce v jednotlivých letech značně kolísala. Hodnota ukazatele se během období pohybovala v rozmezí 1,97 až 8,67 % a jeho průměrná hodnota dosahovala během sledovaného období výše 4,52 %. Výše hodnot míry zadlužení se odvíjí především od hodnot cizího kapitálu, které nebyly v průběhu období nikterak vysoké. Míra zadluženosti od roku 2010 klesala až do roku 2018. V těchto letech dosahuje cizí kapitál nejvyšší částky v roce 2010 (57 492 tis. Kč), přičemž podobné částky dosahuje také v roce 2013, kdy mají na něm velký podíl dlouhodobý úvěr a ostatní dlouhodobé závazky v celkové výši 44 530 tis. Kč. V těchto letech se jednalo o úvěr na výstavbu zimního stadionu, odkup zámku v částce 20 000 tis. Kč a také o úvěr na základní technickou vybavenost. Nejvyšší částky věřitelského rizika z celého sledovaného období dosáhla obec v roce 2019 ve výši 8,67 %. V tomto roce

²²⁰ KNÁPKOVÁ, A. a spol. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktual. vydání. 2017, s. 88.

²²¹ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

²²² Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

dosáhl cizí kapitál nejvyšší hodnoty, konkrétně výše 90 576 tis. Kč. Velkou část cizích zdrojů v tomto roce tvořily dlouhodobé úvěry obce, které byly sjednány na dostavění místní sportovní haly, v celkové výši 70 000 tis. Kč. V roce 2019 disponovala obec také největším množstvím celkových aktiv, která dosahovala hodnoty 1 044 429 tis. Kč.

Obec dosahuje (až na rok 2019), nízké zadluženosti, a to především z toho důvodu, že má dostatek vlastních finančních zdrojů na hrazení svých závazků a nemusí si je tak půjčovat od jiných subjektů (např. od bank).

Koeficient samofinancování

Koeficient samofinancování je považován za jeden z nejdůležitějších poměrových ukazatelů zadluženosti. Vyjadřuje míru vlastního kapitálu na celkových zdrojích (aktivech). Je doplňkovým ukazatelem k ukazateli věřitelského rizika, přičemž jejich součet by měl dát hodnotu 1 (tedy 100 %). Vývoj tohoto koeficientu znázorňuje tabulka č. 21 pro období 2010-2019.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vlastní kapitál (v tis. Kč)	846330	702411	732567	763792	827854	849048	978436	921402	951821	953853
Celková aktiva (v tis. Kč)	903822	736055	768725	819864	864911	874253	898836	939966	977937	1044429
Koeficient samofinancování	93,64	95,43	95,30	93,16	95,72	97,12	97,73	98,03	97,33	91,33

Tabulka 21: Vývoj koeficientu samofinancování v období 2010-2019 (v %)

Zdroj²²³

Po celé sledované období dosahuje koeficient samofinancování hodnot nad 91 %, což značí skutečnost, že je obec poměrně suverénní v peněžních záležitostech. Hodnoty vlastního kapitálu se během sledovaného období nijak výrazně nevychylovaly. Nejmenším množstvím vlastního kapitálu disponovala obec v roce 2011, kdy jeho výše činila 702 411 tis. Kč. Naopak v roce 2016 měla obec tohoto kapitálu nejvíce, konkrétně 978 436 tis. Kč a na jeho výši se podílelo hlavně jmění účetní jednotky. Koeficient samofinancování dosáhl nejnižší hodnoty v roce 2019. V roce 2017 dosáhl tento koeficient svého vrcholu, a to hodnotou 98,03 %. Na jeho výši se podílely vyšší hodnoty vlastního kapitálu, a to u jmění účetní jednotky a transferů na pořízení dlouhodobého majetku v celkové výši 909 588 tis. Kč.

²²³ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

Míra finanční samostatnosti

Míra finanční samostatnosti vyjadřuje počet jednotek vlastního kapitálu, kterého je třeba na pokrytí jedné jednotky cizího kapitálu (zdrojů). Čím je hodnota (množství) cizího kapitálu vyšší, tím více klesá míra finanční samostatnosti obce. Vývoj finanční samostatnosti obce Světlá nad Sázavou zobrazuje následující tabulka č. 22 v průběhu let 2010 až 2019.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vlastní kapitál (v tis. Kč)	846330	702411	732567	763792	827854	849048	978436	921402	951821	953853
Cizí kapitál (v tis. Kč)	57492	33644	36158	56072	37057	25206	20399	18564	26116	90576
Míra finanční samostatnosti	1472,1	2087,8	2026,0	1362,2	2234,0	3368,5	4306,2	4963,4	3644,5	1053,1

Tabulka 22: Vývoj míry finanční samostatnosti v období 2010-2019 (v %)

Zdroj²²⁴

V průběhu sledovaných let míra finanční samostatnosti obce výrazně kolísala (v rozmezí 1053,1 v roce 2019 – 4963,4 v roce 2017), ve všech letech však dosahovala význačných hodnot. Z tabulky č. 22 je zřejmé, že během sledovaného období hodnoty vlastního kapitálu mnohonásobněkrát převyšovaly hodnoty cizího kapitálu. Z toho vyplývá, že obec má vysokou míru finanční samostatnosti. Nejvyšší míry samostatnosti dosahovala obec v roce 2017 (4 963,4 %), a to právě díky tomu, že v tomto roce dosahuje cizí kapitál nejnižších hodnot. Obec tento kapitál použila zejména na dlouhodobé úvěry (kdy se jednalo o úvěr na zimní stadion a o úvěr na odkup zámku) a na daně z příjmů či dodavatele v celkové výši 11 886 tis. Kč. Nejnižší mírou samostatnosti disponuje obec v roce 2019, především kvůli zřízení dlouhodobého úvěru na sportovní halu.

Zadluženost na jednoho obyvatele

Zadluženost na jednoho obyvatele vyjadřuje částku, připadající na hlavu každého občana dané obce, kterou by každý musel zaplatit, aby byl splacen celkový dluh obce. Tabulka č. 23 zobrazuje vývoj zadluženosti na jednoho obyvatele obce Světlé nad Sázavou v období 2010 až 2019.

²²⁴ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Cizí kapitál (v tis. Kč)	57492	33644	36158	56072	37057	25206	20399	18564	26116	90576
Počet obyvatel	6806	6774	6720	6707	6666	6658	6572	6538	6502	6446
Zadluženost na jednoho obyvatele (v tis. Kč)	8,447	4,967	5,381	8,360	5,559	3,786	5,711	2,839	4,017	14,052

Tabulka 23: Vývoj zadluženosti na jednoho obyvatele v období 2010-2019 (v Kč)

Zdroj²²⁵

Jak je z tabulky patrné, zadluženost se vyvíjela nerovnoměrně. Vývoj zadluženosti se pohyboval v rozmezí od 2 839 Kč (v roce 2017) do 14 052 Kč (v roce 2019). Její průměrná hodnota na obyvatele za sledované období je 6 312 Kč. K větším meziročním výkyvům docházelo hlavně mezi lety 2010 a 2011 a 2016 a 2017. K největšímu zadlužení na obyvatele došlo však v roce 2019, které v tomto roce vzrostlo více jak trojnásobně oproti roku 2018. V roce 2019, jak už bylo zmíněno u míry finanční samostatnosti, došlo k většímu zadlužení především z důvodu sjednání dlouhodobého úvěru na dokončení sportovní haly. Zadluženost v roce 2017 meziročně klesla o polovinu u položky dlouhodobých úvěrů, z částky 10 643 tis. Kč v roce 2016 na částku 5 750 tis. Kč v roce 2017, přičemž byl dlouhodobý úvěr obce (v roce 2016) využit na rekonstrukci zimního stadionu, základní technickou vybavenost v obci a na odkup zámku od krajského úřadu.

4.4 Komparace s hospodařením obce Chotěboř

V této kapitole budou porovnány zvolené ukazatele obcí Chotěboř a Světlá nad Sázavou. Obec Chotěboř byla zvolena z toho důvodu, že se nachází nedaleko obce Světlá nad Sázavou, je co do počtu obyvatel přibližně stejně velká a stejně jako Světlá nad Sázavou je obcí s rozšířenou působností. Zpočátku bude krátce představena samotná obec Chotěboř, poté dojde k porovnání vývoje obyvatelstva, jeho příjmů a výdajů, ukazatelů likvidity a zadluženosti obou obcí.

Obec Chotěboř je město, které se nachází v západní oblasti Českomoravské vrchoviny v kraji Vysočina v okrese Havlíčkův Brod. Město se skládá z 9 městských částí a k 1.1. 2020 zde žilo přibližně 9 119 obyvatel. Obec Chotěboř má o 1 405 ha větší rozlohu katastrálního území než Světlá nad Sázavou, která má území o rozloze 4 000 ha²²⁶.

²²⁵ Vlastní zpracování z monitor.statnipokladna.cz

²²⁶ Obecné informace města Chotěboř. Místopisy.cz [online]. Valašské Meziříčí: WANET [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9866/chotebor/>

Dle zákona o obcích²²⁷ je obec Chotěboř obcí III. stupně, tedy obcí s rozšířenou působností. Komparace vývoje počtu obyvatel v obcích Světlá nad Sázavou a Chotěboř během sledovaného období 2010-2019 zobrazuje tabulka č. 24.

Rok	Počet obyvatel Světlá nad Sázavou			Počet obyvatel Chotěboř		
	Celkem (stav k 1.1.)	Muži	Ženy	Celkem (stav k 1.1.)	Muži	Ženy
2010	6 806	3 401	3 405	9 568	4 749	4 819
2011	6 774	3 381	3 393	9 506	4 715	4 791
2012	6 720	3 346	3 374	9 492	4 688	4 804
2013	6 707	3 334	3 373	9 441	4 666	4 775
2014	6 666	3 301	3 365	9 431	4 651	4 780
2015	6 658	3 303	3 355	9 415	4 636	4 779
2016	6 572	3 252	3 320	9 337	4 584	4 753
2017	6 538	3 238	3 300	9 287	4 574	4 713
2018	6 502	3 207	3 295	9 236	4 548	4 688
2019	6 446	3 176	3 270	9 191	4 523	4 668

Tabulka 24: Porovnání vývoje počtu obyvatel obcí Světlá nad Sázavou a Chotěboř v letech 2010–2019

Zdroj²²⁸

Z tabulky č. 24 vyplývá, že u obou měst od počátku sledovaného období dochází k postupnému snižování počtu obyvatel. Obě obce dosahují nejvyššího počtu obyvatel v roce 2010, a to 6 806 ve Světlé nad Sázavou a 9 568 v Chotěboři. V obou městech je vývoj poměru mužů a žen relativně vyrovnaný, přesto se s postupem let poměr mění ve prospěch žen. Pokles počtu obyvatel obcí je zřejmým důsledkem poklesu pracovních příležitostí a odchodem mladých lidí, kteří zde po ukončení studií nezůstávají.

PŘÍJMY A VÝDAJE

Tabulka č. 25 zobrazuje vývoj příjmů a výdajů vybraných obcí za období 2010 až 2019.

²²⁷ Zákon č. 128/2000 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení)

²²⁸ Vlastní zpracování z dat mvcr.cz

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Světlá nad Sázavou											
Příjmy	Celkové	278976	200535	136532	130342	178551	163057	154120	165902	188258	258554
	na 1 obyv.	40,990	29,604	20,317	19,434	26,785	24,490	23,451	25,375	28,954	40,111
Výdaje	Celkové	268240	199707	139069	134536	147421	159200	138377	149738	177035	306366
	na 1 obyv.	39,412	29,481	20,695	20,059	22,115	23,911	21,056	22,903	27,228	47,528
Saldo		10736	828	-2537	-4194	31130	3857	15743	16164	11223	-47812
Chotěboř											
Příjmy	Celkové	206213	206501	133550	155468	158404	173572	199326	210712	211931	247403
	na 1 obyv.	21,552	21,723	14,070	16,467	16,796	18,436	21,348	22,689	22,946	26,918
Výdaje	Celkové	208478	204233	154562	129940	155044	150094	183879	212670	228501	250603
	na 1 obyv.	21,789	21,485	16,283	13,763	16,440	15,942	19,694	22,900	24,740	27,266
Saldo		-2265	2268	-21012	25528	3360	23478	15447	-1958	-16570	-3200

Tabulka 25: Příjmy a výdaje vybraných obcí v období 2010-2019 (v tis. Kč)

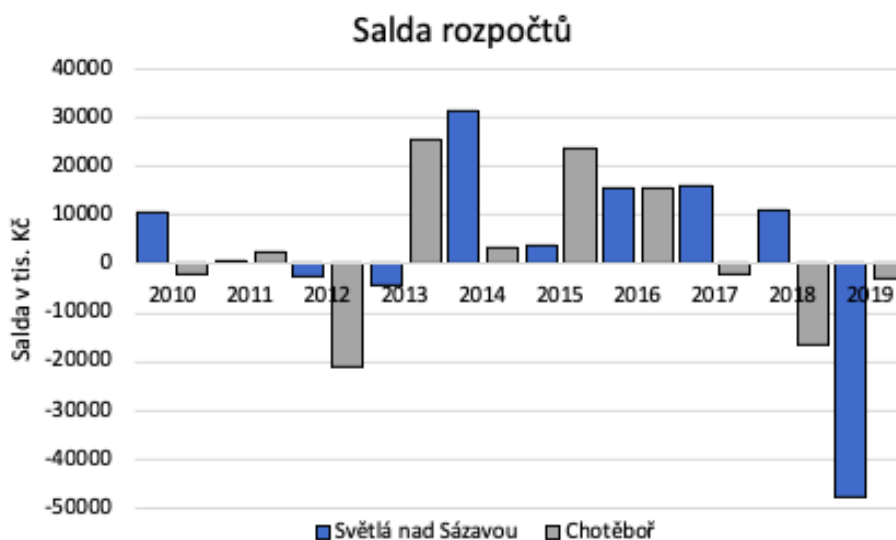
Zdroj²²⁹

Pro lepší porovnání byly příjmy a výdaje přepočítány také na jednoho obyvatele, aby došlo ke zmírnění rozdílů, které vyplývají z rozdílného počtu obyvatel obou obcí. Z tabulky č. 25 vyplývá, že **příjmy** na jednoho obyvatele byly po celé sledované období vyšší u města Světlá nad Sázavou a během období značně kolísaly. Oproti tomu příjmy města Chotěboř měly, až na rok 2012, trvale rostoucí trend. Velký rozdíl v příjmech na obyvatele byl mezi městy v letech 2010 (40 990 Kč u Světlé nad Sázavou a 21 552 Kč u Chotěboře) a 2019 (40 111 Kč u Světlé nad Sázavou a 26 918 Kč u Chotěboře). V roce 2010 byly u Světlé nad Sázavou hlavním důvodem vysokých příjmů přijaté transfery, které činily 163 969 tis. Kč, kdy oproti Chotěboři (96 466 tis. Kč) se jednalo téměř o dvojnásobný příjem v této oblasti. Nejvyšší příjmy na obyvatele měla Chotěboř v roce 2019 ve výši 26 918 Kč, což bylo dáno vyššími příjmy v oblasti daňových příjmů (konkrétně z daní z příjmů, zisků a kapitálových výnosů a DPH). V roce 2012 dosahovala Chotěboř nejnižších příjmů za celé sledované období, kdy se jednalo o částku 14 070 Kč na obyvatele. Světlá nad Sázavou získala nejnižší příjmy v roce 2013.

V případě **výdajů** byly větší výkyvy u obce Světlá nad Sázavou a pohybovaly se v rozmezí od 20 059 Kč do 47 528 Kč na obyvatele, kdy mezi lety 2011-2018 se ustálily kolem 20 000 Kč. U obce Chotěboř měly až na výjimky rostoucí trend a pohybovaly se v intervalu 13 763 – 27 266 Kč. Nejnižších výdajů dosahovala obě města v roce 2013. V případě Světlé nad Sázavou došlo ke snížení výdajů v oblastech služeb pro obyvatelstvo a v sociálních věcech a politice zaměstnanosti a u Chotěboře u služeb pro obyvatelstvo.

²²⁹ Vlastní zpracování z dat mvcr.cz a monitor.statnipokladna.cz

Naopak v roce 2019 měly obě obce výdaje nejvyšší. Příčinou vysokých výdajů ve Světlé nad Sázavou byly v tomto roce výdaje kapitálové (rekonstrukce základních škol a kina, investiční výdaje do oblasti budov, hal a staveb), u Chotěboře se jednalo především o výdaje běžné (konkrétně na neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům – převody vlastním rozpočtovým účtům a platy zaměstnanců v pracovním poměru).

Graf 5: Saldo příjmů a výdajů vybraných obcí v období 2010-2019 (v tis. Kč)

Zdroj²³⁰

Salda příjmů a výdajů rozpočtů obcí se během sledovaného období nacházela u Světlé nad Sázavou v rozmezí od -47 812 tis. Kč do 31 130 tis. Kč a u Chotěboře od 21 012 tis. Kč do 25 528 tis. Kč. V případě grafu č. 5 lze stejně jako z tabulky č. 25 vyčíst, že **schodku** dosáhla Světlá nad Sázavou třikrát během sledovaného období, a to v letech 2012, 2013 a 2019. Největší rozdíl mezi příjmy a výdaji nastal u Světlé nad Sázavou v roce 2019, kdy výdaje převýšily příjmy o 47 812 tis. Kč. Opačná situace nastala v roce 2014, kdy došlo k největšímu **přebytku** (31 130 tis. Kč), kde značnou část příjmů tvořily příjmy daňové. Ač měla Obec Chotěboř po celé sledované období menší výdaje, než Světlá nad Sázavou dosahovala **schodku** oproti Světlé nad Sázavou častěji. Konkrétně se jednalo o roky 2010, 2012 a poté od roku 2017 až do roku 2019. V roce 2012 převýšily výdaje obce Chotěboř příjmy o 21 012 tis. Kč. V tomto roce se jednalo o největší schodek města Chotěboř ve sledovaném období, ve kterém město vynaložilo nejvíce výdajů do služeb pro

²³⁰ Vlastní zpracování z dat monitor.statnipokladna.cz

obyvatelstvo. Největšího **přebytku**, 25 528 tis. Kč, dosáhlo město v roce 2013, přičemž největšími příjmy do rozpočtu obce byly příjmy daňové.

Následující tabulka č. 26 znázorňuje vybrané příjmy a výdaje obcí Světlá nad Sázavou a Chotěboř mezi lety 2010-2019. Vybrané příjmy a výdaje jsou vypočítány prostřednictvím vzorců č. 12, 13 a 14 v Metodice.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Světlá nad Sázavou										
Daňové příjmy/ 1 obyvatele	9,193	10,331	9,835	12,216	13,192	13,832	14,284	15,965	17,876	18,991
Přijaté transfery/ 1 obyvatele	24,092	15,098	6,415	3,021	6,696	6,169	4,641	4,878	6,510	9,021
Služby pro obyvatelstvo/ 1 obyvatele	19,406	9,534	8,899	11,650	12,476	13,787	9,870	12,355	16,293	29,238
Chotěboř										
Daňové příjmy/ 1 obyvatele	9,958	9,426	9,673	11,855	12,676	12,795	14,263	15,186	16,587	17,806
Přijaté transfery/ 1 obyvatele	10,082	11,078	3,342	2,970	2,930	3,062	3,942	4,137	4,110	4,624
Služby pro obyvatelstvo/ 1 obyvatele	6,860	6,487	7,270	6,578	8,416	6,017	9,772	11,013	11,699	13,865

Tabulka 26: Vybrané příjmy a výdaje zvolených obcí na jednoho obyvatele v období 2010-2019 (v tis. Kč)
Zdroj²³¹

Daňové příjmy na jednoho obyvatele měly u obou měst trvalý rostoucí trend, až na rok 2012 u obce Světlá nad Sázavou a 2011 u obce Chotěboř, ve kterých došlo u těchto příjmů k mírnému poklesu. U obou obcí jsou daňové příjmy významným a pravidelným zdrojem příjmů a dosahují velmi podobných hodnot. Obě obce dosahovaly nejvyšších daňových příjmů v roce 2019, přičemž u obou byly významnými příjmy daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů a DPH. Nejnižších daňových příjmů na obyvatele dosahuje Světlá nad Sázavou v roce 2010 (9 193 Kč) a Chotěboř v roce 2011 (9 426 Kč).

Přijaté transfery na jednoho obyvatele během sledovaného období u obou měst výrazně kolísaly. V průběhu sledovaného období dosahovaly u Světlé nad Sázavou vyšších hodnot, v průměru se jednalo o 8 654 Kč. U obce Chotěboř byl průměr těchto příjmů na obyvatele nižší, a to pouze 5 028 Kč. Z toho vychází fakt, že je Světlá nad Sázavou

²³¹ Vlastní zpracování z dat mvcr.cz a monitor.statnipokladna.cz

úspěšnější v získávání či využívání dotací, což vyplývá již z roku 2010, který je pro Světlou nad Sázavou význačným rokem. V tomto roce získala obec dotace ve výši 24 092 Kč na obyvatele, kdy větší část tvořily investiční dotace na rekonstrukci zimního stadionu (47 709 tis. Kč). Naopak nejnižší hodnoty na obyvatele dosáhla v roce 2013, ve kterém výše přijatých transferů činila pouhé 3 021 Kč. Chotěboř získala nejvíce dotací na jednoho obyvatele v roce 2011 (11 078 Kč). Šlo stejně jako u Světlé nad Sázavou o investiční dotace např. na autobusový terminál, kromě toho šlo i o investice na sociální dávky, pro základní školy nebo na památkovou zónu (ve výši 58 512 tis. Kč). Nejméně dotací získala obec v roce 2014.

U výdajů do odvětví **služeb pro obyvatelstvo na jednoho obyvatele** nedocházelo u obcí k takovým změnám jako u přijatých transferů. U Chotěboře šlo kromě let 2011, 2013 a 2015 o postupně rostoucí trend. Během sledovaného období má v tomto odvětví vyšší výdaje Světlá nad Sázavou, u které se výše výdajů na jednoho obyvatele pohybovala v intervalu od 8 899 do 29 238 Kč. Obě obce měly nejvyšší výdaje na obyvatele v roce 2019. V případě Světlé nad Sázavou se jednalo o výdaje především do sportu a u Chotěboře tyto výdaje směřovaly hlavně do komunálních služeb a územního rozvoje.

LIKVIDITA

Tabulka č. 27 zobrazuje vypočítané hodnoty jednotlivých druhů likvidity, sloužících k porovnání vybraných obcí ve sledovaném období 2010-2019. Pro výpočet hodnot likvidity byly použity vzorce č. 5, 6 a 7 v kapitole Metodika.

Likvidita	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Světlá nad Sázavou										
Běžná	4,20	4,45	4,38	7,15	4,78	8,55	9,09	10,87	9,70	7,29
Pohotová	4,20	4,45	4,38	7,15	4,78	8,55	9,09	10,87	9,70	7,29
Peněžní	3,39	3,39	3,47	4,69	3,30	7,24	8,24	7,89	7,91	5,68
Chotěboř										
Běžná	2,66	2,23	2,33	3,35	3,28	3,04	2,65	2,59	2,05	2,67
Pohotová	2,61	2,18	2,26	3,27	3,19	2,98	2,62	2,57	2,03	2,65
Peněžní	1,71	1,51	1,34	2,64	2,25	2,31	1,83	1,65	1,28	1,91

Tabulka 27: Vývoj ukazatelů likvidity u vybraných obcí v letech 2010-2019

Zdroj²³²

²³² Vlastní zpracování z dat monitor.statnipokladna.cz

Běžná likvidita

Hodnoty **běžné likvidity** u obce Chotěboř se během sledovaného období pohybovaly nad doporučenou hodnotou v rozpětí 2,05-3,35. Přesto, že hodnoty likvidity obce Chotěboř nabývají nižších hodnot než Světlá nad Sázavou, tak dosahují potřebné výše, která značí skutečnost, že obec Chotěboř nemá problém se splácením svých krátkodobých závazků. Průměrná hodnota běžné likvidity je u města Světlá nad Sázavou v porovnání s Chotěboří vyšší a dosahuje výše 7,05. Chotěboř je schopná uhradit své závazky v průměru jen 2,69x. Nejnižší hodnoty likvidity dosáhla Chotěboř v roce 2018, ve kterém krátkodobé závazky dosahovaly vyšší hodnoty u krátkodobých přijatých záloh na transfery (15 544 tis. Kč). Naopak nejmenšího rizika splácet své závazky dosáhla obec v roce 2013, ve kterém běžná likvidita dosáhla hodnoty 3,35. Důvodem bylo, že ve srovnání s rokem 2012 měla obec větší množství oběžných aktiv, které byly dány položkami krátkodobého finančního majetku ve výši 46 469 tis. Kč a základními běžnými účty ÚSC (37 613 tis. Kč).

Pohotovlá likvidita

V průběhu sledovaného období se pohybují všechny hodnoty u obce Chotěboř nad doporučenou hodnotou, a to v rozmezí od 2,03-3,27. Nejvyšší hodnota pohotovlá likvidity u obce Chotěboř byla stejně jako u běžné likvidity vypočítána v roce 2013 a nejnižší hodnoty bylo dosaženo v roce 2018. Ve srovnání se Světloú nad Sázavou se hodnoty pohotovlá likvidity u obce Chotěboř během sledovaného období mírně lišily od hodnot likvidity běžné zejména z toho důvodu, že v každém roce sledovaného období disponovala obec penězi v zásobách.

Peněžní likvidita

Hodnoty peněžní likvidity se liší od hodnot likvidit běžné a pohotovlá. Po celé sledované období se hodnoty peněžní likvidity u obce Chotěboř pohybují mezi hodnotami 1,28-2,64, přičemž nedochází k takovým výkyvům hodnot jako u Světlé nad Sázavou. Průměrná hodnota peněžní likvidity je u Chotěboře 1,84. U Světlé nad Sázavou je tato průměrná hodnota trojnásobně vyšší a je tedy schopna zaplatit své krátkodobé závazky 5,52x. Nejvyššího rizika neschopnosti dostát svých závazků dosahuje obec Chotěboř v roce 2018, ve kterém krátkodobé závazky dosahují relativně vysoké hodnoty u krátkodobých přijatých záloh na transfery v celkové výši 15 544 tis. Kč. Nejvyšší

hodnoty peněžní likvidity, za celé sledované období, dosáhla Chotěboř v roce 2013, kdy příčinou bylo zdvojnásobení hodnoty krátkodobého finančního majetku oproti roku 2012. Konkrétně se jednalo o částku ve výši 46 469 tis. Kč.

U všech stupňů likvidity vyšly vyšší hodnoty obci Světlá nad Sázavou, což značí tu skutečnost, že Světlá nad Sázavou lépe dostává svých závazků (hradí krátkodobé závazky) než obec Chotěboř, u které vypočítané hodnoty peněžní likvidity nebyly příliš vysoké. Obec je držela na takové úrovni, aby byla schopná jimi pokrýt především své krátkodobé závazky. Aby mohly být hodnoty likvidit u obce Chotěboř vyšší, muselo by dojít buď ke snížení výše krátkodobých závazků, nebo k navýšení krátkodobého finančního majetku.

ZADLUŽENOST

Vypočítané hodnoty zadluženosti k porovnání vybraných obcí v letech 2010-2019 zobrazuje tabulka č. 28. Hodnoty ukazatelů zadluženosti byly vypočítány dle vzorců č. 8, 9, 10 a 11 v Metodice.

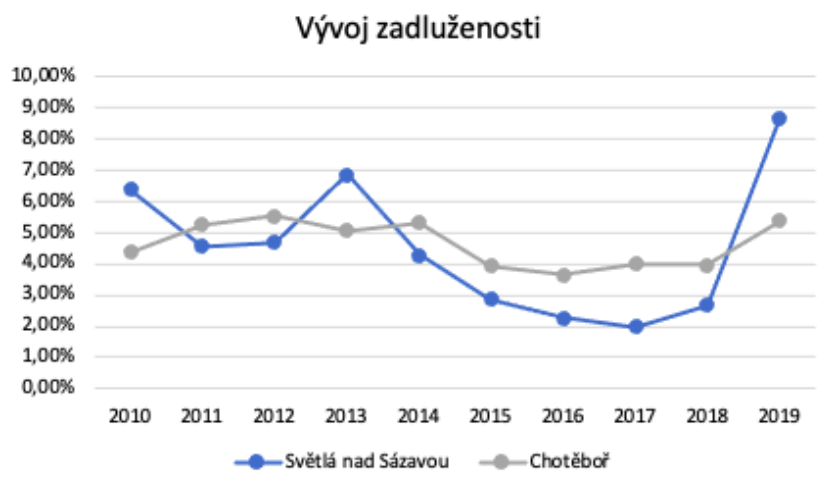
Zadluženost	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Světlá nad Sázavou										
Ukazatel věřitelského rizika (%)	6,36	4,57	4,70	6,84	4,28	2,88	2,27	1,97	2,67	8,67
Koeficient samofinancování (%)	93,64	95,43	95,30	93,16	95,72	97,12	97,73	98,03	97,33	91,33
Míra finanční samostatnosti (%)	1472,1	2087,8	2026,0	1362,2	2234,0	3368,5	4306,2	4963,4	3644,5	1053,1
Zadluženost na 1 obyv. (v tis. Kč)	8,447	4,967	5,381	8,360	5,559	3,786	5,711	2,839	4,017	14,052
Chotěboř										
Ukazatel věřitelského rizika (%)	4,35	5,23	5,53	5,07	5,32	3,91	3,63	4,00	3,95	5,38
Koeficient samofinancování (%)	95,65	94,77	94,47	94,93	94,68	96,09	96,37	96,00	96,05	94,62
Míra finanční samostatnosti (%)	2196,3	1811,5	1709,3	1870,8	1779,9	2459,1	2651,6	2399,0	2431,2	1757,0
Zadluženost na 1 obyv. (v tis. Kč)	4,295	4,526	4,862	4,548	4,959	3,707	3,785	4,399	4,487	6,585

Tabulka 28: Vývoj ukazatelů zadluženosti u vybraných obcí v letech 2010-2019

Zdroj²³³

²³³ Vlastní zpracování z dat mvcr.cz a monitor.statnipokladna.cz

Následující graf č. 6 zobrazuje výsledky vývoje míry zadluženosti vybraných obcí v období 2010-2019.

Graf 6: Vývoj zadluženosti vybraných obcí v období 2010-2019

Zdroj²³⁴

Jak z tabulky č. 28, tak z grafu č. 6 vyplývá, že zadluženost obce Světlá nad Sázavou v jednotlivých letech kolísala více než u obce Chotěboř.

Ukazatel věřitelského rizika se u obce Chotěboř pohyboval v rozmezí 3,63 až 5,53 % a jeho průměrná hodnota dosahovala výše 4,64 %. Tato průměrná hodnota je téměř totožná s průměrnou hodnotou obce Světlá nad Sázavou, která činila 4,52 %, protože jsou obě obce téměř vyrovnané v krytí majetku cizími zdroji. Tento ukazatel dosahuje u obou obcí nižších hodnot, jelikož ani jedna z nich neměla v průběhu let nikterak vysoké hodnoty cizího kapitálu. Na rozdíl od Světlé nad Sázavou, které zadluženost od roku 2010 až do roku 2018 (vyjma roku 2013) jen klesala, se u Chotěboře hodnoty zadluženosti každý rok měnily. Největší rozdíly ve výši hodnot zadluženosti nastaly mezi obcemi ve čtyřech letech (2010, 2013, 2017 a 2019). V letech 2010, 2013 a 2019 dosahuje vyšší zadluženosti, oproti Chotěboři, Světlá nad Sázavou. V roce 2010 dosahuje cizí kapitál u Světlé nad Sázavou výše 57 492 tis. Kč, na kterém mají v tomto roce největší podíl dlouhodobé závazky a dlouhodobý úvěr v celkové výši 78 004 tis. Kč. V roce 2013 jsou nejvyšší složkou cizího kapitálu u Světlé nad Sázavou pouze dlouhodobé závazky, které činily 46 556 tis. Kč. V posledním sledovaném roce (2019) je rozdíl v zadluženosti mezi obcemi nejvyšší a činí 3,29 %. V tomto roce dosahuje Světlá nad Sázavou zároveň také největší úroveň věřitelského rizika z celého sledovaného období (8,67 %), přičemž cizí kapitál dosahuje

²³⁴ Vlastní zpracování z dat monitor.statnipokladna.cz

výše 90 576 tis. Kč. Tato částka cizího kapitálu byla u Světlé nad Sázavou nejvyšší za celé sledované období a největší podíl na něm měl dlouhodobý úvěr na výstavbu sportovní haly (70 000 tis. Kč). Chotěboř dosáhla v porovnání se Světloú nad Sázavou vyšší zadluženosti pouze v roce 2017, ve kterém byly největší položkou cizích zdrojů krátkodobé závazky v konkrétní výši 34 352 tis. Kč. Obě obce dosahují během sledovaného období nízké zadluženosti, a to především z toho důvodu, že mají dostatek vlastních finančních zdrojů na hrazení svých závazků a nemusí si je tak půjčovat od jiných subjektů (např. od bank).

Koeficient samofinancování se u obou obcí pohyboval nad 90 %, což značí skutečnost, že jsou obce ve finančních záležitostech poměrně suverénní. Hodnoty vlastního kapitálu se během sledovaného období nijak výrazně nevychylovaly. Nejnížší hodnoty koeficientu samofinancování z porovnávaných obcí dosahuje obec Světlá nad Sázavou, a to v roce 2019. V porovnání s nejnižší hodnotou obce Chotěboř, je hodnota koeficientu Světlé nad Sázavou nižší o 3,14 %. Naopak v roce 2017 disponuje Světlá nad Sázavou v porovnání s Chotěboří nejvyšší částkou koeficientu, a to 98,03 %. Na jeho výši se podílely vyšší hodnoty vlastního kapitálu, a to u jmění účetní jednotky a transferů na pořízení dlouhodobého majetku v celkové výši 909 588 tis. Kč. Chotěboř dosahuje u tohoto koeficientu své nejvyšší hodnoty v roce 2016, která dosahuje výše 96,37 %, na které se podílely vyšší hodnoty vlastního kapitálu (konkrétně se jednalo o nárůst jmění účetní jednotky ve výši 901 091 tis. Kč).

Míra finanční samostatnosti v průběhu sledovaných let u obou obcí kolísala. Výraznějších odchylek mezi hodnotami však docházelo u Světlé nad Sázavou (v rozmezí 1053,1 v roce 2019 – 4963,4 v roce 2017). V letech 2016 a 2017, ve kterých dosahovala Světlá nad Sázavou nejvyšší míry samostatnosti, dosahovala ve srovnání s nejvyššími hodnotami Chotěboře téměř dvojnásobných hodnot. Nízké hodnoty jsou způsobeny malým množstvím cizích zdrojů, kterými obec disponuje. Ty byly obcí použity na dlouhodobý úvěr a krátkodobé závazky. Chotěboř dosahovala své nejvyšší míry samostatnosti v roce 2016, kdy šlo o hodnotu 2651,6 %. Obec použila v tomto roce cizí kapitál na krátkodobé závazky a na krátkodobé přijaté zálohy na transfery v celkové výši 40 113 tis. Kč.

Zadluženost obcí na jednoho obyvatele se vyvíjela u obou obcí nerovnoměrně. Větších odchylek však dosahovala opět u obce Světlá nad Sázavou, kdy se pohybovala v rozmezí 2,839 až 14,052 %, zatímco u Chotěboře se tato zadluženost pohybovala v intervalu od 3,707 % do 6,585 %. Největší zadluženosti na obyvatele dosáhly obě

porovnávané obce v roce 2019. U Světlé nad Sázavou vzrostla hodnota oproti roku 2018 více jak trojnásobně. Zadlužení bylo způsobeno z důvodu sjednání dlouhodobého úvěru na dokončení sportovní haly. U Chotěboře k takovému meziročnímu nárůstu jako u Světlé nedošlo. Vyšší hodnota cizích zdrojů byla využita stejně jako u Světlé nad Sázavou na dlouhodobé úvěry ve výši 17 507 tis. Kč.

5 Závěr a doporučení

Hlavním cílem diplomové práce bylo provést rozbor příjmů a výdajů města Světlá nad Sázavou a následně zhodnotit finanční hospodaření obce v letech 2010-2019. Před samotným zhodnocením hospodaření bylo zapotřebí provést důkladnou literární rešerši, jež poskytla znalostní základ do dané problematiky. K provedení literární rešerše byly využity zdroje v listinné podobě (z Krajské knihovny Vysočiny) a v elektronické podobě. Teoretická část práce tak poskytla teoretická východiska pro vypracování praktické části práce. V praktické části práce byly příjmy a výdaje obce podrobeny horizontální a vertikální analýze a byly vypočítány ukazatele likvidity a zadluženosti. Následně došlo na základě vybraných finančních ukazatelů ke komparaci obce Světlá nad Sázavou s obdobně velkou obcí Chotěboř. Zdroje pro praktickou část byly získány z on-line portálu Ministerstva financí a z účetních výkazů z OÚ Světlá nad Sázavou.

Z výsledků provedené analýzy bylo zjištěno, že celkové příjmy v první polovině sledovaného období značně kolísaly, ale od druhé poloviny jejich hodnoty vzestupně rostly. Obec dosáhla na nejvyšší příjmy v roce 2010, jednalo se o částku 278 976 tis. Kč. V tomto roce byla výše příjmů dána především jednorázovými neinvestičními transfery (ve výši 163 969 tis. Kč), které byly v daném roce použity především na rekonstrukci zimního stadionu a na výkup pozemků na průmyslovou zónu. Výše příjmů byla také ovlivněna daňovými příjmy, v celkové výši 62 565 tis. Kč, kdy nejdůležitější z nich byly příjmy za komunální odpad, správní poplatky či příjem z poplatků z využívání veřejného prostranství. Obdobné výše příjmů obec dosáhla až na konci sledovaného období, v roce 2019. V tomto roce představovaly značnou část příjmů příjmy daňové, tvořené především daněmi z příjmu fyzických a právnických osob.

Pro rozpočet obce jsou význačným (největším) soustavným příjmem příjmy daňové, které se ve sledovaném období podílely na celkových příjmech v průměru 50,73 %. Nejvyšší hodnoty, konkrétně 122 418 tis. Kč, dosáhly daňové příjmy v roce 2019. Oproti roku 2010 se jednalo o 96% navýšení, kdy důvodem byl všeobecný ekonomický růst, v jehož důsledku mohl stát přerozdělit více prostředků do rozpočtu obcí. V průběhu sledovaného období se měnil zejména zákon o rozpočtovém určení daní, který způsobil postupné zvyšování podílu obce na výnosu z daní (daň z příjmu FO, PO či DPH). Právě tyto daně byly pro obec nejdůležitějšími příjmy v rámci daňových příjmů. Největší podíl

na těchto příjmech měla daň z přidané hodnoty, která ve sledovaném období dosahovala průměrné výše 33 357 tis. Kč. Kromě těchto daní byly pro obec důležité také příjmy z místních poplatků, které se na daňových příjmech podílely nejvíce v roce 2013. V tomto roce dosáhly nejvyšších hodnot za hodnocené období poplatky za komunální odpad ve výši 3 483 tis. Kč a za užívání veřejného prostranství (v souvislosti s každoročním pořádáním poutě 670 tis. Kč).

Nedaňové příjmy získává obec z vlastní činnosti, v průměru se tyto příjmy podílí na celkových příjmech obce ve výši 15,33 %. U obce Světlá nad Sázavou se jedná hlavně o příjmy z pronájmu bytů a nebytových prostor a o příjmy za třídění odpadu, které dosáhly v roce 2010 své nejvyšší hodnoty (konkrétně 49 965 tis. Kč). V tomto roce dostala obec i mimořádný jednorázový nedaňový příjem z prodeje pozemků a práv k připojení fotovoltaické elektrárny ve výši 30 900 tis. Kč.

Kapitálové příjmy se podílí na celkových příjmech obce nejméně. Nejvyšší hodnoty dosáhly v posledním roce sledovaného období, v roce 2019. V tomto roce získala obec příjmy ve výši 48 310 tis. Kč, které se oproti roku 2018 zvýšily o 2 236,8 %. Příčinou velkého přírůstku byly mimořádné příjmy obce z prodeje pozemků v průmyslové zóně a z prodeje bytového domu v uvedené výši.

Přijaté transfery byly hned po příjmech daňových druhou položkou, která ve sledovaném období přinášela obci značný příjem. V prvních dvou letech sledovaného období (2010 a 2011) se podílely na celkových příjmech více než příjmy běžné. Přijaté transfery byly v obci využity především na stavební úpravy domova důchodců, rekonstrukci zimního stadionu (ve výši 47 710 tis. Kč), akce související s územními plány (výkup pozemků pro průmyslovou zónu ve výši 20 000 tis. Kč), výkon státní správy nebo na sociální dávky. V dalších letech sledovaného období došlo k velkému poklesu těchto příjmů. Největší pokles byl zaznamenán v roce 2013, ve kterém dosahovaly přijaté dotace nejnižší hodnoty, a to 20 265 tis. Kč, což činilo 12,4 % z hodnoty přijatých dotací v roce 2010 (163 969 tis. Kč). Značné výše, kromě roku 2014, dosahují přijaté dotace také v posledním roce sledovaného období, v roce 2019. V tomto roce získala obec dotace v částce 58 147 tis. Kč. Světlá nad Sázavou je využila na výstavbu Pavilonu mateřské školy Lánecká ve výši 9 181 tis. Kč, digitalizaci kina (1 200 tis. Kč) či na výkon státní správy. K největší meziroční změně došlo v roce 2014, kdy se transfery oproti roku 2013

zvýšily o 173,3 %. Změnu zapříčinil nárůst investičních i neinvestičních příjmů. Investiční transfery byly obcí využity např. na výstavbu další části cyklostezky, zateplení škol či protipovodňová opatření ve výši 10 187 tis. Kč a neinvestiční byly použity na výkon státní správy nebo na Sociální centrum (16 689 tis. Kč).

Z výsledků analýzy výdajů obce bylo zjištěno, že celkové výdaje, stejně jako příjmy obce, dosáhly svých nejvyšších hodnot na počátku (268 240 tis. Kč) a na konci (306 366 tis. Kč) sledovaného období, tedy v letech 2010 a 2019. Nejnižších výdajů dosáhla obec v roce 2016, kdy činily 138 377 tis. Kč a došlo tak oproti roku 2010 k poklesu o 48,4 %.

Běžné výdaje měly od roku 2012 vzestupnou tendenci. Postupně zvyšující nárůst výdajů obce plyne ze zvyšování cen u energií a služeb. Obec vynaložila nejvíce běžných výdajů v roce 2019, ve kterém dosahovaly výše 174 602 tis. Kč. Jednalo se o 17,6 % nárůst oproti roku 2010. Položkami zvyšující růst těchto výdajů byly výdaje na platy zaměstnanců, na platby daní a poplatků do státního rozpočtu, dále jimi byly příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím, konkrétně Technickým a bytovým službám ve výši 27 435 tis. Kč, Sociálnímu centru, či Sportovnímu zařízení Pěšinky.

Kapitálové výdaje se ve sledovaném období vyvíjely s většími výkyvy než výdaje běžné. Během sledovaného období dosahovala obec u kapitálových výdajů nižších hodnot. Nižší kapitálové výdaje jsou způsobeny nižšími výdaji na pořízení dlouhodobého hmotného majetku (na budovy, haly a stavby a na stroje a zařízení) a nižšími výdaji za pozemky. Nejvíce těchto výdajů vynaložila obec v roce 2019, kdy došlo oproti roku 2018 k nárůstu o 137,8 %. Výdaje v tomto roce byly vynaloženy zejména na dokončení sportovní haly (ve výši 85 029 tis. Kč) a také na rekonstrukci místního kina. Konečná částka kapitálových výdajů činila v tomto roce 131 764 tis. Kč. Podobné výše výdajů vynaložila obec také na počátku sledovaného období, v roce 2010, ve kterém byly obcí využity k přestavbě zimního stadionu. V roce 2010 kapitálové výdaje činily 119 804 tis. Kč.

Obec Světlá nad Sázavou ve sledovaném období dosahovala převážně přebytků, schodků v rozpočtu dosahovala ve třech letech, nejvyššího však dosáhla v roce 2019 (47 812 tis. Kč). Výše schodku byla dána velkými investicemi do rekonstrukcí a úprav v oblasti školství (konkrétně se jednalo o rekonstrukci učeben, budování bezbariérových

přístupů v základních školách v celkové výši 15 132 tis. Kč), v oblasti kultury na modernizaci místního kina (ve výši 495 tis. Kč) a dokončení stavby sportovní haly, která byla největší investiční akcí v tomto roce (85 029 tis. Kč).

Vypočítané ukazatele likvidity se po celé sledované období pohybovaly nad výší doporučených hodnot, což vyjadřuje skutečnost, že obec nemá problém se splácením krátkodobých závazků. Vyšších hodnot dosáhla likvidita v letech 2015 až 2018, ve kterých se hodnoty likvidity pohybovaly v rozmezí od 7,41 do 8,21. Tyto hodnoty představovaly skutečnost, že obec mohla své finanční prostředky využít k jiným účelům např. na investice či na zkvalitnění života obyvatel. V roce 2014 dosáhla obec nejvyššího rizika neschopnosti dostát svých závazků, kdy krátkodobé závazky dosahovaly vyšších hodnot především u položek daní z příjmu a dodavatelů ve výši 13 054 tis. Kč. Ač v roce 2019 dosáhly finanční majetek a krátkodobé závazky nejvyšší hodnoty, tak peněžní likvidita dosahuje v tomto roce pouze hodnoty 5,68. Vysoké hodnoty byly způsobeny vyššími objemy financí na běžných účtech fondů ÚSC (ve výši 73 578 tis. Kč) a u daní z příjmů (ve výši 12 640 tis. Kč).

Ukazatel zadluženosti pro obec Světlá nad Sázavou v jednotlivých letech značně kolísal. Průměrná hodnota ukazatele zadluženosti během sledovaného období dosahovala výše 4,52 %. Obec dosahuje, vyjma roku 2019, nízké zadluženosti především z toho důvodu, že má dostatek vlastních finančních zdrojů, kterými hradí své závazky a nemusí si je tak půjčovat od jiných subjektů, např. od bank. Míra zadlužení se odvíjí od cizího kapitálu, který během sledovaného období nedosahoval nikterak vysokých hodnot. Nejvyšší míry zadluženosti dosáhla obec v roce 2019 (8,67 %), ve kterém dosáhl jak cizí kapitál, tak celková aktiva nejvyšších hodnot. Cizí zdroje dosahovaly výše 90 576 tis. Kč a celková aktiva výše 1 044 429 tis. Kč. Značnou část cizích zdrojů v roce 2019 tvořily dlouhodobé úvěry obce na dostavbu místní sportovní haly (ve výši 70 000 tis. Kč).

Z porovnání obcí Světlá nad Sázavou a Chotěboř vyplynulo, že obec Světlá nad Sázavou dosáhla u všech ukazatelů lepších výsledků než obec Chotěboř. V případě ukazatele likvidity byly vypočítány vyšší hodnoty u obce Světlá nad Sázavou, což značí skutečnost, že byla schopna hradit krátkodobé závazky lépe než obec Chotěboř. V případě ukazatele věřitelského rizika dosahovaly obě obce téměř stejných průměrných hodnot. U obce Světlá nad Sázavou se na celkových zdrojích nejvíce podílí dlouhodobé závazky

a dlouhodobý úvěr, u obce Chotěboř byly největší položkou cizích zdrojů krátkodobé závazky. Obě obce v roce 2019 dosáhly nejvyššího zadlužení na jednoho obyvatele, které bylo u obou obcí způsobeno sjednáním dlouhodobých úvěrů.

Největším zatížením je pro obec Světlá nad Sázavou v současné době úvěr na sportovní halu, který si město vzalo v roce 2019 v celkové výši 70 000 tis. Kč. Tento úvěr bude mít na obec značný vliv, jelikož obec bude muset do svého rozpočtu zahrnout každoroční splátku jistiny ve výši 7 mil. Kč plus úroky po dobu deseti let. Úvěr by měl být tedy obcí splacen do roku 2030. Z výše uvedeného vyplývá, že s cizími i vlastními zdroji se město snaží nakládat zodpovědně, své hospodaření příliš nezadlužuje, z přebytků vytváří rezervy pro řadu připravovaných investičních akcí. Finanční situace města je velmi dobrá a z dlouhodobého hlediska udržitelná. Nicméně i tento výsledek by bylo žádoucí v některých ukazatelích ještě dále vylepšovat a cíleně směřovat. Z poznatků, zjištěných rozborem, lze k tomuto účelu navrhnout následující doporučení.

Doporučením pro obec do budoucna je navýšení místních poplatků, např. poplatku za psy. Přestože je vyhláška u tohoto poplatku aktualizovaná na konci roku 2019, stojí za zvážení stanovené poplatky, které se jeví v některých případech jako neodůvodněně nízké. Dále by stálo za zvážení aktualizovat nařízení o parkování v centru města, které bylo vydané v roce 2013, ve kterém byla stanovena částka ve výši 1 Kč za první hodinu stání a za každou další započatou hodinu 10 Kč. V neposlední řadě by měla obec zvážit navýšení poplatku za užívání veřejného prostranství v souvislosti s provozováním tržnice, každoroční místní poutě na náměstí obce či za využívání zámeckého parku k pořádání hudebního festivalu Sázavafest.

Dalším doporučením do budoucna je zvážení změny územního plánu obce pro vytvoření stavebních parcel pro rodinné domy či byty, kterých je v současné době v obci nedostatečné množství. V souvislosti s tím by se mělo v plánech na rozvoj města počítat se startovacími byty pro mladé rodiny, které by mohly udržet stávající mladé občany v obci či nalákat nové. V případě, že by obec stanovila pro nově příchozí podmínku přihlášení se k trvalému bydlišti v obci, plynuly by obci do rozpočtu další příjmy. Obecní byty a vybavené ordinace by mohly také podpořit příchod odborných lékařů a specialistů do města. Aktuálně se jedná především o zajištění ordinace zubního lékaře.

V současné době jsou pro obec také problémem chybějící živnosti, které by mohla obec vyřešit poskytnutím zvýhodněného pronájmu městských nebytových prostor pro drobné podnikatele, čímž by došlo i k vytvoření nových pracovních míst.

Dalším problémem obce je, že ač byly vynaloženy velké výdaje do sportovní vybavenosti města, tak možností pro volnočasové aktivity dětí či dospělých je v obci malé množství a jako příklad lze uvést neexistenci letního koupaliště, které by spousta místních občanů uvítala.

V neposlední řadě by obec měla více směřovat své investiční prostředky do rekonstrukcí místních komunikací a chodníků a měla by také řešit nevyhovující dopravní situaci ve městě. Obec by měla usilovat ve spolupráci s krajem o vybudování nového mostu přes řeku Sázavu, aby došlo k odvedení těžké dopravy z centra města.

Tyto návrhy by mohly být předloženy zastupitelstvu obce s cílem jejich zařazení do plánů rozvoje města.

6 Seznam použitých zdrojů

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.

CÍSAŘOVÁ, Eliška a Jan PAVEL. *Průvodce komunálními rozpočty, aneb, Jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu*. Praha: Transparency International – Česká republika, c2008. ISBN 978-808-7123-065.

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-075-1.

HOLEČEK, Jan. *Obec a její rozvoj v širších souvislostech*. Brno: GaREP, 2009. ISBN 978-80-904308-2-2.

HORIZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-807-3802-639.

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.

KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol*. 3., aktualiz. vyd. Ostrava: Montanex, 2010. ISBN 978-807-2253-197.

KISLINGEROVÁ, Eva a Jiří HNILICA. *Finanční analýza: krok za krokem*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7179-713-5.

KNÁPKOVÁ, Adriana, Drahomíra PAVELKOVÁ, Daniel REMEŠ a Karel ŠTEKER. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Prosperita firmy. ISBN 978-80-271-0563-2.

KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6.

KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou: po 1.1.2003: včetně úplného znění obecního a krajského zřízení*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-720-1403-X.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-807-2016-655.

MRKVIČKA, Josef a Pavel KOLÁŘ. *Finanční analýza*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-219-2.

NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-162-5.

OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. V Praze: C.H. Beck, 2011. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-342-4.

PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno, Česká republika: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 978-80-210-4511-8.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-726-1086-4.

PETEROVÁ, Helena. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Institut pro veřejnou správu Praha, 2012. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-24-2.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.

RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Finanční řízení. ISBN 978-80-271-2028-4.

SEDMIHRADSKÁ, Lucie. *Rozpočtový proces obcí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-807-4789-670.

Legislativa:

Zákon č. 1/1993 ze dne 16. prosince 1992 Ústava České republiky.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích.

Zákon č. 131/2000 Sb., o Hlavním městě Praze.

Zákon č. 128/2000 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení).

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Zákon č. 477/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 634/2004 Sb. o správních poplatcích.

Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech.

Zákon č. 561/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje:

Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy. *Portál územního plánování* [online]. Praha: Webmaster, 2002–2021 [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp>

Financování obcí v ČR – současný stav a další vývoj RUD a dotací. *Deník veřejné správy* [online]. Praha: Triada, spol., 2021, 18.10.2017 [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: denik.obce.cz/clanek.asp?id=6743008

Historie: Světlá nad Sázavou. *Světlá nad Sázavou* [online]. Vismo, 23.11.2011 [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: <https://www.svetlans.cz/o-meste/d-1016/p1=1016>

Historie obce Světlá nad Sázavou. *Mistopisy.cz* [online]. Valašské Meziříčí: WANET [cit. 2021-01-07]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/966/svetla-nad-sazavou/historie/>

Informativní počty obyvatel v obcích. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2020 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

KAMENÍČKOVÁ, Věra a PIROHANIČ, Ondřej, 2008. Výdaje obcí – porovnání vývoje a struktury obecních výdajů. *Deník veřejné správy* [online]. Praha: Triada, © 2020, 20. 11. 2008 [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6346154>

MATEJ, Miroslav. Financování obcí v ČR – současný stav a další vývoj RUD a dotací. *Deník veřejné správy* [online]. Praha: Triada spol., © 2020, 2017 [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6743008>

Město Chotěboř. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2010-2019 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/ucetni-jednotka/00267538/prehled?rad=t&obdobi=2012>

Město Světlá nad Sázavou. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2010-2019 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/ucetni-jednotka/00268321/prehled?rad=t&obdobi=2011>

Obecné informace města Chotěboř. *Místopisy.cz* [online]. Valašské Meziříčí: WANET [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9866/chotebor/>

Rozpočtové určení daní. *Finanční správa* [online]. Praha: Finanční správa, © 2013–2021, 1.1. 2020 [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/rozpoctove-urceni-dani

Volby do zastupitelstev obcí 2014. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018, 2014 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=6101&xobec=569569&xstat=0&xvyber=0>

Volby do zastupitelstev obcí 2018. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018, 2018 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=6101&xobec=569569&xstat=0&xvyber=0>

7 Přílohy

Příloha A Ukazatele daňových příjmů v letech 2010 až 2019

Příloha B Odvětvové výdaje Světlé nad Sázavou ve sledovaném období 2010 až 2019

Příloha A Ukazatele daňových příjmů v letech 2010 až 2019 (v tis. Kč)

Daňové příjmy/ rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Daň z příjmu FO	13 250	13 649	12 718	17 107	16 963	18 112	20 361	22 990	26 233	29 261
Daň z příjmu PO	11 844	18 520	15 392	18 572	22 692	24 467	22 897	23 222	23 077	26 107
DPH	23 670	23 850	23 389	30 824	32 579	33 132	34 010	38 337	46 088	47 692
Poplatky a odvody v oblasti životního prostředí	4 778	4 514	1 197	1 365	1 264	1 601	1 577	2 118	2 827	2 518
Místní poplatky z vybraných činností a služeb	1 389	1 369	4 439	4 372	4 365	4 441	4 421	4 458	4 469	4 294
Ostatní odvody z vybraných činností a služeb	698	650	2 056	2 568	2 864	2 780	3 081	340	390	346
Správní poplatky	3 420	3 660	3 078	3 457	3 345	3 616	3 503	3 559	3 475	3 141
Daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění v oblasti hazardních her								5 467	5 666	4 921
Daně z majetku	3 517	3 767	3 821	3 667	3 863	3 945	4 025	3 889	4 007	4 137

Zdroj²³⁵

Příloha B Odvětvové výdaje Světle nad Sázavou ve sledovaném období 2010 až 2019

Výdaje	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství	946	919	1018	1538	1445	1075	1047	846	25	31
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	34225	5252	33596	10886	12691	3936	15506	10490	3496	16322
Služby pro obyvatelstvo	132074	64580	59800	78137	83162	91794	64864	80777	105936	188468
Sociální věci a politika zaměstnanosti	70374	83710	6030	5337	8201	16024	14851	17930	21073	26471
Bezpečnost státu a právní ochrana	1890	1900	1924	2069	1956	2072	2413	2247	4087	2636
Všeobecná veřejná správa a služby	28732	43345	36701	36568	39967	44300	39695	37447	42418	72439

Zdroj²³⁶

²³⁵ Vlastní zpracování z dat monitor.statnipokladna.cz

²³⁶ Vlastní zpracování z dat monitor.statnipokladna.cz